

**BİLGİSAYAR DESTEKLİ SANAT ELEŞTİRİSİ DERSİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ**

Merve Ertuğ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir(12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Merve

Soyadı : Ertuğ

Bölümü : Resim-İş Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Bilgisayar Destekli Sanat Eleştirisi Dersinin Akademik Başarıya Etkisi

İngilizce Adı: The Effects Of Computer Aided Art Criticism On Academic Success

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yaralandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Merve Ertuş

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Merve Ertuş tarafından hazırlanan “Bilgisayar Destekli Sanat Eleştirisi Dersinin Akademik Başarıya Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliğı ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğıtimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Çağatay Akengin

(Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğıtimi Ana Bilim Dalı, Resim – İş Eğıtimi Bilim Dalı)

Başkan:

Üye:

Tez Savunma Tarihi:

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğıtimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğıtim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca ilminden faydalandığım, tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı saygıdeğer danışmanım, Doç. Dr. Çağatay Akengin'e,

Tez çalışmamın, istatistik hesaplarında destek olan; Doç. Dr. Şaban Çetin'e, Uzman Klinik Psikolog Sezin Andiç'e ve Elif Kınık'a,

Çalışmama katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Ali Taştekin'e,

İlim yolculuğunda olduğum günden itibaren emeğini ve desteğini üzerimden hiç eksik etmeyen Anneme, Babama,

Çalışmalarım boyunca beni cesaretlendiren kardeşime, dost ve arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

BİLGİSAYAR DESTEKLİ SANAT ELEŞTİRİSİ DERSİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Merve Ertuğ
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos, 2019

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Bilgisayar Destekli Sanat Eleştirisi Dersinin, lisans düzeyinde sanat eğitimi gören öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini incelemektir. Yapılan bu çalışmayla, bilgisayar destekli öğretim için eğitim materyali olarak eser analizi içeren animasyonlar hazırlanmış ve iki ayrı öğrenci grubuyla öğretim faaliyetinde bulunulmuştur. Araştırma, 2016–2017 eğitim-öğretim yılı, bahar dönemi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı 3. Sınıf “Sanat Eleştirisi” dersini alan toplam 70 öğrenci üzerinde deney ve kontrol grubu oluşturularak gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin derse ilişkin başarılarının ölçülmesinde, araştırmacı tarafından geliştirilen 20 soruluk çoktan seçmeli “başarı testi” uygulanmıştır. Gruplardan birisine öğretim elamanının kullandığı yöntem, diğerine ise bilgisayar destekli öğretim uygulanmış, öğrencilerin başarıları, uygulama sonucunda kullanılan yöntemler açısından incelenmiştir. Araştırmada başarı puanlarının belirlenmesinde t-testi kullanılmış ve araştırma; öntest-sontest kontrol gruplu desen üzerinden yürütülmüştür. Araştırma kapsamında yapılan Bilgisayar Destekli Öğretim uygulamalarına katılan öğrencilerin akademik başarılarının, Öğretim elemanının kullandığı yönteme katılan öğrencilerin akademik başarılarına göre anlamlı bir artış sağladığı görülmüş ve deney grubunda yapılan işlemlerin kontrol grubunda yapılan uygulamalara göre daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler : Eğitim, Sanat Eğitimi, Bilgisayar Destekli Öğretim, Sanat Eleştirisi

Sayfa Adedi : 109

Danışman : Doç. Dr. Çağatay Akengin

THE EFFECTS OF COMPUTER AIDED ART CRITICISM ON ACADEMIC SUCCESS

(Master Thesis)

Merve Ertuş

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2019

ABSTRACT

The aim of this research is to investigate the impacts of Computer-assisted Art Criticism Course on the academic achievement of undergraduate art students. With this study, animations containing work analysis as educational material for computer-assisted instruction were prepared and teaching activities were carried out with two different student groups. In this research, experimental and control groups were formed on a total of 70 students who took third grade "Art Criticism" course in Gazi University Gazi Faculty of Fine Arts Department of Art Education. In order to measure students' achievement, a 20-question multiple choice "achievement test" was applied by the researcher. The method used by the instructor was applied one of the student groups, while the computer-assisted instruction was applied the other. Then students' achievements were examined in terms of the methods used as a result of the application. In the research, t-test was used to determine the achievement scores and the research was carried out on the design with a pretest-posttest control group. It was found that the academic achievement of the students who participated in the Computer-Asissted Instruction applications within the scope of the research increased significantly compared to the academic achievement of the students who participated in the method used by the instructor, and it was found that the operations performed in the experimental group were more effective than the operations performed in the control group.

KeyWords : Education, Art Education, Computer Based Education, Art Criticism

PageNumber : 109

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. ağatay Akengin

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.2.1. Alt Problemler	2
1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Varsayımlar	3

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.7. Tanımlar	4
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Sanat Eğitimi	5
2.2. Sanat Eğitiminin Amaç ve Önemi	7
2.3. Sanat Eleştirisi.....	11
2.3.1. Betimleme.....	16
2.3.2. Çözümleme.....	17
2.3.3. Yorum	18
2.3.4. Yargı.....	18
2.4. Eleştiri Türleri.....	20
2.4.1. Akademik Eleştiri	20
2.4.2. Basın (Yazar, Gazete) Eleştirisi	23
2.4.3. Popüler Eleştiri.....	24
2.4.4. Pedagojik Eleştiri	25
2.5. Sanatın Eleman ve İlkeleri	26
2.5.1. Nokta	26
2.5.2. Renk.....	26
2.5.3. Değer.....	28
2.5.4. Çizgi.....	30
2.5.5. Doku	30
2.5.6. Biçim-Form.....	31

2.5.7. Mekan.....	32
2.6. Sanatın İlkeleri.....	32
2.6.1. Denge	32
2.6.2. Vurgu.....	34
2.6.3. Ahenk (Uyum)	34
2.6.5. Zıtlık (Kontrast)	35
2.6.6. Hareket ve Ritim	36
2.6.7. Oran-Orantı.....	37
2.7. Bilgisayar Destekli Eğitim.....	38
2.8. Bilgisayar Destekli Öğretimin Faydaları	41
BÖLÜM III	45
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	45
BÖLÜM IV	48
YÖNTEM.....	48
4.1 Araştırmanın Modeli	48
4.2 Çalışma Grubu	50
4.3. Veri Toplama Araçları	50
4.3.1. Başarı Testi	50
4.4. Sanat Eleştirisi, Eser Analizi Eğitim Animasyonunun Hazırlanma Aşamaları....	51
4.4.1 Sanat Eleştirisi, Eser Analizi Eğitim Animasyonundan Şekiller	52
4.5. Verilerin Toplanması.....	69
4.6. Verilerin Analizi.....	69

BÖLÜM V	70
BULGULAR VE YORUMLAR.....	70
5.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum	70
5.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum	71
5.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum	72
BÖLÜM VI	74
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	74
6.1. Sonuç	74
6.2. Öneriler.....	75
KAYNAKLAR.....	76
EKLER.....	81
Ek 1. Başarı Testi	82
Ek 2. Picasso / Cambazlar Ailesi Eser Analizi.....	85
Ek 3. Edvard Munch / Çığlık - Eser Analizi.....	89

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Ön Test – Son Test Gruplu Deney Deseni</i>	49
Tablo 2. <i>Ölçek Maddeleri ve Toplam Madde Korelasyonları</i>	51
Tablo 3. <i>Deney Grubu Ön-Test Son Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması</i>	71
Tablo 4. <i>Kontrol Grubu Ön-Test Son Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması</i>	72
Tablo 5. <i>Deney Grubu Ve Kontrol Grubunun Son Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması</i>	73

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Picasso - Cambazlar ailesi – Orijinal resim	52
<i>Şekil 2.</i> Picasso - Cambazlar ailesi – “Betimleme” bölümünden sahne	53
<i>Şekil 3.</i> Picasso - Cambazlar ailesi – “Çözümleme” bölümünden sahne.....	54
<i>Şekil 4.</i> Picasso - Cambazlar ailesi – “Yorum” bölümünden sahne 1.....	55
<i>Şekil 5.</i> Edvard Munch – Çılgılık orijinal resim.	58
<i>Şekil 6.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Çılgılık atan adam hareket hali 1	59
<i>Şekil 7.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Çılgılık atan adam hareket hali 2	60
<i>Şekil 8.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Çılgılık atan adam hareket hali 3	61
<i>Şekil 9.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Çılgılık atan adam hareket hali 4.....	62
<i>Şekil 10.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Çözümleme Bölümünden Fiyorttaki dalgalanmalar.....	63
<i>Şekil 11.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Yorum kısmı yanardağ patlaması 1	64
<i>Şekil 12.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Yorum kısmı yanardağ patlaması 2.....	65
<i>Şekil 13.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Yorum kısmı yanardağ patlaması 3.....	66
<i>Şekil 14.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Yorum kısmı yanardağ patlaması 4.....	67
<i>Şekil 15.</i> Edvard Munch – Çılgılık – Yorum kısmı yanardağ patlaması sonrası oluşan buhar	68

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

BDÖ	Bilgisayar Destekli Öğretim
GD	Deney Grubu
GK	Kontrol Grubu
N	Birey Sayısı
Ö	Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemindeki Ön Test
Ö2	Öğretim Elemanının Kullandığı Yöntemdeki Ön Test
Ö3	Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemindeki Son Test
Ö4	Öğretim Elemanının Kullandığı Yöntemdeki Son Test
<i>P</i>	Anlamlılık Düzeyi
R	Rasgele
<i>SS</i>	<i>Standart Sapma</i>
X	Ortalama
XBDÖ	Deney Grubundaki Öğrencilere Uygulanan Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi
XGÖ	Kontrol Grubundaki Öğrencilere Uygulanan Geleneksel Öğretim Yöntemi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim de bilgisayar kullanımı; teknolojinin her geçen gün yenilendiği, gücünün ve etkisinin arttığı, ulaşılabilirliğinin üst seviyeye çıktığı çağımızda, daha çok tercih ediler konuma erişmiştir. Bilginin ve öğrenci sayısının hızla artması bir takım sorunları da beraberinde getirerek, eğitim sürecinin ve niteliğinin gelişmesinde önemli rol oynayan yeni teknolojilerin eğitim kuramlarına girmesi zorunlu hale gelmiştir. Söz konusu yeni teknolojik sistemlerden birisi de en etkili ve bireysel öğretim aracı olarak nitelendirilen bilgisayarlardır (Numanoğlu, 1992).

Nitelikli bir sanat eğitimi, belli değerleri öne çıkaran, çağa ayak uyduran ve değişen şartlara göre zaman içinde kendini yenileyebilen bir öğretim programı ile mümkündür (Buyurgan, 2012). Sanat eğitimi, alanı yapısı itibariyle yüksek yoğunlukta görsel materyal kullanmaya elverişli derslere sahiptir (Tepecik ve Zor, 2014, s.54). Sanat eğitimin amacı, yapılmış olanları yineleyen değil, yeni şeyler yapabilme yeterlilikleri olan insanları yetiştirmektir. Sanat eğitimi geçmişle gelecek arasında, eskiyle yeni arasında, analitik değerlendirme yapabilme, yargılayabilme bilgisine sahip olmayı sağlar (Tepecik, 2008, s.236).

Günümüzde birçok alanla ilişkilendirilmiş olan 'eleştirisi'nin sosyal yaşamda yer alan her bireyle bilinçli ya da bilinçsiz olarak temas ettiği düşünülmektedir. Sanat eleştirisi dersine yönelik yapılacak bilgisayar destekli animasyon etkinlikleri, dersin hedefine ulaşmada yararlı olacaktır. Sanat eleştirisi derslerinde belirtilmiş olan amaç ve davranışların öğrencilere

akademik başarı kazandırılmasında bilgisayarlarda üretilen görsellerin önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sanat eleştirisi; sanatı, sanatçıyı ve sanatsal etkinlikleri tartışmada görsel kavramları kullanmaktadır. Öğrencilerin bir eseri anlamaları, sadece gördüklerini algılamaları ile mümkün değildir. Eserin daha derinliğine incelenmesi ile eserde gizli mesaj ve incelikler algılanabilir. Bunun içindir ki sanat eleştirisi yöntemi ile görsel sanatlar dersi etkinleştirildiğinde öğrencinin bir eseri tam anlamı ile çözümlemesi kolaylaşacaktır (Döl, 2009).

1.2. Problem Cümlesi

Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin, öğrencilerin akademik başarılarına etkisi var mıdır?

1.2.1. Alt Problemler

Bu araştırmada bu probleme bağlı olarak şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test - son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersi uygulanan deney grubu öğrencilerinin son test puanları ile bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; lisans düzeyindeki sanat eleştirisi dersinin “eser analizi” konusunun bilgisayar destekli animasyon etkinlikleriyle işlenmesi durumunda öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin nasıl olacağının tespit edilmesidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Eğitim alanında her geçen gün yeni yaklaşımlar ve yöntemler geliştirilmektedir.

“Eğitimde öğretmen merkezli (geleneksel) öğretim yönteminin yeterince etkili olmadığı görülmektedir. Öğretmenin bilgi aktarıcı olma özelliğinden kurtarılması çağdaş eğitimin hedeflerine ulaşması açısından önemlidir. "Günümüz eğitiminde, eğitimcinin tanımı, bir konuda bilgi sahibi olan değil, bu bilgilere nerden ve nasıl ulaşacağını bilen ve bu konuda öğrencilere rehberlik edebilen bir yapıya sahip olan kişi şeklindedir” (Söylemez’den aktaran Tepecik ve Zor, 2014, s.54).

Bilgisayar kullanımı, eğitim ve öğretimin vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Bilgisayarın kolay kullanımı ve dünyanın her yerine bilgi alışverişi yapabilme özelliğiyle bilgisayar destekli eğitim, öğretime büyük katkılar sağlamaktadır. Sanat eğitiminde de bilgisayar kullanmak her geçen gün daha çok yaygınlaşmaktadır (Döl, 2009).

Bu araştırma, sanat eleştirisi dersinde bilgisayar desteğinden yararlanılması sonucunda öğrencilerin derse yönelik akademik becerilerinin, elde edilecek sonuçları ve buna bağlı olarak geliştirilecek önerileri ortaya koyması açısından önemlidir.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmanın dayandırıldığı sayıltılar şunlardır:

- Seçilen örneklerin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Hazırlanan ölçek, uygulama alanında, araştırmaya katılan öğrenciler tarafından kendi görüşlerine uygun olarak doldurulacağı varsayılmaktadır.
- Ölçeğe öğrencilerin yansız ve doğru cevap vereceği varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 3. sınıf öğrencileri arasından 2 grup için toplam 70 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.
2. Çalışma 2017- 2018 öğretim yılıyla sınırlandırılmıştır.
3. Sanat Eleştirisi dersinin Eser Analizi etkinliğiyle sınırlandırılmıştır.
4. Araştırmacının hazırlamış olduğu 2 adet animasyon videosuyla sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Adobe After Effects: Adobe Systems tarafından geliştirilmiş olan, hareketli grafikler ve görsel efektler oluşturmaya olanak sağlayan bir yazılımdır.

Animasyon: Ekranda görüntü hareketleri oluşturmak için tatbik edilen bir işlemdir. Grafiklerin belli bir senaryo doğrultusunda hareketlendirilmesine verilen addır (Tavukçuoğlu, 2004, s.20).

Bilgisayar Destekli Öğretim: Öğretim süresince öğrencilerin bilgisayarda programlanan dersler ile etkileşimde bulunduğu, öğretmenin rehber, bilgisayarın ise ortam rolü üstlendiği öğretim yöntemidir (Somuncuoğlu, 1997).

Sanat Eleştirisi: Bir sanat araştırması ve sanata karşı duyarlı tepki verme sürecidir (Feldman, 1987).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat Eğitimi

Sanat eğitime, insanların yaşamışlıklarının bireyde yarattığı sanatsal davranış geliştirme süreci de denilebilir. Sağlıklı bir iletişim kurabilmek için sanata ihtiyaç duyulmuştur. Genel eğitim içerisinde sanat eğitime pek önem verilme de diğer eğitim alanlarında öğretim ve kavram açısından büyük öneme sahiptir. Zira sanat eğitimi kişiye özgürce düşünme, içinde bulunduğu durumu daha iyi kavrama ve analiz edebilme imkânı sağlamaktır.

“Sanat eğitimi temel işlevlerinden biri insanlık tarihini bize anlatmak, bize kim olduğumuzu neye ve nasıl inandığımızı anlamamızı sağlamaktır. Sanat eğitiminin temel amaçları arasında çevresini algılamak ve onu biçimlendirmeye yöneltmek için gerekli bir koşuldur. Sanat eğitiminin bir diğer amacı insanın etik değer kazanmasını sağlamaktır. Deneyimlere göre iyilik ve etik değerlerin korunması kafa değil yüreklere yerleştirilerek sağlanabilir. Sadece etik değerlerin kazanılması sağlanamaz.” tespiti de bulunuyor (San, 2004, s.25).

Sanat eğitimi, kendine özgü yöntem, konu ve tekniklere sahiptir. Kendine özgü olması sayesinde genel eğitim içerisinde diğerlerinden farklı bir yerdedir. Bu nedenle sanat eserini meydana getiren değerleri görmek zihnin estetik boyuttaki bir etkinliğidir. Sanat eğitimi denildiğinde bireylerin, toplumların ve insanlığın eğitime anlamlı katkılar sağladığı anlaşılmaktadır. Sanatın eğitimsel fonksiyonları sanat eğitimi önemli bir hale getirir (Bulut, 2016, s.76).

İnsan hayatında yaratıcılık bir süreçtir. Bu süreç eğitimle geliştirilebilir. Sanat eğitimi, kişinin çalışmaları izlenerek yaratıcılık sürecini eğitebilir. Burada önemli olan faktör; olaylara, kurallara, nesnelere, fikirlere, davranışlara, farklı bir açıdan bakmak ve değiştirmeyi istemektir.

Yaratıcılık; ayrıntıların fark edilip görülmesi ve bunların bir araya getirilip birleştirilmesidir. Bu sebeple eğitim süreci içerisinde yaratıcılık nefes almak gibi vazgeçilmez bir unsur olmalıdır. Temel tasarım, düşünceleri ve sezgileri iletebilmeyi içerir. Fakat unutmamak gerekir ki, Temel Tasarım yöntemleri deneyseldir. Temel Tasarım Sanat Eğitiminin alt yapısını oluştururken uzun süre devam edebilecek anlamları içinde barındırmalıdır. Bu durumda sadece geleneksel biçimleri tekrar etmek yerine, bulunduğumuz dönemin kültürünü yakalayarak yaratıcılığa yer vermek gerekir. Bu sebeple mutlak görüleni tekrar etmek ve kopya çalışmaları içerisinde kalmak zanaatsal hali geliştirir. Oysaki yaratıcılıkta; bellek beslemesi, algı zenginleştirilmesi sezgisel hali geliştirici davranış şekilleri gereklidir. Çellek'in (2007)'de değindiği gibi; Sosyolog E. Durkheim; "Sanatın bir de ahlaki yönü vardır ki, hiçbir şey onunla yarışamaz" demiştir.

İnsanın duygularını besleyen estetik hazdır ve bu yüzden sanatın etik değerlerden uzaklaşması imkânsızdır. Toplumsal gerilemenin esas sebebinde ise duyarsızlık vardır. Birey ruhsal, duygusal, fiziksel ve zihinsel bir dünya içerisinde yaşar. Birey zihinsel kazanımlarını farklı eğitim biçimlerinden elde edebilir. Yalnız kişi, ruhsal ve duygusal tecrübe ihtiyaçlarını kimya, yabancı dil ve matematik gibi derslerden edinemez. Bu açıdan bakıldığında sanat, kişinin gelişimine etki eden duyarlılığını besleyen önemli kaynaktır. Yani duyarlılığın elde edilmesinin en kısa ve ekonomik yolu, duyguların hızla beslenmesini sağlayan sanat eğitimiyle ruhu uyandırmak, bilinci açmak ve farkındalık becerisi kazanmaktır.

Sanat eğitimiyle farklı bir ülkeden olan sanatçının eserini benimseyen, bin yıllar öncesinde farklı uygarlıkların meydana getirdiği sanat eserlerini koruyan ve değer veren, gelecek nesillere bir miras bırakmak amacıyla çaba harcayan toplumlar; sanat kültürünü alan ve empati kurabilen toplumlardır. Uyumsuz ve dengesiz toplumlar meydana gelmesini istemiyorsak, toplumu meydana getiren bireylerin sanat eğitimi almalarını sağlamak gerekir. Zira sanat eğitimi sağlamak toplumların birbirleriyle uyumlu kişilerden meydana gelmesini sağlayabilmek, sanat eğitiminin gayelerinden biridir (Alakuş, 2007, s.18).

2.2. Sanat Eğitiminin Amaç ve Önemi

Sanat eğitiminin birçok amacı bulunmaktadır. Bu amaçlara bakıldığında, bireyin kendini ifade etme gücü kazandırmak, bilişsel, sosyal, motor gelişime katkı sağlamak, yaratıcılığı geliştirmek, sanat kültürünü aşlamak olarak sıralanabilir (Bayav, 2010, s.66). Sanat eğitimi bireylerin kişilik davranışlarını, gelişimlerini, dikkatlerini yoğunlaştırmalarını ve gözlem yeteneklerini pozitif yönde etkilemektedir. Bunların yanında sanat eğitimi yaşamı idrak etmede yorumlama yaratıcılık, düşünme yöntemlerini geliştirme iletişim becerilerini çoğalmasında da etkili olmaktadır (Mazlum, 2010, s.178).

Sanat eğitimi amaçları ortaya koyabilmesi için farklılaşan çağın koşullarına göre eğitim düzenlenmeli, daha iyi bir eğitimin verilmesi ve bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak farklı sanat anlayışı meydana getirilmelidir. Yaşadığımız toplumun yapısına baktığımızda sanat üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak sanat kültürümüzü daha iyi korumalı, değer verilmeli ve bir sonraki kuşaklara aktarılmalıdır (Erbay, 2004, s.51).

Sanat, bireyin yaşam süreci boyunca her anında bireyin bir parçası olarak karşımıza çıkar. Zira insanlar baktıkları her yerde sanat biçimlerini ve bunun yanında tasarım sanat çalışmaları görecektirler. Bireyler sanat şekillerini ve tasarım ürünlerini günlük yaşamları içerisinde kullandıkları bir sabah kahvaltısı tabağında, sofra takımlarında, elbiselerinde, mobilyalarında karşılaşmaktadırlar. Bu bağlamda sanatın bireyler açısından ne kadar önemli olduğunu görülmektedir (Brommer ve Horn, 1985, s.8).

Sanat ve sanat eserlerinin bireylerin yaşam süreçlerinde işlevsel yönünün yanında renkleri, biçimleri ve başka özellikleri de insanı estetik açıdan farklı yönlerinin bir diğer gösterimidir.

Çünkü Ersoy'un (2002) da değindiği gibi "estetik tavır alan, roman okuyan, müzik dinleyen, film izleyen, tiyatro veya bir tabloyu seyreden kişi için, o anda ilgilendiği herhangi başka bir şey, bir konu söz konusu değildir. Bütün kişiliğiyle ilgilendiği şey, o sanat yapıtının varlığına yönelmiş olmasıdır".

Kişi estetik bir durum içerisindeyken hayal dünyasına daldığında o eser içerisinde kendinden bir şeyler bulur ve onunla kendini özdeşleştirir (Ersoy, 2002). Buna bağlı olarak bireyin sanatsal anlamda yapmış olduğu tercihler bir bakıma onun kişiliğini yansıtmaktadır.

Sanat, bireyin estetik olarak haz duymasını, insanı mutlu ederek oyalanma ve yaşama dair ders almasını sağlar. Bu bağlamda sanatın, bireylerin ruhlarını hayatın karanlık taraflarından uzaklaştırarak, gerçek hayattan daha iyi bir yaşam şekli için hazırladığı söylenebilmektedir. Bir romanda, tanıdığımız içerisinde bulunduğumuz yaşamların insanların birbiriyle ilişkilerini, olayları ayrıntılı olarak inceleyerek bireylere liderlik etmektedir. Kendi duygularımızın, sezgilerimizin farkına varmamızı sağlar. Ve bütün bireylerde aynı duyguları, aynı heyecanı oluşturarak var olduğu ulusun, şehrin insanlarına kişilik ve yaşama bilinci oluşturarak birlik ve beraberlik içerisinde olmalarına ayrıca birbirlerine yaklaşımlarına yardım eder. Bunun yanı sıra sanat, bireyleri sanatçı aracılığıyla konularında meydana getirdiği kahramanlarla buluşturarak yaşamımızı daha çok zenginleştirir (Ersoy, 2002, s.28).

Sanat ve sanat eseri, insan hayatının belli zaman dilimlerinin sembolleşmesini, yani insanın hayatının anını kayıt altına alınmasını sağlar. Mesela kişinin ilk kez dinlediği bir şarkıyı ve bir resmi ilk kez gördüğü an, o sanat eserinin kişinin zihninde sembolleştirdiği yani kayıt altına aldığı an'dır. Örneğin insan daha sonra o şarkıyı ikinci kez veya üçüncü kez dinlediğinde ya da eseri başka bir zaman tekrar izlediğinde o zaman dilimi tekrar aklına gelir. Ve “bu şarkıyı ilk defa burada dinlemiştim ya da bu resmi ilk kez şu galeride görmüştüm” diyerek o zaman dilimini yeniden yaşar, yani aklında sembolleştirdiği o zaman dilimi bir film şeridi gibi tekrar hayal penceresinden geçer. Aynı durum bir roman okuduğumuzda, bir film seyrettiğimizde ya da bir şiir dinlerken de aynı şekilde gerçekleşir. Bir roman okurken roman içerisinde bahsedilen yere eğer hiç gitmediyse ve o yer betimleniyor ise orayı merak ederiz ve imkân olsa bir an önce gidip o yeri görmek isteriz. İşte insanın içerisinde oluşan o merak duygusunun başladığı zaman dilimi, bireyin o eser sayesinde o zaman dilimini sembolleştirdiği an'dır.

Sanatın, bireyin hayatındaki belli zaman dilimlerini sembolleştirmesinin yanı sıra; bireylerin hayal gücünün zenginleşmesine de yardımcı olduğu söylenebilir. Örneğin okuduğumuz romanlardaki kahramanları ya da bahsedilen bir yeri merak ettiğimiz an; hayalimizde o kahramanların veya yerin nasıl, ne şekilde, ne kadar olduğu ya da kahramanın kime benzediği gibi sorularla kişiyi veya o yeri hayalimizde canlandırmaya çalışırız. Bu sorgulama kişinin hayal gücünün gelişmesine yardımcı olur. Bununla birlikte sanatçı, bildiğimiz bir yeri anlatmış ya da o yerin resmini yapmışsa, çoğunlukla o anlatılan ve resmi yapılan yerin gerçekte daima gördüğümüz yerden çok daha farklı taraflarının olduğunu fark etmemizi sağlar.

Sanatçı, sanat eserinde anlattığı bir yer ile ilgili bazen gördüğümüz ama fark edemediğimiz detayları görmemizi sağlayabilir. Bu gerekçe ile sanatın kişilerin olaylara bakış açısını değiştirebileceği söylenebilir. Bu durum kişilerin etrafında olup bitenlere karşı farklı bir bakış açısıyla bakmasını sağlar. Bu nedenle, sanatın kişilerin hem zihinsel gelişimini hem de görmeye dayalı ihtiyaçlarını karşılayan, onların hayata dair yeni bakış açıları kazanmalarını sağlayan bir araç olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle, sanat derslerinin, diğer derslere de olumlu katkılarının olacağı bir ders olarak bakmak gerekmektedir. Nitekim 1998 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde, sanat derslerinin yeni gelişmelere ve derslere artan desteği motive ettiğini, öğrencilerin disiplin ve yeteneklerini geliştiren bir araç olarak görüldüğünden dolayı, "New York Okullarında Sanat Aydınlanması Büyüyor" projesiyle "Müfredat programlarında yer alan sanat derslerinin, matematik ve fen derslerine göre eksikliğine dikkat çekilmiş ve bu gerekçe ile görevlendirilmek üzere yaklaşık 1000 sanat ve müzik öğretmeni işe alınmıştır".(Erbay, 2004, s.45).

Sanat, bireylerin birbirlerini anlamalarına yarayan iletişim aracıdır. Çünkü Castells'in de söylediği gibi; sanat "her zaman, farklı ülkelerden ve kültürlerden insanların, farklı cinsler, farklı sosyal, etnik ya da güç grupları arasında köprü kurar. Sanat, insanlar arasındaki farklılıkları, çatışmaları ve baskıları bir tarafa bıraktırır ve onların birlikte yaşayabilme becerilerini denemelerini sağlar". Bu bağlamda sanat; dil, din, ırk, renk, ayrımı yapmaksızın; tüm dünyanın paylaştığı evrensel bir araç olarak, ortak bir görsel dilin meydana gelmesini

sağlar. Yani sanatın asıl amacı, “estetik bir form olan sanat eserini benimseme ve onu kabul etme sürecinde bireylerin birbirini anlama ve başkalarının bizi anlamasına yardımcı olmaktır.” şeklinde açıklanabilir (Anderson, 2003, s.61).

Sanatın psikolojik, sosyo-kültürel birçok amacı vardır. Sanat Eğitiminin amacı; sanatın saf hali ile bütünleşip birlikte gelişmesini sağlamaktır. Kişilerin psikolojik farklılıklarını ayrı tutarak, ruhsal ihtiyaçlarının tatmin edilmesidir. Ve aynı zamanda ruh sağlığı açısından dengeli bir birey yaratma çabasıdır (Çellek,2017, s.7).

Kişiye eğitimi için gerekli bilgileri sağlamak okulun ve eğitimin temel amaçlarından. Bu bilgiler öğrencinin ömür boyu ihtiyaç duyacağı zihinsel ve ruhsal gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olmalıdır. Ayrıca öğrenilen davranışlar çağın gereklerine göre modern hayatla öğrencinin uyumunu sağlayacak nitelikte olmalıdır. Nasıl endüstri, Bauhaus gibi bir okulu meydana getirdiyse, modern yaşam da Sanat Eğitimi, Bilim Eğitiminin yanında gerekli bir hale getirmiştir. Sanatsız yaşam düşünülemeyeceği gibi, çağdaş sanat eğitimi olmayan dört başı mamur bir milli eğitim de düşünülemez. Atatürk’ün “Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” veciz sözü, sanat eğitiminin de önemini kavramamıza vesile olmalıdır.

Sanat eğitimi; bilgi verme, duyguya yaşam verme, hayal dünyasının eylemini, görme ve diğer yetileri geliştirmeyi gerçekleştirmedir. Kısaca Sanat Eğitimi; farklı insanların buluşma köprüsüdür. Sanat Eğitiminin amaçlarına tekrar bakacak olursak;

1. Görsel yolla algılamayı öğrenmek,
2. Yaratıcılığı geliştirmek,
3. Sanatın anlaşılmasını-paylaşılmasını sağlamak,
4. Kendini ifade etme yeteneği kazandırmak,
5. Endüstriye hizmet etmek,
6. Yaşamı değiştirmek,
7. Sanat Eğitimi yoluyla doğru görme, ayırmanın ayırdına varmayı sağlamak,
8. Sanat Eğitimi duygu ve düşüncenin görselliğe dönüşmesini sağlamaktır.

Sosyal psikolog Dr. I. Taylor ise yaratıcılığı şöyle sınıflamıştır:

- Dışavurumcu yaratıcılık (çocuk resimleri)
- Üretici yaratıcılık (meslek)
- Buluşa dayalı yaratıcılık (bilim)
- Gelişmeci yaratıcılık (Çellek,2017, s.7).

Sanat Eğitimi; tüm dünya toplumlarının geçmişini ve geleceğini ilgilendirir. Kişinin gelişim süreciyle paraleldir. Kişinin kendini şartlamasıdır. Sanat eğitimi özgürdür. Yapılan kesinlik değerlendirmesi sonucunda kesinlik yoktur olgusu kesin değildir. Birey merak duygusuyla yol alır ve son derece toleranslıdır. Birey kendini son noktaya kadar zorlar. Birey tüm diğer uluslar ile bir savaş içerisinde olduğunun farkında olmalıdır. Bireyin kendini kanıtlamaya çalışması ilerleme sebebidir (Çellek, 2017, s.8).

2.3. Sanat Eleştirisi

Sanat eleştirisi, bir sanat eserini tüm detaylarıyla ve yaşadığımız milletin değerleri açısından inceleme, yorumlama ve yargılama sürecidir. Sanat eleştirisinin temel amacı, sanat eserleri içerisinde insanları etkileyen nedenlerin olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya çıkarmak ve daha etkili ve kaliteli eserlerin yaratılmasına imkân sunmaktır. Dağdaş, sanat eleştirisi için, “yapıtta bizleri tatmin eden faktörleri belirleyerek bunlardan haz almayı sağlamaktır. Sanat eleştirisinin amacı, sanat eserinin değer ya da düzeyini ortaya koymaktır. Sanat eserinin nasıl iyi ve güzel bir yapıt olduğuna karar verirken önemli bir etmendir.” tespitinde bulunuyor (Daşdağ, 2010, s.379).

Sanat eğitimcisi Feldman'a göre iki çeşit sanat eleştirisi vardır: “Bunlardan ilki öznel eleştiridir. Öznel eleştiri (yaratılıştan olan, içsel) salt; tek bir sanat yapıtında gözlemlenen ve duyuşsal bilgidir doğan, anlamları oluşturan özelliklere ilişkin içsel veriler üzerinde yoğunlaşır. Bir diğeri ise durum içinde (dışsal) eleştiridir. Bu eleştiri sanat yapıtının yapıldığı sosyo-tarihsel süreçlerle ilişkisini kurarak yapılan araştırma yöntemidir” (Feldman’dan aktaran Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s.18).

Eleştiri çeşitleri *basın eleştirisi, pedagojik eleştiri, akademik eleştiri ve popüler eleştiri* olarak dörde ayrılır.

Basın eleştirisinde eleştirmenler çoğunlukla sanat olayları ve sanat eserleri hakkında gözlemlerini ve yorumlarını kaleme alırlar. *Pedagojik eleştiri*, sanat öğretilen üniversite, kolej ve okullarda görülür. Bu tür eleştiri sanat eğitmenleri tarafından yürütülür. Eğitim açısından çok etkili olan pedagojik eleştiride yazma yerine konuşma tercih edilir. Bu eleştiri türü, sanat eserinden çok sanatçının eser üretme yöntem ve teknikleri ile ilgili görüş ve düşünceleri içerir. *Akademik eleştiri* ise çok ciddi ve iyi eğitim almış çevrelerde görülür. Bu eleştiri yönteminin sanat eseri alımını ve üretimini dolaylı yoldan etkilediği söylenebilir. Dağdaş'a göre "*Popüler eleştiri*, sanat alanı dışındaki kişiler tarafından yapılan eleştiri türüdür." (Dağdaş, 2010, s.380)".

Bütün insanlar sanatı ve sanat eserini eleştirmektedir. Yalnız sanat eleştirisini tam olarak meydana getirebilmek için birikim ve donanımına sahip olması gerekmektedir. Sanat eseri eleştirisi yaparken, eleştirmenin bilgi birikimi olması için sanat tarihini araştırma ve sanat eseri hakkındaki gerekli incelemeleri yapmış olması icap eder. Bunun yanında estetik ve felsefe ile ilgili bilgiler edinilmelidir. Etik değerlerin oluşması ve özümsemiş olması bilimsel bir gerekliliktir. Diğer yandan atölye, galeri, müzelerin incelenmesi; yurt dışında yapılmış olan bu alandaki araştırmaların görülmesi, daha ayrıntılı bir bilgi birikimi oluşturmamızı sağlar. Ayrıca "Sanat hakkında bilgi, sanatın işlevini, üsluplarını, sanatçının çalıştığı kültürel ve sosyal çevreyi, çeşitli araçlarla artistik yaratmaya tesir eden teknik faktörleri anlamayı, tanımayı gerektirir" (Alakuş, 2009, s.61).

Eleştiri bir bağlamda eğitime benzemektedir. Eleştiri, sanat hakkında elde edilen fikirlerin iletişimi ve paylaşımıdır. Ya da sanatın oluşturulduğu ortamın tanımlanmasıdır. Buradan yola çıkarak hedef olarak üniversite öğrencilerine eleştiri hakkında bazı bilgilerden bahsetmek gerekmektedir. Sanat eseri eleştirisi yapılırken; insanların farkına varmadıkları açıklayarak anlamalarını sağlamak, eserin arka planında anlatmaya çalıştığı şeylerin

anlamalarını yorumlarken bunun içerisinde yaşadığımız toplum için öneminin ve değerinin yargılanması bir sanat eserinin daha iyi anlaşılmasına dikkat etmektir.

Farklı bir yaklaşıma göre eleştiri, sadece sanatın veya bir sanat yapıtının araştırılması değildir. Eleştiri bir sanat yapıtıyla bire bir ilişkide bulunan alıcının bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesidir. Eleştiri yaklaşımlarının genel tanımlamaların yanı sıra sınıflandırılmasına göre de farklılıklar gösterdiği bilinmektedir.

Moran (1972) *dış dünyaya ve topluma dönük eleştiri*'yi tarihsel ve sosyolojik eleştiri olarak incelemiştir. Sanatçıya dönük eleştiri: Bu eleştiride a. Eserleri aydınlatmak için sanatçının hayatını, kişiliğini incelemek, b. Sanatçın psikolojisini, kişiliğini aydınlatmak için eserini belge olarak ele almak yer alır. İzleyiciye dönük eleştiriye *Yeni eleştiri* olarak tanımlar. Bu eleştiri biçim-içerik sorunu, içeriğin değeri, işlev olarak sınıflandırılabilir. Esere dönük eleştiri: Bu eleştiri yapısal eleştiri ve arketipçi (antropoloji, psikoloji, tarih, karşılaştırmalı din ile ilgilenir olarak ele alınabilir" (Moran'dan aktaran Mercin ve Alakuş, 2005, s.37).

Erinç ise (2004) resim sanatında eleştiri türlerini, resmi araç olarak kullanan eleştiriler, resmi amaç olarak kullanan eleştiriler, resmi öğelerine ayıran eleştiriler (biçim, içerik, öz), resmi bir bütün olarak düşünen (teknik, psikolojik, sosyolojik, estetik, felsefi), resmi kendi ontik (resim adını alan varolanı anlamak ve insanın varlık bütünlüğündeki yerini almak) yapısı içinde ele alan eleştiriler ve resmi kendi grubu içinde ele alan eleştiriler olarak sınıflandırmıştır (Erinç'den aktaran Mercin ve Alakuş, 2005, s.38).

Sanat eleştirisinde, eleştirilerin teorilerinin yanında, sanatı anlamaya ve anlamlandırmaya yönelik olarak yapılan tanımlamalar da vardır. Ott (1985) eleştiriye: "Mekanik eleştiri, organik eleştiri, biçimci eleştiri ve bağlamsal eleştiri" diye gruplandırır. *Mekanik eleştiri* (düşünmeden yapılan eleştiri) hislerin ve duyguların konması, *organik eleştiri* (sistemli eleştiri) sanat eserlerinin uyumu, *biçimci eleştiri* evrensel doğrulara veya fikirlere inanç, *bağlamsal eleştiri* (eserde ön ve arka planın birlikte ele alındığı eleştiri) sanat eserlerinin genel içeriğini ve eserle ilgili görüşlerin oluşum sürecindeki standartlar gibi sebepleri açıklar.

Bu eleştiri sınıflandırmalarının dışında en yaygın ve kullanışlı olarak kullanılan sınıflandırma Feldman (1987) tarafından yapılmıştır. Feldman sınıflandırmasını *akademik*

eleştiri, basın eleştirisi, popüler eleştiri, pedagojik eleştiri olarak yapmıştır (Pepper'dan aktaran Mercin ve Alakuş, 2005, s.38).

Sanat eleştirisinde yer edinmiş olan araştırmacı Edmund Feldman'a göre (1987) bir öğrencinin sanat yapıtı hakkındaki düşünceleri öğretmenin yönelttiği sistematik sorular sayesinde meydana gelebileceğini savunmaktadır. Bu sorulara bakıldığında daha çok öğrencinin sanat yapıtı hakkındaki düşüncelerini ve bu düşüncelerini anlamlandırarak ifade etmesini sağlayan bir eğitimi oluşturmaktadır. Sanat eleştirisi incelendiğinde ayrıntılı olarak değerlendirme yapabilme ve sanat eserlerinin birbiriyle karşılaştırması maksadıyla kullanıldığı ve Brent Wilson'un yapmış olduğu bu alandaki son yirmi yılda ilgili araştırmalarla ilgili elde ettiği saptamalar önem görmektedir. Bu durumda; eleştiri kavramları, atölye sanatı ile eleştiri yazma arasındaki ilişki, sanat eleştirisi kabiliyetine yönelik araştırmalar, resimler nitel olarak analizlerinin yapılması, okullarda sanat eleştirisi programı hazırlamalarına bakıldığında sanat eğitimi adına daha yenilikçi bir bakış sunan birçok görüşten bahsedilebilir.

Eleştirinin kolaylıkla yapabilmesi için öğrenciye öğrencinin sanat eseri hakkındaki düşünce ve eleştirilerini dile getirebilmesi için ilham verici olan Feldman modelini ele almakta fayda vardır. Bu model dört aşama içermektedir. Kuşkusuz bu aşamalara gelindiğinde öğrencinin gelişim seviyesine hassas yaklaşılmalıdır. Yaşça küçük seviyedeki öğrencilere sorular yöneltirken oyunlaştırılarak yönelttiğimiz zaman daha kolayca cevap verebilirler. Ancak bunu yaparken oyun anlamına gelmemelidir. Öğretmenin yapacağı bu aktiviteyi önceden planlaması gerekmektedir. Aktivite sayesinde öğrencinin keşfetmesi sağlanmalı ve hoşlanma hisleri öğrenciye kazandırılabilmelidir. Bu konuşmalar, Feldman modelinin sadece yararlı yöntem olmayıp aynı zamanda öğrencinin cesaret duygularına ve öğrencilerin yapmış olduğu tartışmalara katılmak istediklerini göstermektedir. Buradan hareketle dikkat edilecek olan önemli nokta; öğretmenin öğrencinin sanat eseri hakkındaki düşünceleri ortaya koyması, duygularını belirtmesi ve bunları analiz ederek yorumlamasını kolaylaştıracak bir rol yüklenmiş olmasıdır.

Bir sanat eserine bakıldığında bazen sanatçının bile hayal edemediği farklı fikirler ortaya çıkmış olabilir. Bu fikirlerin kesinlikle yanlış olunduğu göstermez, yalnızca sanat eserini daha zengin ve güçlü bir hale getirir ki, herkes için sanat eserinde kendine ait özel anlamlar olduğunu kanıtlar.

Sanat eleştirisi metodunu öğrenmek kişilere sanat eserini eleştirme ve yorumlama yapmaya yönelik düşüncelerin düzenlenmesini öğretir. Bu sayede kişilerin düşüncelerini özgürce anlatabilmelerini sağlar. Bireyler mantıklarını kullanarak estetik yargıda bulunurlar. Sanat eleştirisi gerçek manada öğrenildiği zaman, sanat eseri daha ayrıntılı bir biçimde incelenebilir. Daha ayrıntılı incelediğinde sanat eseri ile daha anlamlı ilişkiler kurulabilir. Bununla birlikte estetik olarak birçok deneyim kazanılmış olur, sanat eserini daha iyi anlayabilme, çözümleme gibi ilişki başlar. Böylelikle sanat eserinin daha çok akılda kalmasını ve anlamlanması sağlanır. Bunlar sayesinde sanat eserlerinin daha fazla değer görmesini ve sanatçının daha çok saygı görmesini aynı zamanda ileride sanat ile bir alışveriş içinde olunmayı sağlar.

Eleştiri tartışmasını ortaya koymadan önce tartışması yapılacak olan eser önceden belirlenmiş olmalıdır. Eserin iyi bir nitelikte ve kendine özgün bir sanat eseri olmasına özen gösterilmelidir. Eğer olanaklar var ise yapılacak eleştiri için müzelerin kullanılması gerekmektedir. Müzelere erişim imkanı yoksa, sanat eserinin röprodüksiyonu sınıfa getirilerek eleştirilebilir. Eleştirilen röprodüksiyon tabloların, öğrencilerle temasını arttırarak yani sınıf ortamında incelemeye devam edilmesini sağlamak öğrencilerde farklı bakış açıları kazanmasını sağlayabilir.

Eleştiri yapılırken sanat eseri hakkındaki tartışma için görsel terim ve kavramlar kullanır. Öğrenciler sanat ile ilgili düşüncelerini konuşmalarına ve yazmalarına nasıl yansıtabileceklerinin yollarını öğrenmiş olurlar. Görsel sanat izlenimleri gerçekten ilginçtirler. Öğrencilerin ilgisini çekebilen, onların düşüncelerini dile getirebilmelerini ve bunları yazmaya yönlendiren birçok konular sunar.

Feldman'ın eleştiri sınıflamasının içerisinde sanat eğitimi için ele alınması gereken en önemli eleştiri, elbette ki Pedagogik Eleştiridir. Çünkü bu eleştiri türü bireylerin sanat eğitiminin

amaçladığı bazı davranışların oluşmasında daha sistemli bir yaklaşımı sağlar. Ayrıca bu eleştiri ile çocukların oynatılmış bir yöntemle bilgiyi elde ederek yorumlayabilmesi sağlanır. Bu yöntemle göre eleştiri 4 basamaktan oluşur. Bu basamaklanma sırasıyla şu şekilde ele alınabilir (Mercin ve Alakuş, 2005, s.40):

2.3.1. Betimleme

Eğer kişi sanat eserini doğru bir şekilde anlamak ve yorumlamak isterse sanat eserini bütün yönleriyle incelemesi gerekmektedir. Bu durumda belirli biçimleri, değerleri, görsel özelliklerin tümünü tam anlamıyla yerleştirilmesi gerekir. Sanat eserinde form, biçim ve jestlerin incelenmesi gerekmektedir. Twnton (1983) eleştiri aşamasındaki ilk sorulara önem verir. Bu sorular iyi bir sohbet ortamının oluşması açısından oldukça önemlidir. Eleştirinin ilk aşamasında “Eserde ne görüyorsunuz?” sorusuna cevaplar aranır.

Sanat eserinde betimleme, görünen nesnelerin gerçeğe uygun bir şekilde belirlenmesi safhasıdır. Betimleme aşamasında sanat eserinde olan nesnelerin, gerçek yapının, dikkatli bir şekilde envanteri oluşturulur. Bu aşama da, bireylerin hızlı ve acele karar vermekten kaçınmalarını sağlanmalıdır. Yavaşlamanın amacı, bilgi nesnelerinin ayrıntılarının tümüne hükmedebilmektir. Bu önlem, bütün ayrıntılara dikkat etmeden acele karar verilmemesine yardımcı olur. Her tanımlama, sanat eseri hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir. Sanat eserinin kimlik bilgileri, türü, boyutları, gibi bilgiler resmin altında bilgi olarak verilmektedir. Bu bilgiler eserin hayallerdeki tasarımının oluşmasını sağlar. Betimleme aşamasında özellikle dikkat edilmesi gereken objektif olunmasıdır.

Betimlemeye ilişkin aşağıdaki sorular yöneltilebilir:

- “Bu sanat yapıtını yaratan sanatçının ismi nedir?
- Bu ne tür bir sanat yapıtıdır?
- Sanat yapıtının adı nedir?
- Bu yapıt ne zaman yaratılmıştır?
- Bu sanat yapıtının yaratıldığı tarihsel dönemde yer alan bazı önemli olayları sıralayınız.
- Yapıttaki nesneleri sıralayınız (ağaçlar, insanlar, hayvanlar, dağlar vb.)
- Bu yapıtta var olan anlamlı sanatsal unsurları inceleyiniz ve onları tanımlayınız.
- Hangi teknikler kullanılmıştır? (Oyma, suluboya, asamblaj-montaj vb.)” (Özsoy’dan aktaran Mercin ve Alakuş, 2005, s.41).

2.3.2. Çözümleme

Mercin ve Alakuş'a (2005) göre çözümleme aşamasında, "Eser nasıl düzenlenmiştir?" sorusunun cevabını aramaktır. İkinci aşamada ise sanat eseriyle ilgili veriler toplanır. Bununla birlikte, sanatın ilkelerine ve elemanlarına dikkat edilmektedir. Burada eserin nasıl düzenlendiği incelenir. Zira sanatçı tüm duygu ve düşüncelerini burada belirtir. Eserdeki arka planı oluştururken sanatın ilkelerinden ve elemanlarından yararlanır. Sanatçı biçim, renk, doku, leke, espas gibi elemanları; ritm, hareket, denge, oran-orantı, değişiklik, vurgu ve birlik gibi ilkelere göre kullanır (Mercin ve Alakuş, 2005, s.42)

Sanat eserleri oluşturulurken, betimleme, tasarlama, araştırma ve inceleme safhalarından geçer. Tasarlanan konunun ilk önce ayrıntılı bir şekilde analizi yapılır. Eser oluşturma aşamasında yöntem, teknik boyutu ve süreci belirlenir. Tasarlanan eserin varsa diğer benzer yapıtlarla bezerlikleri araştırılır ve sınıflarına ayrılır. Bu aşamalardan sonra eserin plastik bütünlüğü belirlenmiş olur (Artut, 2001, s. 241).

Böylelikle sanat eserlerinin nasıl meydana geldiği, eleştirinin çözümleme basamağında ortaya çıkabilir. Bunu çözümlemek için sanatçıların renk, çizgi, doku, sanatsal elemanlarla yapmış oldukları tekrarlara ve aralarında kurmuş oldukları ilişkilerle oluşan kompozisyonları araştırmak gerekmektedir.

Çözümleme aşamasında kullanılacak sorular şöyledir:

- "Renkler nasıl düzenlenmiş?
- Açık renkler mi çoğunlukta kullanılmış?
- Hangi çizgiler görüyorsunuz? Hangileri çoğunlukta kullanılmış? (Düz, eğri, kırık)
- Hangi şekilleri görüyorsunuz? Hangileri çoğunlukta? (Geometrik, organik)
- Resim genelinde hangi doku var? (Yumuşak, sert)
- Bazı nesneler arkada, bazıları önde mi durmaktalar?
- Açık-koyu var mı?
- Birbirini tekrar eden şekiller var mı?
- Resimde gördüğün şeyler (insanlar, nesneler) orijinal büyüklüğünde mi?
- İlk baktığında en çok ne dikkatini çekti?
- Sanatçı bu resmi hangi teknikle yapmış olabilir?" (Küpeli, 2014, s.19).

2.3.3. Yorum

Öğrencinin sanat eseri aracılığıyla duygulara ve düşüncelerine odakladığı cevaplara göre düzenlenme yaptığı bir etkinliktir. Yorum da “Sanatçı izleyiciye ne söylemek istiyor?” sorusunun cevabı aranmaktadır. Bu aşamada eserin içerikte bahsedilen psikolojik ortamı ve içinde bulunan anlamları belirtmeye çalışılır. Yalnız burada yapılan tahminlere de yer verilebilir. Yorumda farklı olmaya çaba gösterildiği için eleştiri açısından en zor basamaktır. Ayrıca eleştirmene en çok haz duyuran, yaratıcı ve doyurucu aşamadır. Bu basamakta daha çok hayal gücü, cesaret ve zeka ön plandadır. İzleyenler farklı yorumlar yapmaktan kaçınmamalıdır. Çünkü izleyen insanlar birbirlerinden farklıdır. Kişiler yorum yaparken kendi yaşam deneyimlerinden etkilenecek ve bu yüzden farklı yorumlar ortaya çıkacaktır. Yorumlar, daha önceden elde edilmiş olan iki basamaktaki ipuçlarına ve gerçeklerle ilişkilendirilmedir. Yorumlar duygularla, ancak duygular ise eser içerisinde bulunan ipuçlarıyla ilişiktir.

Örneğin yorumlama aşamasına sanat yapıtı hakkında şimdiye kadar öğrenilenler temel alınarak aşağıdaki sorular yöneltilebilir:

- “Sanatçı eserde ne söylemeye çalışıyor?
- Sanatçı bu sanat yapıtını neden yapmış olabilir?
- Eser size göre ne anlama geliyor?
- Bu yapıta baktığınızda sizde ne gibi hisler uyandırıyor?
- Bu sanat yapıtında başka şeyleri temsil eden şeyler-simgeler (symbols) size göre var mıdır? Varsa nelerdir?

Ayrıca eseri çok daha farklı açılardan ele alabilmek amacıyla şu sorular da yöneltilebilir:

- Eser size göre hangi nesneye benzeyen bir koku hissi veriyor?
- Eser size göre hangi nesneye benzeyen bir tad veriyor?
- Eser size göre hangi nesneye benzeyen bir ses hissi veriyor?
- Eser size göre hangi nesneye benzeyen bir görüntü uyandırıyor?
- Eserde hangi renkler sembolik olarak kullanılmıştır?” (Yolcu, 2009, s.122).

2.3.4. Yargı

Sanat eseriyle ilgili elde edilen bilgilere dayalı olarak yapılan bir işlemdir. Yargı aşamasında cevap bulunmaya çalışan soru; “Bu eser başarılı bir eser midir?” Bu aşamada eseri incelerken bir takım somut bilgilere dayalı sonuçlar almak için sorular yöneltir. Yargı aşamasında

çocuğun eser hakkındaki görüşleri önemlidir. Bunun yanı sıra çocuğun kendi dünyasını hikayeleştirilmesi bu aşamada sağlanır. Bu yaşlarda çocuğun eser hakkında varacağı yargılar oldukça basit olacaktır ancak çocuğun sanatı anlaması ve sanata anlamlar yüklemesi bakımından bu aşama çocuğa deneyim kazandıracaktır. Yargı aşamasında bireylere eser hakkındaki şu sorular sorularak esere yönelik yargıları ölçülebilir:

- “Bu sanat yapıtından hoşlanıyor musunuz?
- Onun iyi bir sanat yapıtı olduğunu düşünüyor musunuz?
- Onun önemli bir sanat yapıtı olduğunu düşünüyor musunuz?
- Bu sanat yapıtını evinize asıp seyretmek ister miydiniz?
- Bu sanat yapıtı müzeye konmaya değer bir yapıt mı?
- Bu eser evinizin hangi odası için uygun olurdu?
- Bir kişi neden (sanatçı) bunun gibi bir resim ya da heykel yapmak ister?
- Eserin en çok nesini beğendiniz?
- Resme (ya da heykele, tasarı çalışmasına vb.) baktığımızda çizgilerin, renklerin ve şekillerin sizde hissettirdiği şeyleri anlatır mısınız?” (Mercin ve Alakuş, 2005, s.43).

Bunların yanı sıra burada inceleyeceğimiz yapıtın estetik açıdan eleştirisine gereken noktaların dikkat edilmesi gerekmektedir. Dikkat edilmesi gereken noktalardan bir diğeri ise estetik yargıdır. Bu amaçla bireylere şu sorular yöneltilebilir:

- Bu çalışma önemlidir çünkü:
- Eser yansıtıcıdır (taklitçidir, bir gerçekçi olayı ifade etmektedir).
 - Eser biçimcidir (belirgin çizgiler, renkler, şekiller vb.).
 - Eser anlatımcıdır (çeşitli duygular veya sembolik mesajlar taşıyor).
 - Eser işlevseldir, çünkü konusunu işlemektedir. (dini, politik, eğitsel, diğer amaçlı)
 - Bu çalışmaya daha çok kim değer verirdi? (baba, öğretmen, hemşire)
 - Bu çalışmaya yeni bir ad veriniz.

Yargılamada eserin artistik değerine karar verilmektedir. Bu aşamada kişisel fikirler kullanabilir. Neyi sevip neyi sevmediğinize karar verirsiniz. Yalnız, doğru bir yargıda bulunmak için samimi ve dürüst olunmalıdır. Ve bunun yanı sıra estetik nitelikler göz önüne alınmalıdır. Estetiğin en önemli amacı “Başarılı sanat eseri nedir?” sorusuna cevap vermektir (Alakuş ve Mercin, 2009, s.44).

Araştırmacılar bir sanat eserinde neyin önemli olduğu sorusuna cevap bulabilmek için çok farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu fikirler ya da düşünce ekolleri estetik teoriler olarak adlandırılır. Bir sanat eserini estetik açıdan incelerken amaca ve sanatın türüne göre bir ya

da birkaç teori kullanılabilir. Bu çok önemli üç estetik teori: 1.Yansıtmacılık (Gerçekçi) 2. Biçimcilik (Görsel) 3. Anlatımcılık (Expressive) olarak bilinir ve adlandırılırlar.

1.Yansıtmacılık (Literal Qualities): Bazı eleştirmenler için bir sanat eserinde aranılacak en önemli şey konunun gerçekçi bir biçimde anlatımıdır. Eser gerçeği olduğu gibi anlatır ya da izleyiciye sunarsa başarılıdır. Bu tür sanatçılarda sanat tüketicileri vardır ve gerçeklik onlara göre sanat eseri için en önemli estetik niteliklerdir. Bu estetik teorisinin adı “Yansıtmacılık” tır.

2.Biçimcilik (Visual Design Qualities): Bazı eleştircilere göre, bir sanat eserinde kompozisyon en önemli etkidir. Bu estetik teorisinin adı ‘Biçimciliktir’. Formalizm ve tasarım ilkelerini kullanarak tasarım elemanlarının başarılı bir şekilde düzenlenmesini amaçlamaktadır. Burada eser nasıl düzenlenmiştir? Yani sanat eserine baktığımız zaman ilk planda ele alınması gereken nitelikler olmalıdır. Eser dengeli mi? Ritmik nitelik var mı? Değişiklik dikkat çekiyor mu? Sanatçı eserinde birlik problemini çözümlemiş mi?

3.Anlatımcılık (Expressionism-emotionalism-expressive Qualities): Bu kuram sanat eserinin içeriğiyle ilgilidir. Bazı eleştircilere göre bir sanat eseri izleyiciye bir mesaj veriyorsa başarılıdır. Bu nitelik onlara göre en önemli husustur. Bu teoriye anlatımcılık adı verilir. Duygu ve düşüncelerin izleyiciye canlı ve güçlü bir şekilde iletilmesini savunur. Dışavurumcu (anlatımcı) nitelikler, eserde anlatılan fikir ve hislerin niteliğidir. Yani arka plan ya da tinsel içeriği kapsar. Eser özel bir fikir veriyor mu? Bir heyecan yaratıyor mu? sorularına cevap aranır (Mercin ve Alakuş, 2005, s.45).

2.4. Eleştiri Türleri

2.4.1. Akademik Eleştiri

Akademik eleştiri, üstünde uzmanlaştırılması gerekli olan taraf olmayan değerlendirmeyi içinde barındıran bir türdür. Akademik eleştirmenlerin sosyolojik, tarihsel ve Marksist eleştiri açısından ele alınması gerekir.

19. yüzyıla baktığımızda sonlarına doğru Riegi, Morelli, Wölfflin ve Warburg sanat tarihi ilkelerini meydana getirmeye çalışmışlardır. Modern sanat tarihinin entelektüel gelişiminin

incelenmesine Heinrich Wölfflin kuşağı ile modern sanat tarihinin entelektüel ilerlemesinin incelemesi başlamıştır.

20.yüzyıla girerken bu kuşak sanatı belirli dönemlere ayırmış ve sınırlarını belirlemiştir. Sanat eserlerini inceleyerek ortak özelliklerini ve biçimlerini belirlemeye çalışmışlardır. Böylelikle sanat tarihinin bilimsel düzen oluşturulmuştur. Kuşaklar arasındaki farklılıklara rağmen bu kuşakların temsilcileri sanatın gelişebilen ve bu gelişimin istem dışı olduğu, anlaşılabilen objektif kurallara bağlı olarak öğrenilip ortaya çıkarılması sanat tarihinin bir bilim olarak meydana gelmesi düşüncesiyle bir araya gelmektedirler (Akyürek, 1995, s.9).

Bu neslin en çok tanınan ismi Wölfflin, sanat tarihi yöntemini, sanat eserlerinin mutlak ve şekli analizlerine dayanır. Bu düşüncelerini “Sanat Tarihinin Temel Kavramları” adlı eserinde yöntem oluşturduğu belirtilebilir. Bu eserinde Wölfflin, sanat eserlerini biçimsel olarak çözümleme ve genel özelliklerini belirlenmek için sanat üslubunu (Renaissance ve Barok) ele alarak bu üslupların niteliklerini mutlak bir biçim olarak belirlemek üzere, birbirlerine karşıt beş algılama kategorisi kurmaktadır.

Ancak Wölfflin göre temel kavramlar farklı dönemlerin sanatları içinde geçerli olacağı kanısına varmaktadır. Wölfflin’e göre sanat tarihinin gelişmesindeki her aşamada baroklaştığı ve klasik olgunluğa ulaştığı bir aşama içerir. Wölfflin kitabında batı sanatını belli bir dönemdeki ilerlemesini araştırdığı halde “Sanat Tarihinin Temel Kavramları” adını almıştır. Wölfflin’in ortaya attığı bu kavramlar günümüz sanat tarihi içerisinde yer almaktadır. Sanat ile ilgilenenlerin bu kavramları kolayca kullanabildikleri söylenebilir (İpşiroğlu,1995, s.6).

Wölfflin, sanat eserleri incelenirken biçim ve içerik olarak ayırlamayacağını biliyordu. Araştırmanın konusu mutlak form olarak sınırlarken dahi soyutlama yöntemine gidilir. Somut yapılara yer verilen sanat tarihi seviyeden ayrılıyordu. Wölfflin’in eserinde, form gelişimini ve bu gelişimin kanunlarını ortaya koymaya çalıştığı görülebilir.

Bu nedenle, yapılan bütün bu açıklamalardan şu sonuçlar elde edilmiştir: “Akademik eleştirinin bir ayağı; formlara bağlanabilen, plastik kavramları eleştiri merkezine alan

çözümleme anlayışı (Wölfflin) ve diğer akademik eleştiri anlayışı ise Erwin Panofsky ve E. Gombrich'le biçimlenen İkonolojik ve ikonografik eleştiri ya da çözümleme yaklaşımıdır.”

Daha evvel Wölfflin'in biçimsel çözümlemelere önem verdiği belirtilmişti. Bunların birbirlerine karşıt beş algılama kategorisi olduğu söylenebilir. Bu beş algılama kategorisi aynı zamanda 16. yüzyıl stilinden 17. yüzyıl stiline geçiş yollarını da açıklamaktadır. Bu geçiş kategorileri aşağıdaki gibi yöntemlenebilir:

1. “Çizgiselden gölgeye geçiş: Bir yanda nesneyi, elle yoklanabilir olma karakterini canlandırabilmek için çizgisel ve yüzeylerle tasvir, diğer taraftan sadece optik görünüme dayanan, onun için çizgiden vazgeçebilen anlayış. Birinci durumda vurgu, nesnenin sınırları üzerindedir, ikincisindeyse görüntü sınırsızlaşır.
2. Düzlemsellikten derinliğe geçiş: Klasik sanat, bir manzaranın kısımlarını arka arkaya sıralanmış paralel düzlemler üzerinde yan yana gösterir. Baroksa gözü derinliğe doğru çeker. Çizgi bir düzleme muhtaçtır. Klasik sanatta çizginin gelişmesi düzlemselliği, resmin kısımlarının paralel düzlemler üzerine yerleştirilmesini geliştirmiştir.
3. Kapalı şekilden açık şekile geçiş: Klasik sanatın kapalı şekle dayandığını ancak Barok'un çözülmüş, açık şekliyle kıyaslayarak açık bir yolda görebiliriz.
4. Çokluktan birliğe geçiş: Klasik sanatta, bir eserin her parçası, tüme sıkı sıkıya bağlı olmakla birlikte, daima bir çeşit bağımsızlığa sahiptir. Birincisinde bağımsız kısımların ahengiyle bu birlik sağlanmış, ötekindeyse kısımların bir motif meydana getirmek üzere toplanması, ya da geri kalan elemanların zorunlu olarak egemen bir elemana bağlanarak onun güdümüne girmesiyle elde edilmiştir.
5. Nesnelerin mutlak belirliliği ve oranlı belirliliği: Bu esas çizgisele gölgeselin karşıtlığında yani nesnelerin nasıllarsa öyle, tek tek ele alınması ve üç boyutlu dokunma duyusuna göre tasviri ile nesnelerin tüm olarak göründükleri gibi, daha çok üç boyutlu olmayan niteliklerine göre tasviri arasındaki farkta kendini gösteren bir durumdur”.

Panofsky, daha 1915'te Wölfflin'in bu düşüncelerini eleştirmeye başlamış ve sanatsal üslupların salt optik olarak algılanan formlar ile açıklanamayacağını belirtmiştir. Fakat Panofsky sanat tarihinin yöntem bilimini temel olarak 1939 yılında yazdığı “İkonoloji Üzerine Çalışmalar” adlı kitabında oluşturmuştur. Günümüz sanat tarihi de yöntem olarak büyük ölçüde Panofsky'nin bu yöntemini benimsemiştir” (Wölfflin'den aktaran Karabulut, ty., s.68).

“Panofsky, Wölfflin'i eleştirirken öncelikle onun, sanat eserini meydana getirdiği ortamdan soyutlayarak başlı başına bir nesne olarak ele almasına karşı çıkar. Bir sanat yapıtını doğru olarak tanımlayabilmek için, onu yalın olarak ele alıp incelemenin yeterli olamayacağını anlatır.

Panofsky'e göre sanat eserini, içinde olduğu ve bir parçası olduğu kültür ortamı içerisinde yani o dönemin toplumsal yapısı, felsefesi, dinsel ortamı, psikolojisi, politik ve ekonomik durumu gibi olguları ile birlikte ele alınıp incelenmelidir" (Akyürek, 1995, s.11).

Sanat eserini mutlak bir şekilde incelemek eseri açıklamaya yeterli olmaz. Şüphesiz ki sanat eserinin kendine özgü bir şekli vardır. Fakat bunun yanında eseri anlattığı konusu vardır. Bunun yanı sıra bir anlam ve bir içerik söz konusudur. Sanat da üslup değişimini açıklayabilmek için yalnızca şeklin ölçü olarak değerlendirmeye alınması, evrenin mutlak optik olarak algılanması manasına gelmektedir.

2.4.2. Basın (Yazar, Gazete) Eleştirisi

Eleştiri türlerinden en çok bilineni basın eleştirisidir. Genel olarak gazete ve dergilerde karşılaşılan eleştirilerin çeşidinin temel özelliklerine bakıldığında haber gruplarından olması ve sanat dünyası hakkında okuyuculara haberdar etmesidir. Gazetelerde oluşan sınırlı bir yere sahip olan yazılar eleştirmeni eser hakkındaki incelemeyi yorumu daha ilgi çekici ve daha fazla kısaltma ile kavramaya zorlar. Ancak bazı dergilerde bu tip yazılara bakıldığında daha uzun olabilmektedir.

Eleştirmenler, okuyucuların hiç görmedikleri ve izleyemedikleri sanat eserleri hakkında yazılarında bahsederek okuyucuların meraklarını ortadan kaldırarak eser hakkında bilgilendirirler. Bazen eleştirmenler yazılarında sanat ortamında meydana gelen anlaşmazlıklar hakkında yazıp kendi düşüncelerini açıkça anlatarak sanatçılar ve koleksiyoncular arasındaki rekabeti artırır (Gökay, 1998, s.48).

Bu eleştiriler, güncellik bakımından ikinci planda kalabilir. Dikkatli ve titiz sanat izleyicileri, önyargılardan kurtularak farklı eleştirmenlerin yazıları ile kıyaslama yapabilirler. Kimi zaman bir gazete sanat, müzik ve drama eleştirisi için sadece bir muhabir kiralar. Bu muhabir-gazeteci eleştirmenler sanat yazarları olarak adlandırılabilir. Bununla birlikte bir sanat dergisi, özgeçmiş sanat kökenli birçok yazar da kiralayabilir. Yazar eleştirisinin ana noktası, haber kategorisi hakkındadır. Eleştirmenler, sanat dünyasında olan olaylar hakkında

okuyucuları bilgilendirmek ve konuya sadık kalmaktadırlar. Çoğunlukla bir serginin kısa bir özetini, gözden geçirilmiş bir parçayı okuyup bir sergide çalışmaların sistematik analizini oluşturmak için çok az da olsa uzun özetler yer alır.

Gazeteci sanat eleştirmenleri, sanat eserleriyle ilgili haberlerde, haberin zamanında ulaşması, bunu tamamlamak için zaman azlığı ve yazıdaki yanlışlıklar, acele kararlar ve sanatçının eğilimi hakkındaki yanlış hükümlerle yüz yüzedir. Ancak bu hatalara uğrayan okuyucular, hataları görmemezlikten gelmeyi öğrenirler ve önyargıyı önceden belirlerler ya da doğruyu bulmak için aynı konuda birkaç farklı eleştirmeni aynı anda okurlar. Bunların da en iyisi, sanat sergilerini kişisel olarak izleyici gezer ve değerlendirir (Feldman, 1987, s.457).

2.4.3. Popüler Eleştiri

Eleştiri türlerinin arka planında kalan bir başka eleştiri türü, toplumun yapmış olduğu popüler eleştirilerdir. Mark Twain (Feldman, 1987)'in söylediği gibi “Tek bir eleştirmen varsa o da kamuoyudur ve onun fikirleri herşeyden kıymetlidir. İyi bir sanat eğitimi almamış olan insanların yeterli olup olmadıklarını düşünsek bile onların da eleştiri faaliyetine katıldıklarını unutmamalıyız. Çünkü eleştirel fikirler nasıl sanatçıları etkiliyorsa bu eleştiri türü de sanatçıları etkileyecektir” (Gökay,1998, s.49).

Popüler eleştiri sanatında bakıldığında genellikle betimleyerek gerçeği olduğu gibi yansıtır ve yargılar. Bu sebepleeleştirinin bu türü fazla değişiklik göstermez. Fakat kişilerin sanat eğitimini daha iyi anlamaları ilekendini tekrar eden bir realizm ile nesnelerin, olayların kişilerin karakterlerini yansıtabilen realizm arasındaki belirgin farkı görmeleri sağlanabilir. Bu sebeple kişilere dahaiyi sanat eğitimi verilmesi eleştiri anlayışının sanat eseri hakkında yalnızca eleştirmenin yazdığına bağlı kalınmaktadır (Gökay, 1998, s.49).

Popüler eleştiri gösterim gücüne dayanarak sanatı yargılar ve çok az değişir. Bir çok insan, normal görselliğin sanat eleştirisinin oluşmasında yeterli donanım olduğuna inanırlar.

2.4.4. Pedagojik Eleştiri

Bu eleştirinin amacı, öğrencilerin sanat ve estetiğe yönelik yetkinliklerini geliştirmektir. Öğrenciler kendi eserlerini yargılarken aynı zamanda kendilerini de yargılayabilirler. Bu eleştiriye uygulayan eğitimciler hem sanat konusunda hem de pedagojik formasyon konusunda birikimli olmalılardır.

Pedagojik eleştirinin amacı, öğrencilerin artistik ve estetik yetkinliklerini geliştirmektir. Eleştirmenin kendi eserlerini yargılama becerisinin ötesinde öğrencilerin kendilerini yargılamasına da izin vermelidir.

Okul düzeyinde yapılan eleştiri çalışmalarına “sanat yapıtı inceleme” olarak adlandırmak daha doğru olur. Çünkü bir sanat yapıtına bakmak, yapıttaki değerleri görmek, ondan tat almak, eleştiriye göre daha az uzmanlık ve bilimsellik ister. Bunun yanında, okul düzeyindeki sanat yapıtı inceleme, kişisel deneyimlere ve çabalara daha açık bir çalışma olduğundan “yapıt inceleme” tanımı daha uygun görünmektedir (Kırıçoğlu, 1991, s.133).

Sanatçı öğretmen keskin bir oranda ılımlılığa sahip olmasını gösteren pedagojik eleştiri, öğrenci içerisindeki eleştirel standardın gelişimine yardımcı olması gerekir. Önemli oranda eleştirel beceri ve duyarlılık isteyen sanat öğretmenin önemli bir görevi, bir öğrencinin çalışmasını analiz ve yorumunu bir başka öğrenciye yaptırmaktır. Bu, öğrencilerin kendi eserlerinin analiz ve yorum yapmasını öğrenmesi demektir. Başlangıç aşamasında olan öğrenciler için sanat eğitimcisi, sanat eserinin oluşum süresinde bir eleştirmen olarak işlev görür. Öğrenci çalışması böylelikle eleştirel bir işbirliğinin önemli bir türünü sunar ve bu işbirliği artistik bir bağımlılık biçimi olmamalıdır.

Bir sanat eserini meydana getiren değerleribilmek, zihnin estetik boyuttaki bir faaliyetidir. Ön bilgilenmenin sağlam olabilmesi için bize sunulan kültür ortamının fırsatlarından elde edilen deneyimler kendi başına öğrenilememektedir. Sanat eserini eleştirel olarak incelerken bir anlamda eseri meydana getiren semboller estetik anlamda okumakla öğretimle gelişir. Günümüzde birçok sanat eğitimci, sanat eseri incelemenin, sanat eğitiminin içinde bulunması gerekli bir alan olmasında birleşmektedir.

2.5. Sanatın Eleman ve İlkeleri

2.5.1. Nokta

Nokta tasarım elemanları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Büyük, küçük, planlı, dağınık, koyu açık ve başka birçok faaliyette kullanılabilir. Biçimi oluşturan bu temel eleman nedir, nasıldır diye düşündüğü zaman geometrik olarak iki çizginin kesişmesinden meydana geldiğini söyleyebiliriz.

Büyüyebilir, çeşitlenebilir, kompozisyonu oluştururken yanyana geldiklerinde düz bir çizgiyi oluşturabilir. Dağınık olarak kullanıldığında açık ve orta tonlarda yüzeyler oluştururlar. Noktalar büyüdükçe ve sıklaştıkça açık verota tonlardan koyu tonlara geçişler başlar. Tek bir noktanın kağıt üzerinde ki etkisi bizde durgunluk etkisi uyandırır. Bu tek noktanın renk etkisi ise gridir (Eliri ve Erdurucan, 2011, s.5).

Bir çok nokta birden dikkatimizi çektiği zaman bu noktalar arasında bir gerilim doğar. Çünkü göz bunların arasında bir bağıntı kurar. Tek başına boyutsuz gibi görünen noktalar, büyüdükçe bir boyut meydana getirebildikleri gibi yan yana gelerek çizgi ve yüzeyleri meydana getirebilirler. Noktaların yüzey üzerinde sıklaşıp, seyretleşmesi ışık gölge etkisi uyandırır. Bir merkezden kenarlara doğru yayılan noktalar dağılma etkisi oluştururken, merkezden toplanmaları toplama etkisi oluştururlar.

2.5.2. Renk

Renk, görme duyumuza etki etmekte olup, diğer duyu organlarımızla hissedilemeyen ışığın duyumudur. Etrafımızdaki objelerin her birinin kendisine özgü renkleri vardır. Dokunma duyusu ile nesnelerin somut olarak kavranabilir. Fakat renklerin duygularına erişilemez. Karanlık içinde varlığını hissettirdiğimiz objelerin renklerine dair bilgi edinemeyiz. Çünkü renklerin fiziksel halde bulunan şekilleri yoktur. Renkler hava durumuna bağlı olarak güneşli havalarda renkler daha canlı ve parlak görünürken, kapalı havlarda daha mat ve koyu görünürler.

Renkleri içinde barındıran her obje, edinmiş oldukları rengin frekans değerince ışık yaymaktadır. Görme organımız içinde yer alan retina tabakasında beliren görüntü, gözün

sinirleri vasıtasıyla beyne iletilip, rengi algılanmasını sağlamaktadır. İnsanın içinde bulunduğu sosyal çevre ve biyolojik faktörler dahilinde renkler çeşitli biçimlerde algılanmaktadır. Renklerin karmasından oluşan siyah, tüm ışınları emerken, beyaz ise tüm ışınları yansıtır (Südor, 2006, s.168).

İngiliz fizikçi İssac Newton, 1672 yılında ışığı prizma aracılığı ile yedi renge ayırarak bilimsel olarak renkleri ayırtmıştır. Kristal prizmanın içerisinde var olan renkler, güneş ışığındakilerle aynı renklerdir. Ancak renklerin ışın boyları ve titreşimleri aynı değildir. Gök kuşağındaki renklerle aynı renklerdir Bunlar; sarı, yeşil, kırmızı, turuncu, mavi, çivit rengi ve mor. Bütün bu renkler prizmada görülmeden önce beyaz gün ışığıdır. Bu yüzden bütün renklerin ışıktaki karışımı beyazdır. Boya olarak ise; renklerin karışımı siyahı oluşturur (Südor, 2006, s.167).

Bu nedenle önemli alt bilgiler hakkında bilgilenmemiz bizler için yararlı olacaktır.

Bir görme olayında ;

- “Işınların göze gelmesi – Fiziksel
- Bu ışınların karşısında gözde ortaya çıkan işlemler – Fizyolojik
- Cismin beyinde algılanması – Psikolojik bir olgudur.

Rengin 3 boyutu vardır:

- 1.Türü, rengi tanıma ve tanımlama.
- 2.Tonu, rengin siyaha veya beyaza oranla açıklık veya koyuluk derecesi.
- 3.Yoğunluğu, aynı rengin farklı tonlardaki saflık ve doygunluk derecesi.

Ana Renkler: Kırmızı – Mavi – Sarı

Ara Renkler: Turuncu – Yeşil – Mor

Tarafsız Renkler: Beyaz – Siyah – Gri

Kontrast – Zıt Renkler: Sarı – Mor / Kırmızı – Yeşil / Turuncu – Mavi

Armoni – Bütünleyici Renkler: Mor – Mavi / Kırmızı – Yeşil / Turuncu – Mavi

Tasarımda, sıcak (kırmızı, sarı turuncu) ve koyu sıcak renklere sahip elemanlar ön plana çıkarken, soğuk (mavi, yeşil, mor) ve açık soğuk renkler ise geri planda kalırlar. Tasarım sürecinde ve sunumunda büyük etki sağlayacak olan renk uygulamalarının psikolojik özellikleri;

- Parlak renkler, heyecan
- Pastel renkler, sakin

- Malzemenin öz niteliğini ifade eder
- Renk formu belirler
- Renk oranları etkiler
- Renk ölçęęi ortaya çıkarır.
- Renk ağırlık duygusu oluşturur. (Koyu renkli elemanlar ağır, açık renkli elemanlar ise hafif algılanmaktadır.)

Ve renklerin algılanan etkileri ve anlamları;

- ✓ Mavi: Sonsuzluk etkisi yaratır. Açık tonları yatıştırıcı, güven veren bir etki yaratır.
- ✓ Yeşil: Sakin, barışçıl, hassas, yumuşak bir etki yapar. Neşe ve sükuneti ifade eder.
- ✓ Sarı: Uyaran, neşelendiren, dikkat çeken bir etki yaratmaktadır. Genişlemeyi, iletişimi ifade eder.
- ✓ Kırmızı: Heyecanlandırıcı, uyarıcı bir etki yapar. Enerji ve gücü temsil eder.
- ✓ Pembe: Küçük alanlarda zenginliği ve önemi vurgular
- ✓ Kahverengi: Mutsuz, kederli. Sıcak rengin yanında soğuk, soğuk rengin yanında sıcak etkisi yapan ara bir renktir.
- ✓ Turuncu, sarı ve beyazla birleştğinde rahatlatıcı bir etki yaratmaktadır.
- ✓ Gri: Siyaha giden tonları kasvetli, beyaza giden tonları huzurlu bir etki yaratmaktadır.
- ✓ Beyaz: Kullanıldığı bir mekanda güneş ışığını yansıtırsa uyarıcı, neşeli bir etki yaratmaktadır”.

Renklerin doğru kullanımı etkili tasarım kompozisyonlarına olanak sağlayacaktır. Bu noktada örneği inceleyecek olursak; sandalyelerdeki kırmızı-turuncu ve duvardaki mavi-yeşil tonlar bağımsız tonlardır. Doğal ahşap tonlarına karşı kullanılan bu tonlar, siyah zemin ile beyaz masa arasında göze çarpar. Sandalyeler mavi-yeşil duvar ile rahat ve eğlenceli bir duygu etkisi yaratır (Kılıçkan, 2004, s.129).

Tüm bahsedilen durum ve özelliklere bakıldığında, renk öğesinin tasarım için çok önemli olduğu görölmektedir. Tasarımlardaki önemli ayrıntılardan biri olan renklerin psikolojik etkileri, algısı ve özellikleri hakkında doğru bilgilenmemiz, tasarımlarımıza yön verirken meydana getirmek istediğimiz görsel algıyı yetkin bir şekilde oluşturmamızı sağlayacaktır.

2.5.3. Değer

Değer, tonlar arasındaki açık ve koyu değerlerin ilişkisidir. Bunun yanında her tonun kendine ait dereceleri vardır. Ton, derece, açık-koyu ve valör gibi kavramlar resimdeüçüncü

boyutu belirlemek için kullanılır. Valör ve açık-koyu değerlerin oluşmasında ışığın önemli bir rolü vardır (Erdem, 2005, s.10).

Değer/Işıklılık Değeri: (Value/Lightness/Tone) Rengin açık-koyu olarak tanımlandığı, ışığın artması ve azalmasıyla kazandığı özelliktir. Işığın miktarına bağlı bir renk özelliğidir. Rengin bütün tüm boyutlarını ifade etmekte bu üç terim yeterli olmaktadır (Seylan, 2005, s.145).

Değer, parça bütün ilişkisi içerisinde parçaların ve değerlerin birbirleri arasındaki karanlık ve aydınlık yanlarının ön plana çıkması veya arka planda kalmasıdır. Ton, derecelendirme aşamasında değer, diğer plastik öge (nokta, çizgi, doku, renk, şekil, vb.) kompozisyon içerisindeki konumlarına zarar vermeden, birlik ve bütünlüğü sağlamaktadır. Bunun yanı sıra yerinde kullanıldığı zaman ön plana çıkartılmak istendiğinde, kontrast ve en yüksek değerde kullanılabilmektedir.

Renk değerlerinin birbirleri arasındaki ilişkilere bakıldığında, aynı çeşit rengin değerleri yan yana geldiğinde her iki rengin değerleri artmış olur. Açık olan renkler daha açık, koyu olan renkler ise daha koyu görünür. Açık olan rengin etrafında daha koyu değerlerde renk varsa olduğundan daha açık görünmektedir. Eğer bir rengin çevresinde renk değerleri daha açıksa rengin değeri olduğundan daha koyu görünmektedir.

Bir rengin ışık altından nasıl görüldüğü ve karanlık (gölge) altında nasıl görüneceğini rengin ton dereceleri değer kavramı ile açıklanabilir. Rengin açık ve koyu değerleri kullanılarak bir düzen belirleyebilir. Bu düzenlemeye de Armoni adı verilmektedir. Armonide aynı rengin farklı değerleri yan yana ya da dağınık şekilde bir araya getirilip kullanılabilir. Armonideki değerler kompozisyonun denge ve ritm duygusunu ortaya çıkarmakta da yardımcı olmaktadır. Renklerin kompozisyon içerisinde tek başına kalmaması için aynı rengi çeşitleri ve farklı renklerin çeşitleri kullanılabilmektedir.

2.5.4. Çizgi

Çizgi düşüncelerimizi kağıt üzerine aktarmamızda en basit ve en direkt yoldur. Her zaman bir plan ya da taslak çizerken, düşüncelerimizi çabuk ve kesin olarak anlatmak istediğimizde kalemimizi kullanırız.

Çizgi görsel bir anlatımda ilk anlatım ögesidir. Kısaca şu şekilde ifade edebilir, çizgi grafik olarak hareket esnasındaki noktanın belirli bir tarafa yöneliminden oluşur.

İki boyut olarak algıladığımız çizgi, 3 boyutlu tasarım ile birlikte hacim kazanır. Psikolojik etkisi ile birlikte tasarımda kullanılan çizgisel dokunuşlar kullanıldığı yön ve değişimlere göre nesnelere yönlendirme ve devamlılık etkisi verir. Bu şekilde çizgi, işlevsel olarak kullanışlı, görsel ve sözel bir dile sahiptir. Yatay çizgiler sakin ve pasif, düşey çizgiler hareketli ve statik, diyagonal çizgiler ise dinamik ve canlı bir etkiye sahiptir.

Mies van der Rohe örneğine bakıldığında, hakim olarak kullanılan düşey çizgilerle, hacim ve yüzey vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, kullanılan çizgisel eleman doku, malzeme kullanımına bağlı olarak görsel etkiyi, hacmi ve yön hissiyatını değiştirerek farklı yönelimler sunar.

Odanın içinde etrafımıza baktığımızda, pek çok çeşitli karakterlerde çizgilerle karşılaşabiliriz. Objelere baktığımızda üzerinde güzel, zarif belirli çizgiler görmek mümkündür. Kendimizin veya köpeğimizin tüylerine baktığımızda incecik çizgilerin olduğunu görürüz. Mobilyalarımızda ağaç damarlarının oluşturulduğu çizgileri görebilirsiniz. Pencere kenarlarının oluşturulduğu çizgilerse kalın kuvvetli çizgilerdir. Daha yumuşak çizgileri aradığınızda perdelerin kıvrımlarında ve giydiğiniz elbiselerde görebilirsiniz (Alpdündar, 2015).

2.5.5. Doku

Doku, sürekli devam eden bir desenin yüzeyinin pürüzünü ya da herhangi bir üç boyutlu hissi bize gösterir Doku, objenin hem dış yapısı hem de iç yapısı hakkında bilgi veren, sonsuz çeşitliliğe sahip, yüzeyde gölge ve ışık oyunları, malzeme özelliği ile birlikte kendini gösteren özel bir niteliktir. (“Tasarım Günlükleri”, 2015).

Doku, tasarımlarımız içerisinde birden fazla alanda önemsenilmesi gereken ve üzerinde özenle durulması gereken bir durumdur. Yaşadığımız çevrenin ilk olarak tarihi ve sosyolojik dokusuna bakarak, kent dokusunu soyut-somut birçok açıdan inceleyerek tasarımlarımızı oluştururuz.

Dokuların nesnelere, mekâna ya da çalışma ürünlerine kattığı farklı somut etkiler ve bu yönde somut bir analiz yaparken dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır:

- “Dokunun yapı etkisi; sert dokulu yüzeyler yakınlık etkisi, yumuşak dokulu yüzeyler uzaklık etkisi verir.
- Doku ve renk etkisi; sıcak renkli dokular yakınlık etkisi, mat yüzeyli dokular uzaklık etkisi verir.
- Dokunun ışıklılık etkisi; parlak yüzeyli dokular yakınlık etkisi, mat yüzeyli dokular uzaklık etkisi verir.
- Dokunun işleniş etkisi; ince ve ayrıntılı işleniş dokulu yüzeyler yakınlık ve keskinlik duygusu verir. Dağınık, ayrıntısız ve belirsiz işlenmiş dokulu yüzeyler uzaklık etkisi verir” (“Tasarım Günlükleri”, 2015).

Bunun yanı sıra doku, yumuşaklık-sertlik, sessizlik-gürültü, ağırlık-hafiflik, huzur-tedirginlik, sakinlik-heyecanlılık, durgunluk-hareketlilik, rehavet-kasvet gibi psikolojik etkiler de yaratmaktadır. Yumuşak dokulu yüzeyler; huzur, rahatlık, monotonluk, soğuk, güçsüz (hastane, lokanta vb. tercih edilir) Sert dokulu yüzeyler ise; uyarıcı, dinamik, ilgi çekici, güçlü ve daha sıcak, heyecan verici (heykel vs.).

2.5.6. Biçim-Form

Bu açıdan form; maddenin belirli bir kümelenişi, konu ve içeriği aktaran bir ön yapıdır. Form düzenlemesinde dikkate alınacak temel ilkeler ışık-gölge, renk, ve biçimlerdeki yöndür. Eşyanın amacına uygun şekillendirilmesi işlevsel olmasındandır. Bir fincanın, bir masanın, sandalyenin formu amacına uygun olarak şekillendirilebilir. Form, daha çok nesnenin varlığını ifade eden bir terimdir. Hacimli lekesel olan bütün şekilleri kapsar. Obje ise formun uygulanacağı konudur. Fonksiyon, objenin amacını belirtir. Formu belirleyen fonksiyonlarıdır (Alpdündar, 2015, s.78).

Form ile ilgili yapılan araştırmalarda iki boyutlu sanatta eserin koyu, açık veya renk farklılıklarını yapmamız gerekir. Böylelikle formun dayandığı plastik koşullar kolaylıkla belirlenebilir.

Bir eserin form düzenlenmesi yapılırken denge önemli bir unsurdur. Biçimlerde oluşan yön veya ışık-gölgenin önemli bir roli vardır. Biçimde ışık-gölgenin dengeli dağılımı nesneye

bakıldığında gözü rahatlatan bir yapı sunar. Kompozisyonlarda sanatçı ışık–gölge, veya renk kuvvet grupları ile gerilim yaratarak dikkati bir noktaya toplayabilir.

2.5.7. Mekan

Mekan, tasarım elemanlarının sıralandığı tasarım alanında oluşturulan yüksekliği, genişliği, derinliği ya da iki boyutlu olmasına rağmen derinlik hissi yaratan yüzeydir (Çaydere, 2015, s.68).

Hasol mekanı şöyle tanımlar; “insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk” (Hasol). Bu tanıma bakıldığında mekan insanı çevreden yalıtıran bir boşluktur. Mekân genelde kütleler arasındaki boşluk olarak tanımlanır. Ancak gerçekte mekân kendi başına mimari biçimlemeye sahip kütlelerin arasındaki bir biçimdir.

Mekan mimari oluşumun ilk aşamasını oluşturur. Mekan mimari ürünü oluşturan temel koşuldur. İnsanın kendini güvende hissettiği özel bir boşluktur. Bu sebeple mimari bir eserin varlığından söz edebilmek için mekanın olması şarttır.

Mekan üzerinde çalıştığımız ve ona tasarımsal anlamlar yükleyeceğimiz bölgedir. Yani yapmış olduğunuz bir park düzenlemesi için çalışma mekanıdır. Üzerinde çalıştığınız alanlarda tanımladığınız ve meydana getirdiğiniz mekanlar ihtiyaç ve tasarımlarınız doğrultusunda şekillenecektir. Yarı açık, açık, kapalı mekanlar ya da tamamen tasarımcının kendi bakış açısıyla çeşitlendirdiği mekan tanımlamaları, tasarıma önemli derecede yardımcı olur (“Tasarım Günlükleri”, 2015).

2.6. Sanatın İlkeleri

2.6.1. Denge

Denge sahip olduğu kuvvetleri ve ağırlıkları belirli bir düzen içerisinde eşitlik ilkesine dayalı olarak düzenlemektedir. Sanatsal açıdan irdelendiğinde ise denge, bütün tasarım eleman ve ilkelerinin belirli bir uyum içerisinde eşitlenmesidir. Sonuç olarak denge, sanat eserini meydana getiren tüm öğelerin oluşturmuş olduğu dinamik bütünlüktür. Kompozisyon

içerisinde düşünüldüğünde noktalar, çizgileri, biçimler, formlar ve ışık-gölgeler simetrik ya da asimetrik dağıtılarak düzen sağlanabilir. Denge, içerisinde benzerlikleri ve zıtlıkları barındırmaktadır (Lauer ve Pentak, 1995, s.73).

Denge hali parçaların bütün içerisindeki kararlılığının gösterilebilmesi için eşit bir şekilde dağılımının sağlanmasıdır. Bütünü oluşturan parçalar arasında renk, yön, oran, biçim, bütünlüğü olmalıdır. Tasarımda denge bütünlüğü sağlanırken, öğelerin kullanım ve seçiminden dolayı oluşabilecek monotonluklardan kaçınılmalıdır. Simetrik Denge, Asimetrik Denge, Radial Denge, Dikey Denge, Yatay Denge olmak üzere çeşitlendirilir (Becer,2005, s.65).

Simetrik dengde elemanlar tasarım içerisinde bir merkez çizgisi veya eksene göre tasarlanır. Simetrik denge (bakışsız denge) denildiği zaman akla simetri gelmektedir. Simetri, iyi orantılanmış ve birbirine benzer şekillerin bir araya gelmesiyle meydana gelen genel bir yapı akla gelmektedir. Kendimizi ve çevremizi gözlemlediğimizde simetrik denge öğelerine rastlamaktayızdır. Simetrik denge öğeleri olarak insanın anatomisi, sanatçılar ve tasarım açısından ilham kaynağı olmuştur.

Doğada simetri, birçok farklı türde olmak üzere karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; merkezi (radial) denge, merkezdeki bir noktadan güneş ışınları şeklinde 360 derecelik bir yayılma gösterirler. Dönel simetrideyse görsel öğeler bir noktanın etrafında eşit aralıklarla dönerek oluşturdukları şekillerdir. Bu tür simetrik şekillere doğada çiçeklerde çok fazla rastlarız. Doğadan öykünen sanatçılar, almış oldukları denge izlenimlerini tasarımlarında ve sanat eserlerinde yoğun olarak kullanırlar (Becer,2005, s.65).

Asimetrik dengede ise tasarım parçaları aynı değildir. Ancak tasarım parçaları görsel olarak eşit ağırlıktadır. Asimetrik Denge (bakışsız denge), birbirine benzemeyen ve birbiri ile hiçbir ilgisi olmayan şekillerin oluşturmuş olduğu hareketli, dinamik ve dağınık düzenlemelerdir. Kendi içlerinde her ne kadar dağınıkta olsalar genel olarak bakıldığı zaman belirli bir düzen ve denge sağlamaktadırlar. Simetrik denge çeşitlerinde olduğu gibi asimetrik denge öğeleri de belirli bir noktanın etrafında şekillenirler. Fakat simetrik dengede olduğu gibi merkezi nokta her zaman etrafındakilerine uyum sağlamaz.

Bir düzenlemede simetri olmaksızın, ögesel güçler serbest olarak düzenlendiğinde denge sağlanır. Bu tür dengeyi sağlamak daha zor olmakla beraber daha ilgi çekicidir (Alpaslan, 2003, s.78).

Radyal dengede tasarım öğeleri merkezden dışa doğru yayılır. Tasarımdaki üst ve alt kısımların görsel olarak eşit olduğu denge *dikey dengedir*. Yatay denge ise yatay düzlemde parçaların görsel olarak dengeli ve eşit olduğu dengedir (Alpaslan, 2003, s.78).

2.6.2. Vurgu

Tasarımda dikkat çekmek istenilen bölümdür. Bunu renk, şekil, form ya da diğer öğelerle sağlayabiliriz. Bu noktada önemli olan konu açık-koyu, dolu-boş ilişkisi dikkat edilmelidir. Tasarımda dikkat çeken odak noktası vurgudur. Boyut, şekil, yerleşim, renk ya da çizgilerin kullanımı vurgulanması gerekenleri önemli kılar.

Örneğin; Bahai Gardens'daki, mozaik kısımda kullanılan pastel tonları ve peyzajla beraber verdiği etki ile beraber bütünün odak noktası ve vurgulanan kısım odak noktası haline getirilmiştir. Merkezci yerleşim, bina odaklı kullanılan çizgisel peyzaj etkisi ve binanın geometrik şekli organik dokusuyla beraber bir kontrastlık oluşturur (Tasarım Günlükleri, 2015).

2.6.3. Ahenk (Uyum)

Bir kompozisyonda bütünü meydana getiren parçalar arasındaki uyum ve birbirine olan benzerlik, tasarım elemanlarının ilgi, yapı ve etki özellikleri bakımından bütüne olana uygunluğu sağlamaktadır. Bununla birlikte tasarım elemanları kendi aralarında uyumdan ve benzerlikten yoksun olduğu zaman kompozisyonda bir bütünlük ortaya çıkmamaktadır (Balcı ve Say, 2003, s.41).

Atalayer'e (1994) göre, ahengin meydana getirdiği "tamlik" hissiyatı zihinde uygunluk yaratmaktadır. Bütünü ve düzeni bozmayan görsel görünüş, izleyicide rahatlamanın yanında görsel algıda akışkanlık sağlar. Çünkü biçim ile özün, parçayla bütünü arasındaki biçimsel (ton, aydınlık, miktar, ölçü, aralık gibi) ve anlatımsal (foksiyonel uygunluk) benzeşme ahengi meydana gelmesini sağlamaktadır.

1. Görsel sanatlarda ahengi genel bağlamda irdelersek, aşağıdaki madelerden bahsedebiliriz:
 2. Eserle, izleyici arasında yaşanan zihinsel uyumluluk,
 3. Tasarım elemanlarının ölçü, doku ve renk bakımından işlevsel ve biçimsel uyumluluk,
 4. Analtılmak istenenle, bütün arasındaki genel uyumluluk,
 5. Foksiyonellik ve anlatılmak istenilenin yanında malzemenin de içinde bulunduğu uyumluluk
- (Atalayer, 1994, s.124).

Ahenk, biçimler arasında ilişki kurarak, bağlantı sağlamamızı kolaylaştır ve tasarım oluşumunda büyük katkı sağlar. Çağrışım ve benzerliklerin vurgulanması yoluyla tasarımcıda yaratıcı düşüncelerini güdülemektedir.

Kompozisyonun bütünüyle bağlantılıdır. Parçalar bir araya getirildiğinde ortaya çıkacak bütünlük duygusudur. Ahenk, bütünü oluşturan parçaların birbiriyle olan ilişkisine bağlı olarak ortaya çıkan uyumdur. Tasarım yüzeyindeki parçaların bir bütünlük içinde ve konuyu tam olarak aktarabilmektir.

2.6.5. Zıtlık (Kontrast)

Tasarımı ilgi çekici bir duruma getiren güçlü bir ilkedir. Kontrastlık, kişilerin dikkatinin dağılmasını engeller. Çizgiler, şekiller ve grafikler kontrastlık oluşturur. Kontrastlık ayrıca vurgulamak istediğimiz alan ya da biçimi ön plana çıkarır. İki kontrast renk, üründe ya da tasarımda dikkat çeker ve vurgu oluşturur (Balcı, Say, 2005, s.43).

Cisimler arasında ortak ya da benzer özellikler bulunmadığı takdirde, bunlar arasında bir ilişki ya da bağ kurmak zorlaşır. Böylece cisimler arasında birlik ve düzen oluşturulamayınca uyumsuzluk ve kargaşa ortaya çıkar. Düzeni bozan bu hal zıtlığın ta kendisidir. Zıtlık, uyumsuzluk ve dağınıklık algısını yaratırken, diğer taraftan bu uyumsuzluğun yaratmış olduğu etkiyi düşündürmeye başlatır. Bununla birlikte zıtlık kendi içerisinde canlılığı ve hareketi meydana getirir. “Sanat eserini meydana getiren öğeler arasında zıtlık ilişkilerinin kurulması sanat eserini tekdüzelikten kurtarır, dinamizm getirir” (Güngör,2005, s.136).

Alpaslan’a (2003) göre zıtlık, biçimde, ölçüde, yönde, dokuda, renkte, değer ve yakın nitelikleri bulunmayan öğelerle oluşturulur.

- Biçimde Karşıtlık: Geometrik biçimlerle özetlenirse daha anlaşılırdır. Yuvarlak şekillerin içine kare şekiller yerleştirilirse karşıtlık ilkesi vurgulanır.
- Yönde Karşıtlık: Motiflerin karşılık yönlerde yerleştirilip oluşturulur. Yatay konumda olan bir çizgiye, dik olarak gelen bir çizgi birbirine tam karşıt konumdadır.
- Ölçüde Karşıtlık: Birbirine benzer veya farklı biçimlerin değişik boyutlarda kullanılmasıyla zıt etki yaratılır.
- Dokuda Karşıtlık: Yumuşak doku ve sert doku kullanılarak tasarımda zıtlık sağlanıp, etkili bir canlılık getirilir.
- Renkte Karşıtlık: Birbirine zıt olan renkler kullanılarak karşıtlık sağlanır.
- Değerde Karşıtlık: Tasarım öğelerinin diğerlerinde aranan zıtlık burada da aranmaktadır. Örnek olarak siyah-beyaz mobilya ve iç dekorasyondasıkça kullanılır (Alpaslan, 2003, s.74-75).

Kompozisyonda birlik ve bütünlük tek bir tasarım öğesiyle veya tekrarlarıyla sağlanmışsa izleyicinin görsel algı ilgisi belirli bir düzeyde olacaktır. Tasarımın izleyici tarafından ilgi çekici olması için, diğer tasarım öğelerine başvurulmalıdır. Tasarım ilkelerinden zıtlık, monotonluğun statik konumuna hareket katarak izleyiciye sunmaktadır.

Tasarımcılar, tasarımı dengelemek için birbirine zıt olan öğeleri kullanır. Örneğin; düz-eğri, ince-kalın, organik-geometrik gibi zıtlıkların tasarımında bulunmasını sağlamakla diyalektik düşünme sistemini eserlerine yansıtırlar. Bu tür diyalektik birliktelikler Tasarımda canlılığı, dikkati sağlar (Öztuna,2007, s.42-43).

2.6.6. Hareket ve Ritim

Ritm, tasarım elemanlarının estetik kaygıyla düzenlenip hareket kazandırılmasıdır. Müzik eserlerindeki ritm duygusu, hareketlerimiz üzerinde de bir düzen yaratmaktadır. Davranıştaki alışkanlık, sanat eserindeki şekillerin değişmesi ya da tekrar etmesi olayındaki aynı düzenin etkisine benzemesi gerekmektedir. Sanat eserindeki konuyu yaratan öğeler arasındaki düzen, bağlantı ve devamlılık ritmi ortaya çıkarmaktadır (Alpaslan, 2003, s.80).

Tasarım içerisinde bulunan ritm benzerliği bütünlüğü, uyumu ve diğer tasarım öğeleri arasındaki ahengi sağlamaktadır. Ritmden mahrum hareketler dengeden mahrumdur. Ritmik olaylarla insanlar haz duyarlar. Ritmik olaylar sanat içerisinde armoni olarakta adlandırılır.

Ritm bir armonidir ve sezgi biçiminde duyularımızı harekete geçirir. En yalın ritm sade birimlerin toplamından meydana gelmektedir (Odabaşı, 2006, s.131).

Ritm, görsel hareketlerin müziksel düzenidir. Benzeşen ve tekrarlanabilen elemanların, belirli bir nizam ve sistem içerisinde kullanılmasıdır. Tasarım elemanları arasındaki benzerlikler, tekrarlar, bilinçli yoğunlaşmalar, zıtlıklar ve geçişlerden meydana gelen düzenlemelerdir. Kendi içerisinde tekrar eden hareket düzenidir. Örneğin, bir yüzey üzerindeki dikey forumların, daha küçük yatay forumlarla belirli bir düzen içerisinde tekrar edilmesi ritmi oluşturmaktadır. Dikey forumlar kendi aralarında bir benzerlik taşıırken, yatay forumlarla bilinçli bir zıtlık ilişkisi kurarlar. Bunun yanı sıra tasarımda bulunan ahenk elemanlarının düzenlenmesi de ritmi meydana getirmektedir (Atalayer, 1994, s.115).

Ritm ilkesine yakın olan bir diğer ilke ise harekettir. Ritm, görsel olarak anlatılmaktan çok duyularla sezilir. Ritm bir sanat eserinde müzikal bir tempoyu görsel sanatlar öğeleriyle düzenlenerek ortaya koyulmaktadır. Bu tekrarlanan öğeler, izleyicinin esere yönelik seyir keyfini sağlamaktadır. Ritmin iki önemli tamamlayıcısı vardır. Bunlar tekrar ve vurgudur. Vurgu ilkesi birçok türde karşımıza çıkmaktadır. Bir eserde benzer aralıklı ve farklı tekrarlarla egemenliğe ve birliğe işaret etmektedir. Eğer vurgu ve tekrarlarda bir bozukluk meydana gelirse, tasarım bütünlüğünde ve birliğinde aksamalar oluşur (Boydaş, 2007, s.25-26).

2.6.7. Oran-Orantı

Oran, tasarımı oluşturan elemanların karşılaştırılması ve dengelenmesidir. Büyük bir alanın küçük bir alana, veya koyunun açığa veya uzunun kısaya olan oranı dengeli bir şekilde bir araya getirilerek tasarlanmalıdır. Böylece, biçim ve değerlerden herhangi biri, diğerinin önüne geçmeden veya diğerini değersiz hale getirmeden bir birlik oluşturularak meydana getirilebilir. Genel durumda düşünüldüğünde tasarım elemanlarının belirli bir nizam ve disipline göre kullanılmasıdır. Bu ölçü izafidir. Sanatçının deneyim ve tecrübeleri oranın aktarımına fayda sağlayacaktır (Yolcu, 2009, s.42).

Bir bütünü oluşturan parçalar, kendi aralarında ve bütüne ilişkin belirli bir ölçü oluşturur. Ölçü, görsel sanatlar içerisinde oranla açıklanabilir. Tasarım içerisinde yer alan forumlar, kendi içerisinde ve diğer form ile ölçü ilişkisinde bulunur. Başarılı bir kompozisyon ortaya koymak için oran ilkesi olmazsa olmazdır (Balcı ve Say, 2003, s.45).

Oran, estetik ifadenin algılanma etkisini ve gücünü var eder veya yok eder. Algı zenginliği oran duygusunun gelişmesinde yardımcı olur. Doğada her nesnellik belirli bir düzen ve ölçüye sahiptir. Her nesnenin alanı, sınırı, hacmi, ağırlığı ve uzunluğu kendi özelliklerine göre belirli bir orana sahiptir. Nesnel olan bu ölçü sanatsal platformda düşünüldüğü zaman oran ve orantı olarak adlandırır.

Tasarım elemanlarının ölçü değeri; fonksiyonelliğine, malzemesine, çevresine ve sahip olduğu geometrik özelliklere bağlıdır. Görsel olarak ölçü kendi içerisinde zıtlıklar ve benzerlikler oluşturur. Bunlar ise; büyük-küçük, geniş-dar, uzun-kısa ve ince-kalın olarak ifade edilirler. Bu ifadelerin ölçüsel uygunluğu her ne olursa olsun eş değer ve aynı ölçülerle meydana getirilir. Görsel algıda küçükölçüler perspektif etkisi yaratırken, büyük ölçüler yakınlık etkisi yaratmaktadır.

Oran-orantı sadece tasarımlarda ve sanat eserlerinde yer almaz. Doğanın bir çok alanında karşımıza çıkmaktadır. Doğadaki bu değişmez orana altın oran denir. Altın oranı keşfedenrönesans ressamaları ve mimarları sanat eserlerinde bu oranı kullanmışlardır (Atalay,1994, s.205-206).

2.7. Bilgisayar Destekli Eğitim

Teknolojinin gelişmesi günümüzde ilk ve orta dereceli eğitim kurumlarında, üniversitelerde bilgisayar destekli eğitim sistemlerinin uygulanabilecek yeni öğretim tekniklerinin oluşmasını sağlamıştır. Teknolojinin aktif olarak kullanıldığı yeni bir eğitim aracı olarak bilgisayar ve bilgisayar destekli eğitim, her geçen gün önemini korumakta ve artırmaktadır. Bu nedenle bilgisayar, eğitim materyalleri arasındadır denilebilir”

Bilgisayar destekli eğitim tanımına bakıldığında; “Bilgisayarların öğrenme öğretme ve okul yönetimiyle ilgili bütün faaliyetlerde kullanılması” olarak yapılmıştır. Öğrencilerin bir bilgisayar başındayken gösterecekleri farklı tepkileri belirleyerek hazırlanmış olan ders yazılımıyla karşılıklı etkileşim içerisinde olarak kendilerinin öğrenme hızına göre kullandığı öğretim türü ve bunun yanı sıra bu sorunla ilgili uygulama alanı olarak tanımlanır. Bir başka tanıma göre ise, bilgisayar destekli eğitim; öğretimsel içerik ya da faaliyetlerin bilgisayar yolu ile aktarılmasına denir.

Eğitim-öğretim faaliyetleri sırasında eğitimin kalitesini arttırmak ve aynı zamanda zenginleştirmek için öğretmene yardımcı araç olarak kullanılan bilgisayarlardan yararlanmak gerekmektedir. Bu yüzden eğitimde bilgisayar aracılığıyla konuların öğrencilere anlatılıp öğretilmesi, bilgilerin ölçülüp değerlendirilmesi olayına bilgisayar destekli eğitim olarak tanımlanmaktadır.

Öğrencilerin bilgisayarda programlanan dersler ile etkileşimde bulunduğu, öğretmenin rehber, bilgisayarın ise ortam rolünü üstlendiği etkinlikler olarak tanımlanan BDE’de "Bilgisayar Eğitimi", "Bilgisayar ile Eğitim" ve "Bilgisayar Destekli Eğitim" olmak üzere üç değişik biçimde kullanılmaktadır.

Eğitim sisteminde bilgisayar kullanım şekillerine bakıldığında birçok uygulamaların olduğu görülmektedir. Bu uygulamalara baktığımızda;

1. “Eğitim Araştırmalarında Bilgisayardan Yararlanma: Bilgisayar, eğitim araştırmalarında önemli bir basamak olan ilgili alan yazın işlemlerinde yardımcı olmaktadır. Aynı konuya ilişkin alan yazın bilgisayara depo edilerek, araştırmacının istediği anda alan yazından yararlanma olanağına sahip olabilmesi sağlanmaktadır. Bilgisayarın eğitim araştırmaları alanına bir diğer katkısı ise araştırmanın tasarım aşamasında olmaktadır. Bilgisayar yardımcı ile eğitim araştırmacısı, araştırmanın niteliğine uygun tasarımına karar verebilmektedir. Araştırma yapıldıktan sonra araştırma bulgularının analizi ve gerekli yorumların yapılmasında, bilgisayar etkin olarak eğitim araştırmacısının hizmetindedir. Çok uzun zaman alacak ve yorucu olan bu işleri, bilgisayarda bulunan istatistik

programları aracılığı ile, kısa zamanda sonuçlandırmak mümkün olmaktadır. Teknolojinin hızlı gelişimi ile birlikte dünya literatürünü taramak, bilgisayar yardımıyla yapılmaktadır. Dünyanın en büyük veri bankası olarak adlandırılan internet sayesinde dünya üzerindeki her kurumun veri bankasından faydalanılabilmektedir. Özellikle araştırmacıların ihtiyaç duydukları kaynakları dünyanın herhangi bir yerindeki internete bağlı olan kütüphanelerden bulmalarını oldukça kolaylaştırmıştır (Tosun, 2006, s.18).

2. Eğitim Hizmetleri Yönetiminde Bilgisayardan Yararlanma: Eğitim sektörü, öğrencileri ve personeli ile birlikte diğer sektörlerle göre daha büyük kitlelere hitap eder. Bu sektördeki hizmetlerin elle yapılması çok zaman kaybına ve karmaşıklığa sebep olmaktadır. Eğitim kurumlarının alacakları kararların sağlıklı bilgilere dayanması önemli bir konudur. Bu sebeple, bir takım rutin işlerden kurtulmak, kurumun işleyiş hızını ve güvenilirliğini arttırmak açısından bu hizmetlerin yerine getirilmesinde, bilgisayar önemli bir yere sahiptir. Okulların yönetim açısından bilgisayarları kullanım alanlarından bazıları şunlardır: Ders dağıtım çizelgelerinin hazırlanması, personel bilgilerinin takibi, maaş bordrosu hazırlama, demirbaş takibi, iç ve dış yazışmaların yapılması ve bunların dokümantasyonu, yönetmelik, kanun ve tüzüklerin saklanması, değişikliklerin bilgisayara aktarılması, öğrenci kayıtlarının tutulması gibi. Tüm bu çalışmaların gerçekleştirilmesi uygun yazılıma, yeterli kapasitedeki donanım ve yetişmiş personele bağlıdır” (Numanoğlu’ndan aktaran Tosun, 2006, s.19).

3. Öğrenme ve Öğretme Etkinliklerinde Bilgisayardan Yararlanma: Eğitim platformları, öğrenme-öğretme süreçlerinde bilgi iletme işleminin oluşturulduğu, öğrencinin konu ile etkileşimde bulunduğu personel, araç- gereç, tesis ve organizasyon unsurlarından oluşmaktadır. Geleneksel olarak öğretmen ve ders kitabı uzun süre bu ortamın temel unsurları olmaya devam etmiştir. Bugün ise çağdaş öğrenme-öğretme kaynakları, açık ve kapalı devre televizyon, tepegöz, projeksiyon cihazı, bilgisayar vb. gibi çok zengin bir görünüm sunmaktadır. Platon’un Phaedrus adlı eserinde Sokrates’in anlattığı bir hikaye vardır: Tanrı Töt, bir çok şeyi icat ederek Mısırlılara verir. Bunlardan yazıyı verirken de, bunun Mısırlıların akıl ve hafızasını arttıracığını söyler. Yukarı Mısır kralı Tamus da ona

şöyle der: ‘‘Bu yazı yazma sanatını kullananların artması durumunda, yazının insan hafızasını arttırma yerine azaltma olasılığı vardır. Yazı insan hafızasını tembellleştirir, onu unutkan yapar. Eğer insanlar hatırlamak için yazıya güvenirlerse, kendi iç kaynakları yerine dış kaynakları kullanacaklardır. Öğrenciler gerçeğe bakmadan, ciddi düşünmeden, bir çok farklı yönü görmezden gelerek sadece yazılı bilgi kaynağına dayanacaktır. Gerçek akıl yerine eskilerin veya başkalarının akıllarıyla düşünmeye başlayacaklardır.’’ Gerçekten de yazılı kaynaklar eğitimde her zaman olumlu rol oynamamaktadır. Öğrenciler, kitaptan veya ders notlarından sınav öncesi çalışırız diyerek ders esnasında ciddi olarak ders dinlememekte, tam öğrenme sağlanamamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Texas Üniversitesi’nde Philips tarafından yapılan araştırmaya göre, zaman faktörü sabit tutulduğunda öğrenciler okuduklarının %10’unu, duyduklarının %20’sini, gördüklerinin %30’unu, hem görüp hem duyduklarının %50’sini, görüp işittikleri ve söylediklerinin %80’ini, görüp işitip dokunup söylediklerinin %90’ını hatırlamaktadır (Demirel’den aktaran Tosun, 2006, s.21)

Dersleri görsel ve işitsel hale getirebilmek, akıcı ve etkili eğitim yapabilmek, öğrenciyi ezbercilikten uzak tutmak, algılamada hız ve kalıcılık sağlanması açısından bilgisayar kullanmak, en etkin yöntemlerden biridir. Bunun yanı sıra bilgisayar, sahip olduğu geniş multimedia özellikleri sayesinde, diğer teknolojik araçlara göre aynı anda daha fazla duyu organına hitap edebilmekte ve aynı zamanda soyut ve anlaşılması zor pek çok kavramı dijital olarak somutlaştırabilmektedir. Bilgisayarların eğitim-öğretim sürecinde kullanılması, öğrenilmesi ve öğretilmesinde güçlük çekilen davranışların kazandırılmasına olanak sağlamıştır (Karadeniz ve Yiğit’den aktaran Tosun, 2006, s.22).

2.8. Bilgisayar Destekli Öğretimin Faydaları

Bilgisayar destekli öğretimin öğrenmedeki rolü kanıksanamaz. Eğitim-öğretim sürecine birçok katkı sağlamıştır.

Bu yöntemin sağladığı faydaları şöyle sıralanmaktadır:

1. Eğitim ve öğretimde verimi yükseltir, sınıf içi etkinliği kolaylaştırır.

2. Eğitim ve öğretimi zevkli ve ilgi çekici duruma getirir.
3. Ses-görüntü ve müzik eşliğinde öğrenciyi derse çabuk motive eder.
4. Anlaşılmayan sorunları, kavramları ve işlemleri defalarca tekrarlama kolaylığı vardır.
5. Öğrencilerin zeka gelişimine katkı yapar.
6. Öğrencilere gerçeğe yakın somut yaşantılar kazandırır.
7. Öğrencileri ve araştırmacıları, kısa zamanda zengin bilgi kaynaklarına ulaştırır.
8. Yazılan metinlerdeki yanlışlıklar kolayca düzetilebilir; eklemeler ve çıkarmalar, yine kolayca yapılabilir.
9. Başarısız öğrencilere cesaret, şevk ve heyecan vererek, gelişimini ve başarısını kolaylaştırır.
10. Öğrencilerin özgüvenini geliştirir ve pekiştirir.

Bazı araştırmacılar bilgisayar destekli öğretim yönteminin sağladığı yararları öğrenci, öğretmen ve okul açısından ayrı ayrı ele almaktadır. Şöyle ki:

Öğrenci açısından:

1. Yaratıcılığın ortaya çıkmasını sağlar.
2. Sosyal iletişimde bulunma yeteneğini geliştirir.
3. Her öğrencinin kendi hızlarında ve düzeylerinde ilerleme olasılığı verir.
4. Kendine güveni artırır.
5. Problem çözme ve dikkatini bir problem üzerine yoğunlaştırma yeteneğini geliştirir.
6. Öğrencinin öğrenme zamanından tasarruf sağlar.
7. Belgeleme, dosyalama ve belgelere başvurma alışkanlığını kazandırır.
8. Önceki çözümleri araştırıp bunları yeni bir çözüm için kullanabilme yeteneğini geliştirme, yeni çözüm bulmasını sağlar.
9. Matematik ve dil yeteneğini geliştirir.
10. Paylaşım duygusunu geliştirir.
11. Daha çok bilgiye ulaşma imkanı verir.
12. Anında dönüt sağlandığı için kaçırılan ders veya konu öğrenci tarafından tekrar edilebilir.
13. Benzeşimler sayesinde öğrencilere özgü mekanlar sağlar (Tosun, 2006, s.26).

Öğretmen açısından:

1. Sınıf performansının artması.
2. Öğrencinin derse aktif katılımının sağladığı için öğretmenin işini kolaylaştırır.
3. Öğretmenin farklı seviyelerdeki öğrencileri izleyerek onlara ayrı ayrı zaman ayırabilme olasılığı sağlar.
4. Kanaat için ek alternatif sunar.

5. En sıkıcı dersleri kolay ve zevkli hale getirerek öğretmene yardımcı olur.
6. Konuyu kaçıran öğrencilere, öğretmeni engellemeden konuyu tekrar etme olanağı sağlanır.

Okul açısından:

1. Eğitimde fırsat eşitli sağlar.
2. Okul başarı düzeyini artırır.
3. Dünyadaki diğer öğretim kurumlarıyla paralel bir şekilde ders işleme olanağı sağlar.
4. Okullar arası iletişimde rol oynar. (bilgi alış-verişi)
5. Müfredatın okullara göre esnekçe planlanabilmesi.
6. Yıllık planların kolayca yazıya dökülebilmesini sağlar.
7. Sınıf ortamında yapılamayacak deney ve uygulamalar benzeşimler sayesinde okul ortamına girebilir.

Eğitim sistemlerinde yukarıda belirtilen faydalara sahip olabilmek için, ders konuların ile birebir örtüşen uygun ders yazılımları ve bu yazılımları çalıştırmaya yetecek kapasitede donanıma sahip bilgisayar, projeksiyon cihazı ve bu yazılım ve donanımı kullanma yeterliliğine ve anlayışına sahip yetişmiş öğretmen kadrosunun olması şarttır (Uşun'dan aktaran Tosun, 2006, s.28).

Jacoby (2005) göre; bilgisayar temelli öğretimin faydalarına baktığımızda; esneklik hemen hemen her yerde ve hayat boyu kişinin bilgilenmesine, öğrenmesine katkı sağlayan ayrıca bunu benimseyip bilgisayar temelli öğretime dayanan, her yerde uygulamaların yapılabileceği bir yöntemdir. Elde edilen bu esneklik ile bilgisayar öğretimini temel alan eğitimlerin faydalarındandır. Kişinin hızı kendisine göre ayarlanabilmesi açısından bilgisayar temelli öğretimde, öğrenciler kendi ayarladığı hızda çalışabilmektedir. Öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda değişik düzeylerde olan öğrencilerin zaman kayıplarını ortadan kaldırabilir aynı zamanda öğrenme güçlükleri de ortadan kalkar. Öğrenciler rahat edebilecekleri ortamda çalışma imkanı bulabilirler. Bilgisayar temelli öğretim ile kolay kayıt tutma yöntemi ile öğrencilerin sınav sonuçları veri tabanına kaydedilir. Bununla birlikte öğrencilerin ilerlemelerini, başarılarını öğretmen kolay bir şekilde takip edebilir. Bilgisayar temelli öğretim ile okullar ve etkinliklerde canlı eğitime ihtiyacın azalmasına neden olmuştur.

Geleneksel bir sınıf ortamında çalışan eğitimci öğreteceği bilgiyi aynı bilgiyi farklı tarzlarda çalışan eğitimci tarafından farklı biçimlerde öğretilir. Bunun sonucu olarak herkes aynı bilgi

ile eğitilmez. Ancak bilgisayar temelli öğretim görenlerin hepsi aynı bilgiyi aynı şekilde almış olmaktadır. Kaliteli bir bilgiye uzman programcıların hazırladıkları bilgisayar temelli öğretim CD'lerin yardımıyla, öğrenciler, kaliteli bilgilere ulaşmış olacaklardır. Bilgisayar temelli öğretim programlarına baktığımızda adeta sınırları alınmış ve sabırlı birer öğretmenlerdir. Bu yöntemle öğrencilerin anlamadıkları konuları tekrar okuyarak daha iyi öğrenmeleri sağlanır. Her şeyin gizli olması, öğrencilerin yanlış yaptıklarında arkadaşları veya öğretmenleri tarafından eleştirilmesi önlenerek ve böylece özgüvenlerini kaybetmeyeceklerdir. Bilgisayar temelli öğretim sayesinde içe dönük ve utangaç öğrencilerin daha kolay ve rahat bir şekilde öğrenmelerini sağlar. Aynı zamanda öğrencilerin motivasyonunun da artmasına neden olmaktadır. Bilgisayar temelli öğretimde kullanılan bu programlar eğlenceli ve etkileşimli olduğu için öğrenciler derse ve konuya daha iyi motive olmaktadır. Bu programlar öğrencinin derse devamlılığını da sağlamaktadır.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde tez konusuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Ülkemizde ve dünyada sanat eleştirisi, eser inceleme, bilgisayar destekli öğretim araştırma konusuyla yakından ilgili araştırmalar yapılmış ve yapılmaktadır. Bu araştırmalardan bazılarını kısaca değinmekte yarar görülmektedir.

Döl (2009) İlköğretim İkinci Kademe 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde " Eser Analizi " Etkinliğinin, Sanat Eleştirisine Yönelik Bilgisayar Destekli Öğretimi Ve Örnek Cd Tasarımı adli doktora çalışmasında 2007–2008 yılında Ankara’da bulunan bir ilkokulda 8.sınıf görsel sanatlar dersinde öğrenim gören 46 öğrenci üzerinde deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Bu gruplara öntest, sontest ve kalıcılık testleri uygulanmıştır. Öğrencilerin derse ilişkin başarılarının ölçülmesinde, araştırmacı tarafından geliştirilen 30 soruluk çoktan seçmeli “eser analizi başarı testi” uygulanmıştır. Verilerin analizinde, öntest, sontest ve kalıcılık testleri başarı puanlarının gruplar arası farkların belirlenmesinde t-testi, grup içi farkların belirlenmesi için tekrarlı ölçümlerde tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucu farkın anlamlı çıkması durumunda hangi gruplar arasında fark olduğunun belirlenmesi için LSD testi uygulanmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, ders konularına göre tasarlanan CD’lerin hızlı öğrenmede, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını arttıracak ve ders dışında da bilgisayar kullanılarak öğreniminin pekiştirileceği ve yapılacak yeni araştırmalara katkıda bulunacağına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Dinçer (2015) “Farklı eğitsel arayüzler kullanılarak hazırlanan bilgisayar destekli öğretim yazılımlarının öğrencilerin akademik başarılarına, motivasyonlarına, defrse ilgilerine,

bilgisayar destekli öğretimi değerlendirmelerine ve bilişsel yüklerine etkisi” adlı doktora çalışmasında süregelen öğretimin, eğitimsel arayüze sahip olmayan öğretim yazılımı ile yapılan bilgisayar destekli öğretimin Bilgisayar Destekli Öğretim [BDÖ], sabit bir eğitimel arayüz türüne sahip öğretim yazılımı ile yapılan BDÖ'nün ve tercihe dayalı çoklu eğitimel arayüze sahip öğretim yazılımı ile yapılan BDÖ'nün öğrencilerin BDÖ değerlendirmelerine, akademik ders başarılarına, motivasyonlarına, derse ilgilerine, bilişsel yüklerine etkisi ve eğitimel arayüz tercihleri incelemiştir. Araştırma, 2014-2015 yılında Adana ilindeki pilot çalışma olmak üzere dört okulda yapılmıştır. Araştırmada değişkenlerin incelenmesinin yanısıra birden fazla ölçeğin uygulanması da yapılmıştır. Çalışmaya 347 öğrenci katılmış olup, toplamda 1776 öğrenciye ait veriler, araştırmada kullanılmıştır. Çalışmada yaygın nicel istatistiki analizleri kullanıldığı gibi, her bir değişken için Hedges' g etki büyüklüğü de hesaplanarak bulguların daha net anlaşılmasını sağlamıştır. Araştırmada farklı bulgular elde edilmesine rağmen çalışmanın genelinde eğitimel arayüze sahip BDÖ yazılımları ile yapılan öğretimin değişkenler açısından oldukça anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Gözütok (2017) Sanat eğitiminde bir alt disiplin olarak pedagojik sanat eleştirisi ve bir uygulama örneği adlı yüksek lisans tezinde görsel sanatlar dersinde kullanılan pedagojik sanat eleştirisi uygulamalarının öğrencilerin eser eleştirisi düzeyine bir etkisinin olup olmadığını belirlemek amacı ile yapmıştır. Pedagojik eleştirisi yönteminin dört disiplinin öğesinden biri olan sanat eleştirisi öğesi açısından incelenmesini amaçlamıştır. Bunun için ilköğretim düzeyi ikinci basamak da öğrenim gören 100 kişilik bir gruptan oluşan 8.sınıf öğrencilerininlerine Picasso'nun "Güvercinli Çocuk" adlı eseri ile birlikte öğrencilerin dört disiplin çerçevesinde bu eseri değerlendirmelerini istemiştir. Anket sonuçları toplanan verilerin analizinde frekans ve yüzde hesaplanmıştır. Anket sonuçlarına göre öğrenciler 'Güvercinli Çocuk' adlı tabloyu analiz ederek, betimleme çözümleme yorumlama ve yargı evrelerinde resmin hangi sanat eseri olduğunu resimde neler anlattığını ve eserin hangi dönem içerisinde yapıldığı eserin kendi hayal dünyalarında neler ifade ettiğini başarılı bir şekilde anlatabilmişlerdir sonucuna varmıştır.

Orhan (2019) “Animasyonun Ortaokul 7. Sınıf öğrencileri Müzik Dersi Çalgı ve Çalgı Toplulukları Ünitesindeki Müzik Dersi Akademik Başarıları Üzerine Etkisi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında müzik dersinde animasyonun önemine değinildikten sonra yurt dışında ve içinde konu ile ilgili olan önemli çalışmalara yer vermiştir. Çalışmanın yöntem bölümünde araştırma modeli, araştırmacının özellikleri, araştırmacının ortamı, deneklerin özellikleri, başarı testi, animasyonun hazırlık, gelişme ve tasarım aşamaları anlatılmıştır. Uygulama aşamasında deney ve kontrol grubuna ön başarı testi, uygulama sonrasında da başarı testi uygulanmış, çıkan sonuçlar analiz yöntemleri ile ilişkilendirilerek esaslar hakkında bilgi vermiş ve problemlere ilişkin analizleri tablolastırarak yorumlamıştır. Yapılan analizler doğrultusunda sonuçlar ve önerilere yer vermiş ve araştırma sonucunda ortaokul 7. Sınıf çalgı ve çalgı toplulukları ünitesinde animasyon kullanımının müzik derslerinde anlama ve kavrama düzeyinde başarıyı artırıcı nitelikte olduğu sonucuna varmıştır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, deneysel işlemin yürütüldüğü çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

4.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Resim - İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda lisans düzeyinde öğrenim gören 3. sınıf öğrencilerine sanat eleştirisi dersiyle ilgili davranışlar iki farklı yöntem kullanılarak kazandırılmaya çalışılmıştır. Gruplardan birisine öğretim üyesinin kullandığı yöntem, diğerine ise bilgisayar destekli öğretim yöntemi uygulanarak öğrencilerin uygulama sonucundaki başarıları kullanılan yöntemler açısından incelenmiştir. Yöntemlerin etkisini belirlemek amacıyla, desen olarak deneysel modeller içerisinde yer alan çok denekli-tek faktörlü deneysel desen kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırma; öntest-sontest kontrol grubu desen üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 3. sınıf öğrencileri arasından 2 grup için toplam 70 öğrenci seçilmiştir. Bu gruplardan bir tanesi deney grubu, diğeri ise kontrol grubu olarak yansız atama yoluyla seçilmiştir.

Deney grubunda sanat eleştirisi dersinin, eser analizi konusunun öğretiminde bilgisayar destekli öğretim etkinliklerine yer verilirken kontrol grubunda aynı konuya ilişkin öğretim üyesinin kullandığı yöntemin etkinliklerine yer verilmiştir.

Howitt'in belirttiği gibi "Öntest-sontest kontrol gruplu desen (ÖSKD), yaygın kullanılan bir desendir. Katılımcılar, deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak

ölçülürler. ÖSKD, bir ilişki desendir. Çünkü, aynı kişiler bağımlı değişken üzerinde iki kez ölçülürler. Bununla birlikte, farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle de bu desen, ilişkisizdir (aktaran Büyüköztürk, 2007).

Tablo 1

Ön Test – Son Test Gruplu Deney Deseni

Grup	Seçim	Ön test	Deneysel İşlem	Son test
GD	R	Ö1	XBDÖ	Ö3
GK	R	Ö2	XGÖ	Ö4

Tablo 1’de yer alan kısaltmaların anlamı şu şekilde açıklanabilir:

GD:Deney Grubu,

GK: Kontrol Grubu,

R: Rasgele Seçim (sınıfların gruplara yansız atandığını),

Ö1: Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemindeki Ön Testi,

Ö2: Öğretim Elemanının Kullandığı Yöntemdeki Ön Testi,

XBDÖ: Deney Grubundaki Öğrencilere Uygulanan Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemini,

XGÖ: Kontrol Grubundaki Öğrencilere Uygulanan Geleneksel Öğretim Yöntemini,

Ö3: Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemindeki Son Testi,

Ö4: Öğretim Elemanının Kullandığı Yöntemdeki Son Testi,

Bu araştırmada, “Sanat Eleştirisi” dersi “eser analizi” konusu iki farklı yöntem kullanılarak öğretilmiştir. Gruplardan birisine öğretim elemanının kullandığı öğretim yöntemi, diğerine ise araştırmacı tarafından tasarlanan animasyon, eser analizi öğretiminde etkinliğini ortaya çıkarmanın amaçlandığı, öğrencilerin uygulama sonucunda başarıları kullanılan yöntemler açısından incelenmiştir. Deney grubunda bilgisayarda geliştirilmiş eser analizine yönelik tasarlanan animasyon faaliyetlerine yer verilirken, kontrol gruplarında aynı konuya ilişkin öğretim elemanının kullandığı etkinliklerine yer verilmiştir.

4.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 öğretim yılında Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 3. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada, 35'er kişilik iki grup toplam 70 öğrenci yer almıştır. Katılımcılar deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenlerle ilgili olarak ölçüme tabi tutulmuşlardır. Hangi grubun deney ya da kontrol grubu olacağını yansız atama yoluyla karar verilmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin, sanat eleştirisi konusundaki hedef davranışlara ulaşip ulaşmadığını ölçmek amacıyla başarı testi kullanılmıştır (EK1).

4.3.1. Başarı Testi

Bu araştırmada kullanılan başarı testi, lisans 3. sınıf görsel sanatlar dersi öğretim programının “sanat eleştirisi” etkinliğine ilişkin olarak öğrencilerin erişlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Aracın geçerliliğinin belirlenmesinde, Ölçme değerlendirme uzmanı ve konu alanı uzmanının katkısı doğrultusunda elde edilen bilgilere dayalı olarak hazırlanan başarı testi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 110 4.sınıf öğrencisi üzerinde geçerlik ve güvenirlik açısından uygulanmıştır. Başlangıçta 45 madde olarak hazırlanan ölçme aracı; uzman görüşleri ve toplam madde korelasyonları dikkate alınarak 20 maddeye indirilmiştir. Chronbach's Alpha katsayısı .68 olarak bulunmuş bu da kabul edilebilir düzeydedir.

Araştırmada öğrencilerin sanat eleştirisi dersi eser analizi konusuna ilişkin bilgilerini ölçmek amacıyla kullanılan başarı testi çoktan seçmeli 20 sorudan oluşmaktadır.

Ek 1 de verilen ölçme aracında, sanat eleştirisi konusu için belirlenen hedef ve davranışlar temel alınmıştır.

Tablo 2

Ölçek Maddeleri ve Toplam Madde Korelasyonları

Maddeler	Toplam Madde Korelasyonları
1	.31
2*	-.17
3	.31
4*	-.04
5*	-.01
6*	.21
7	.33
8*	.19
9	.59
10	.37
11	.35
12	.64
13	.38
14*	.17
15	.51
16	.39
17	.48
18	.68
19	.54
20	.28

4.4. Sanat Eleştirisi, Eser Analizi Eğitim Animasyonunun Hazırlanma Aşamaları

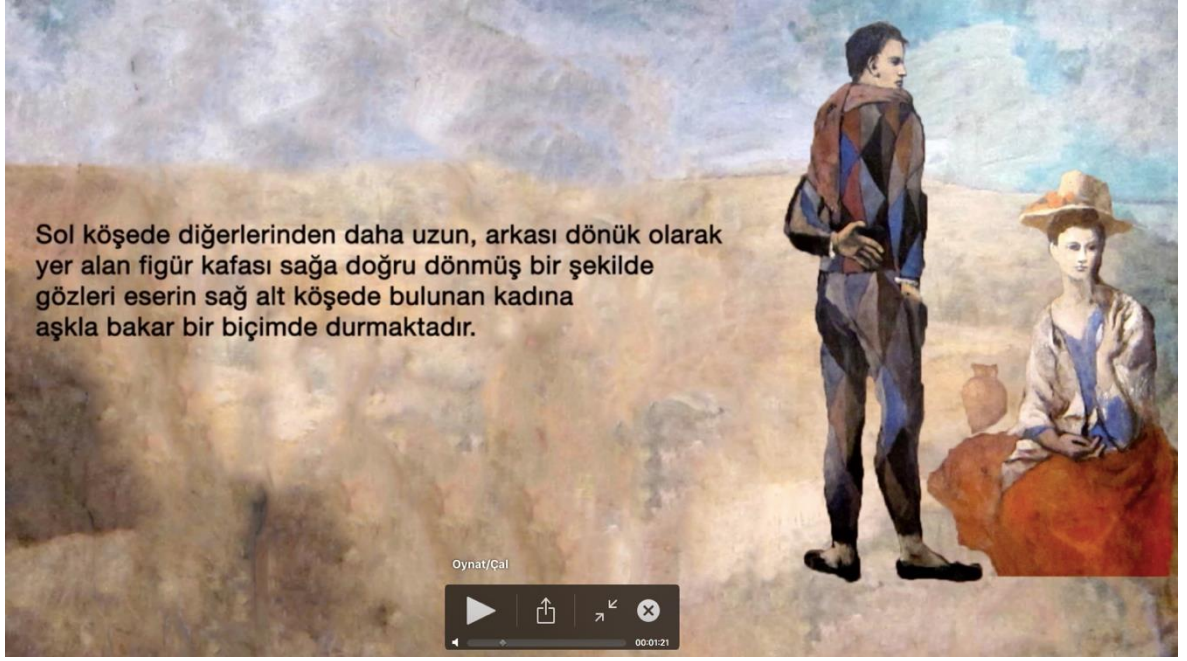
Tasarım aşaması yaklaşık bir ay süren sanat eleştirisi videosu; “ Adobe Photoshop ve After Effect” programları kullanılarak oluşturulmuştur. Bu programlarla yapılan işlemler kısaca şu şekildedir.

Adobe Photoshop programıyla sanat eserlerinin katmanları hazırlanarak sunularda kullanılan görüntülerin düzenlenmesi sağlandı. After Effect programında hazırlanan bütün malzemeler bir araya getirilerek sanat eleştirisi videosunun son hâli verildi.

4.4.1 Sanat Eleştirisi, Eser Analizi Eğitim Animasyonundan Şekiller

Şekil 1. Picasso - Cambazlar ailesi – Orijinal resim (Mastromattei, D. (2017). *Famiglia di Saltimbanchi di Pablo Picasso: analisi completa del quadro* <https://www.arteworld.it/famiglia-di-saltimbanchi-picasso-analisi/> sayfasından erişilmiştir)

Şekil 2. Picasso - Cambazlar ailesi – “Betimleme” bölümünden sahne

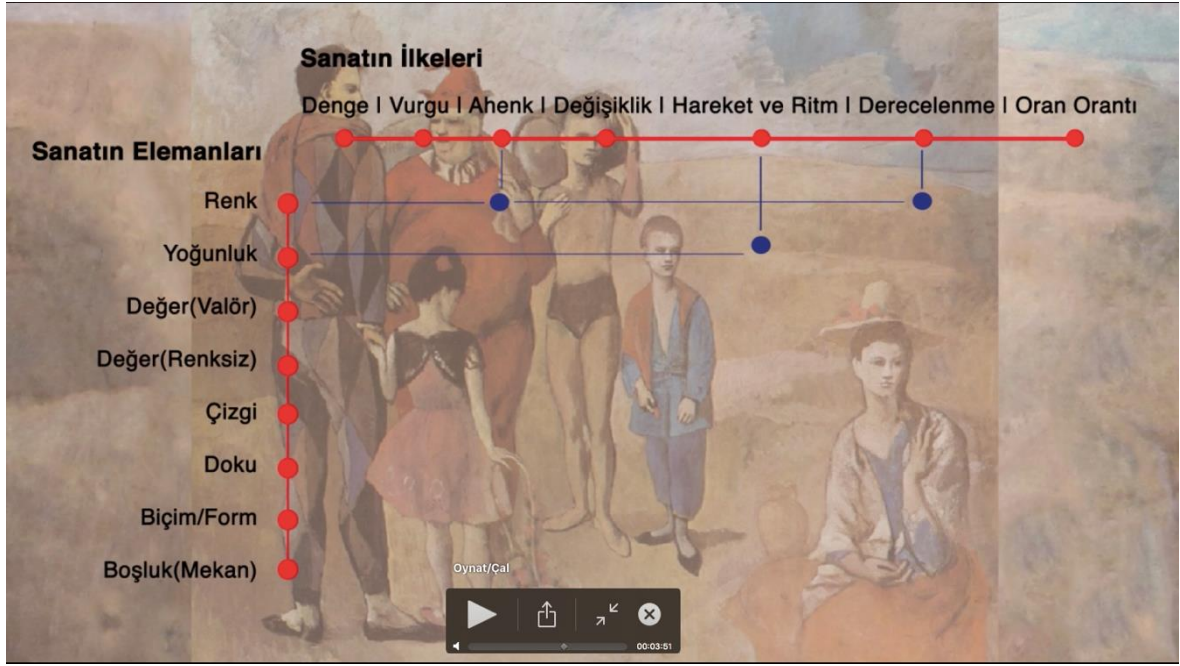
Bu nedir ?

Bu eserde neler görüyoruz ?

Eserde neler oluyor?

Sorularına cevap aradığımız sanat eserinde bulunan tüm imgelerin ve konunun tanımlamasının yapıldığı betimleme bölümündeki sahnelerde figürler ve nesneler dekupe edilerek animasyon hareketleriyle desteklenmiş figür ve nesnelerin yalın hallerini görerek daha anlaşılır hale getirilmesi hedeflenmiştir.

Şekil 2’de ilişki içinde bulunan iki figürün yer aldığı sahne bulunmaktadır

Şekil 3. Picasso - Cambazlar ailesi – “Çözümleme” bölümünden sahne

Sanat eserinin düzenlenmesi imgelerin eser içinde organize edilmesi, temel sanat tasarım öğeleri ve ilkelerinin sanat eserinde nasıl kullanıldığının analiz edilerek çözümlendiği bölümde tablo oluşturarak renkte ahenk var mı? Hareket ve ritm ilkelerinde yoğunluk var mı? gibi sorularının cevaplarını verdiğimiz aşamada Şekil 3’deki görsel oluşturulmuş, arka plana animasyon hareketleriyle desteklenen tablo yerleştirilerek eser analizinde çözümlemenin animasyon desteğiyle kolaylaştırılarak öğrenciler tarafından anlaşılabilirliğinin kolaylaşması ve artırılması hedeflenmiştir.

Şekil 4. Picasso - Cambazlar ailesi – “Yorum” bölümünden sahne 1

Sanat eserinin yapıldığı dönem ve sanatçısının yapısı da dikkate alınarak kullanılan renkler ve temadan yola da çıkarak sanat eserinde anlatılan fikir, duygu ve psikolojik sebeplerin incelenerek sanat eseri üzerinde bir yoruma vardığımız aşamada duyguları vermek için figürler ilişki içinde bulunduğu figürlerle tek tek incelemeye alınmış animasyon destekleriyle hisler öğrencilere yansıtılmaya çalışılmıştır.

Şekil 5. Picasso - Cambazlar ailesi – “Yorum” bölümünden sahne

Fikir, duygu ve psikolojik sebeplerin incelendiği yorum bölümünde, incelediğimiz esere hakim olan hüznün duygusunun öğrencilere animasyonla anlatılması için eserde yer alan figürlerin yüzleri dekupe edilerek büyütülmüş, yakın plana alınmış ve müzikle desteklenerek anlatılması hedeflenen duygu verilmeye çalışılmıştır.

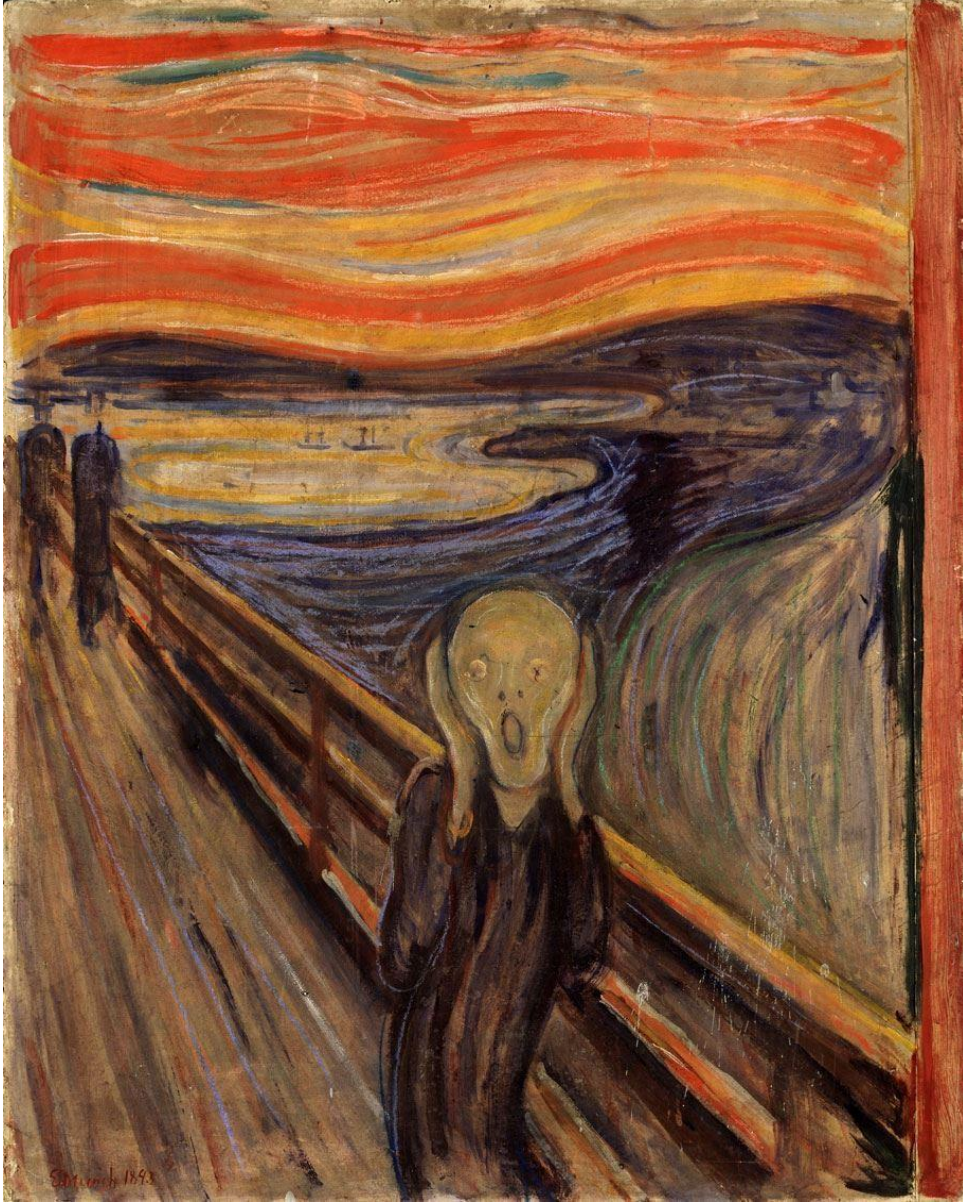

“ Family of Saltimbanques
/ Cambazlar Ailesi ”
tablosu sanatçının
yaşadığı durumları
yansıttığı için anlatımcı
kurama girer.

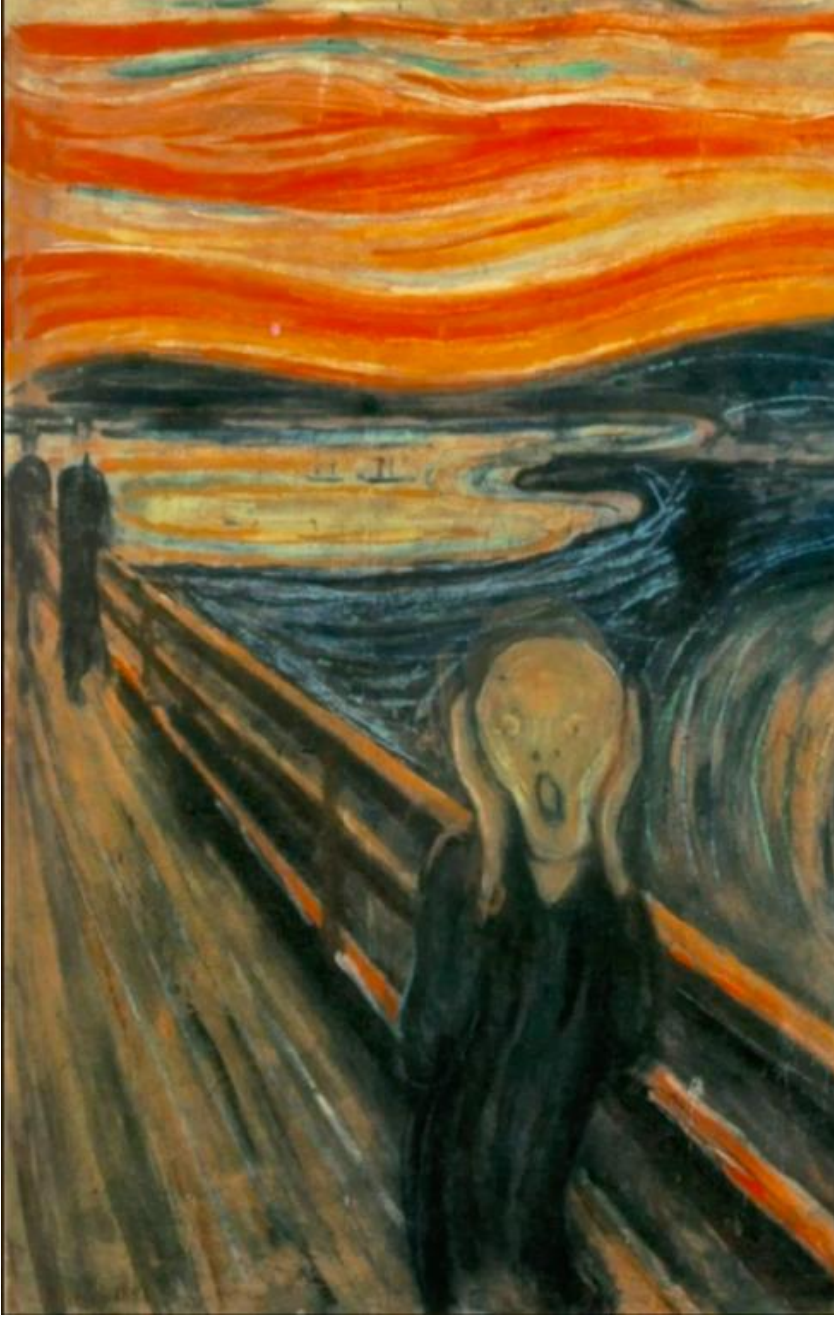
Eser, kübizm akımının
kurucusu olan Picasso'nun
pembe dönem / sirk dönem
çalışmalarının ilk
örneklerinden oluşundan
ve Picasso'nun hayatından
bir sahne taşıması
açısından önemlidir.

Şekil 6. Picasso - Cambazlar ailesi – “Yargı” sahnesinden bölüm

Resim neden güzel/ önemli sorusunun cevabını aradığımız ve sanatçının kabiliyeti hakkında analiz yaptığımız yargı bölümünde incelediğimiz eser Kübizm akımının ilk örneklerinden olduğu için Adobe/After Effect programı efektlerinden faydalanılarak animasyona kübik görüntülerle hareket verilmiştir.

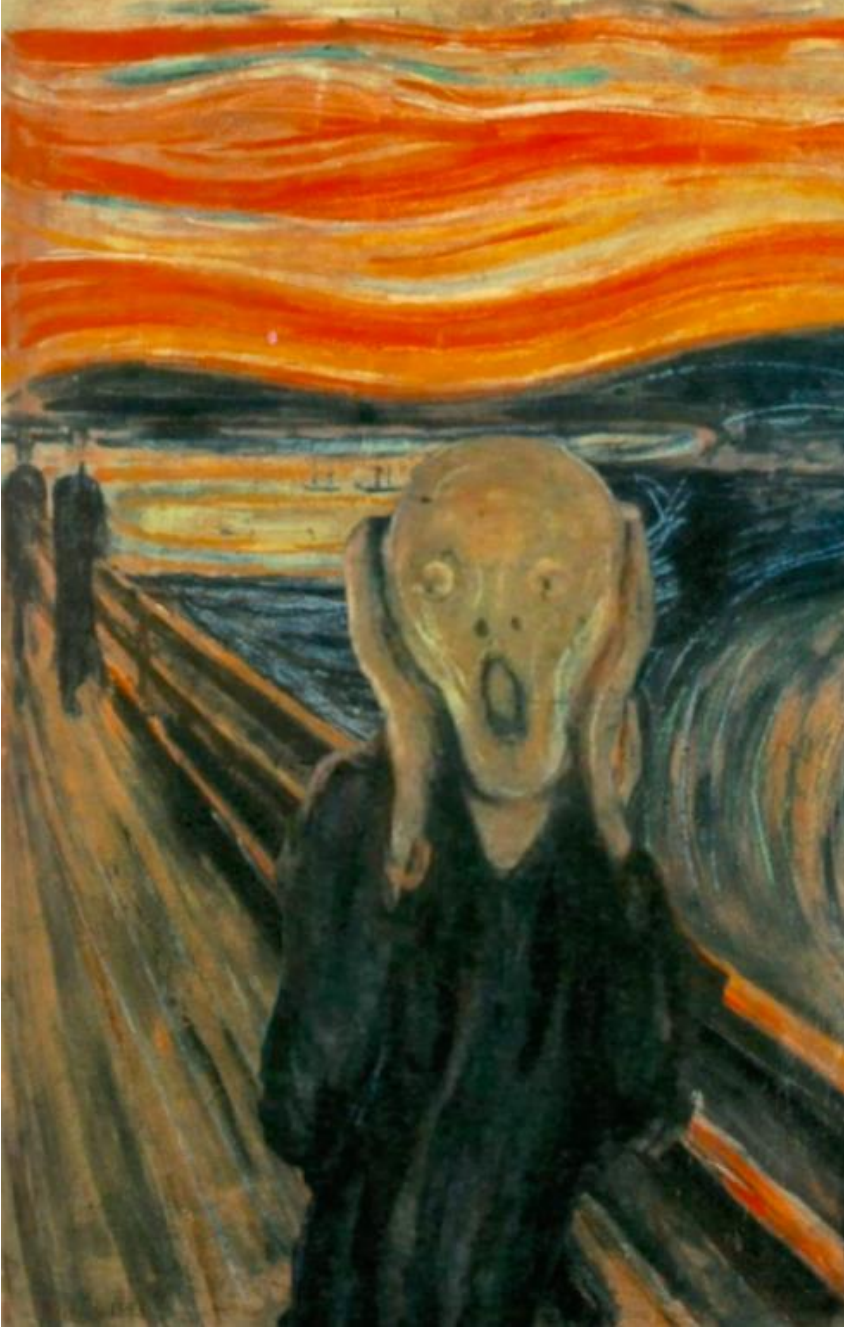

Şekil 5. Edvard Munch – Çığlık orijinal resim. (Sooke, A. (2019). *Munch'un çığlığı ne anlama geliyor?* https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160317_vert_cul_munch_ciglik sayfasından erişilmiştir.)

Şekil 6. Edvard Munch – Çığlık – Çığlık atan adam hareket hali 1

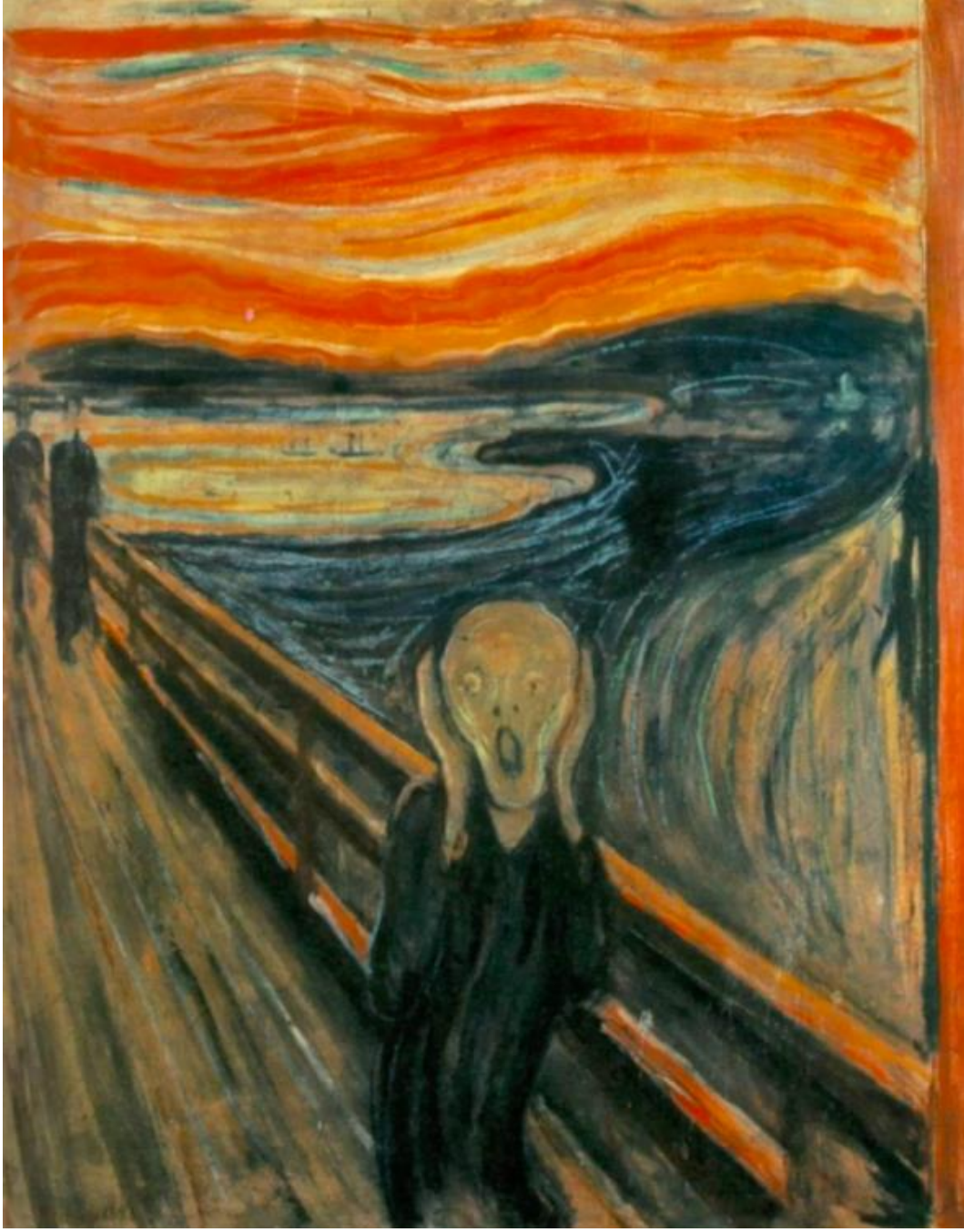
Eser analizi betimleme bölümünde eserde neler gördüğümüz sorusunun cevabını verirken anlatılan figüre(Şekil 8, Şekil 9, Şekil 10 ve Şekil 11) program aracılığıyla efektler verilmiş ve anlaşılabilirliğin kolaylaşması sağlanmıştır.

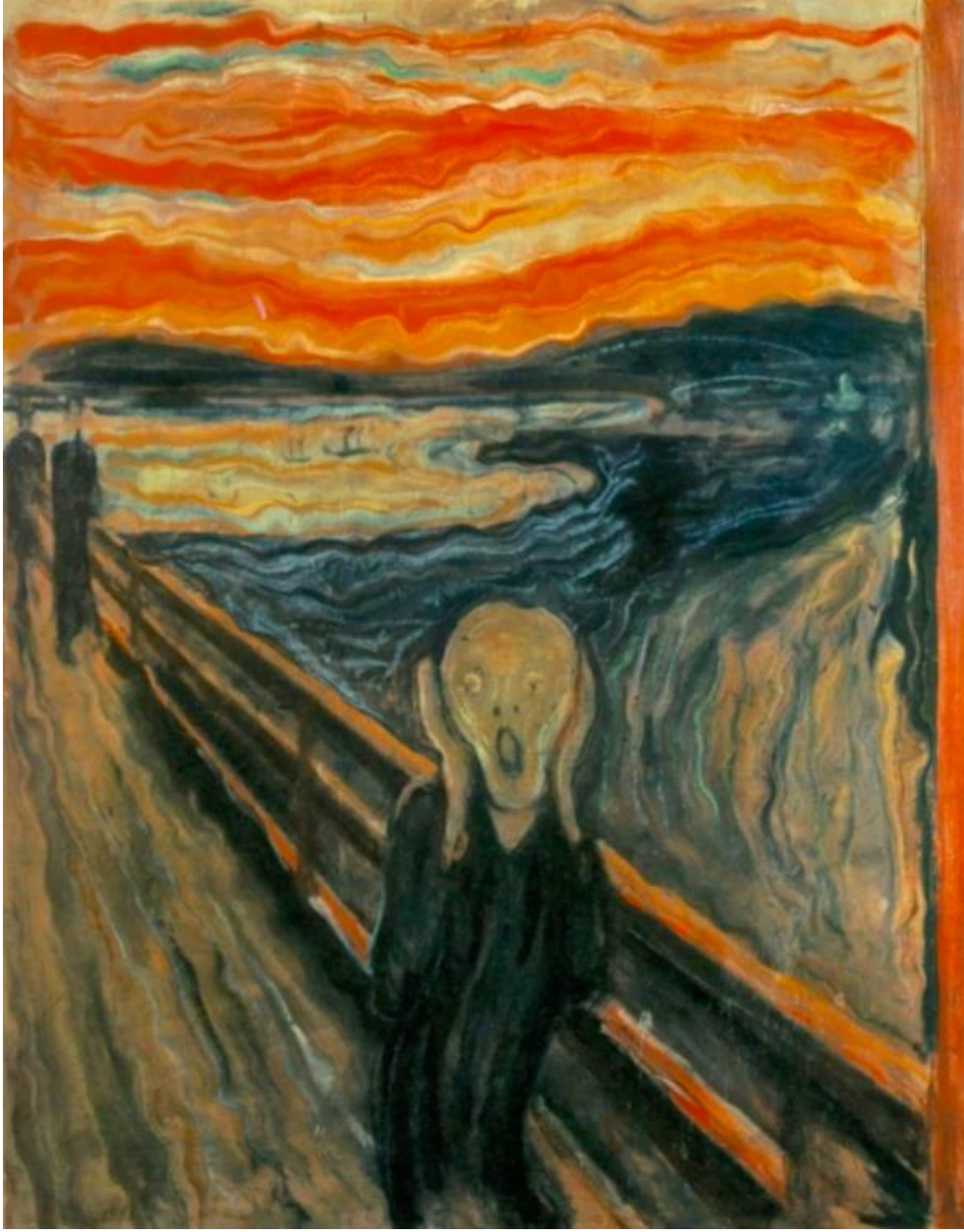
Şekil 7. Edvard Munch – Çığlık – Çığlık atan adam hareket hali 2

Şekil 8. Edvard Munch – Çıglık – Çıglık atan adam hareket hali 3

Şekil 9. Edvard Munch – Çıglık – Çıglık atan adam hareket hali 4

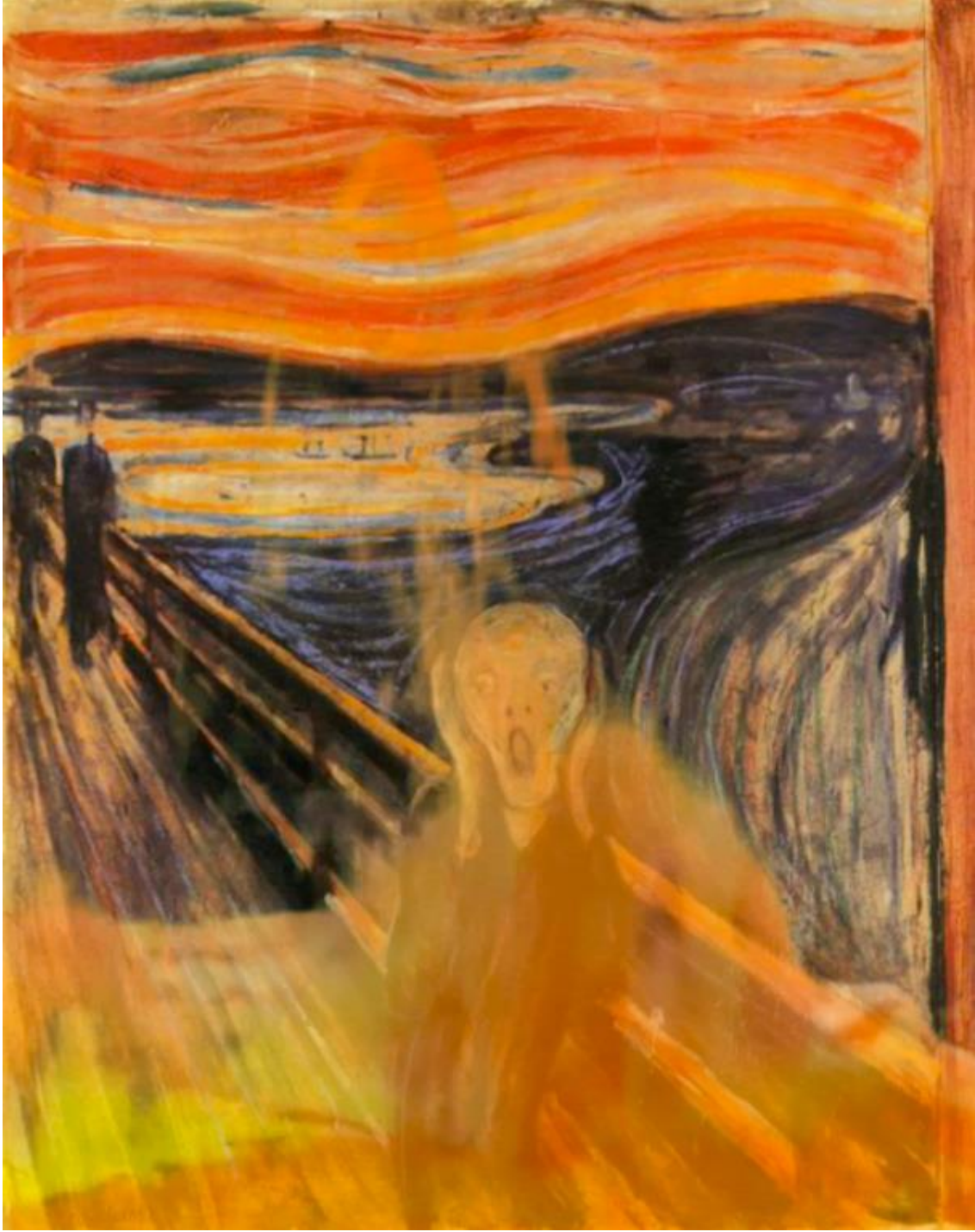
Şekil 10. Edvard Munch – Çıglık – Çözümleme Bölümünden Fiyorttaki dalgalanmalar

Hangi çizgileri görüyorsunuz? Hangileri çoğunlukta kullanılmış ?

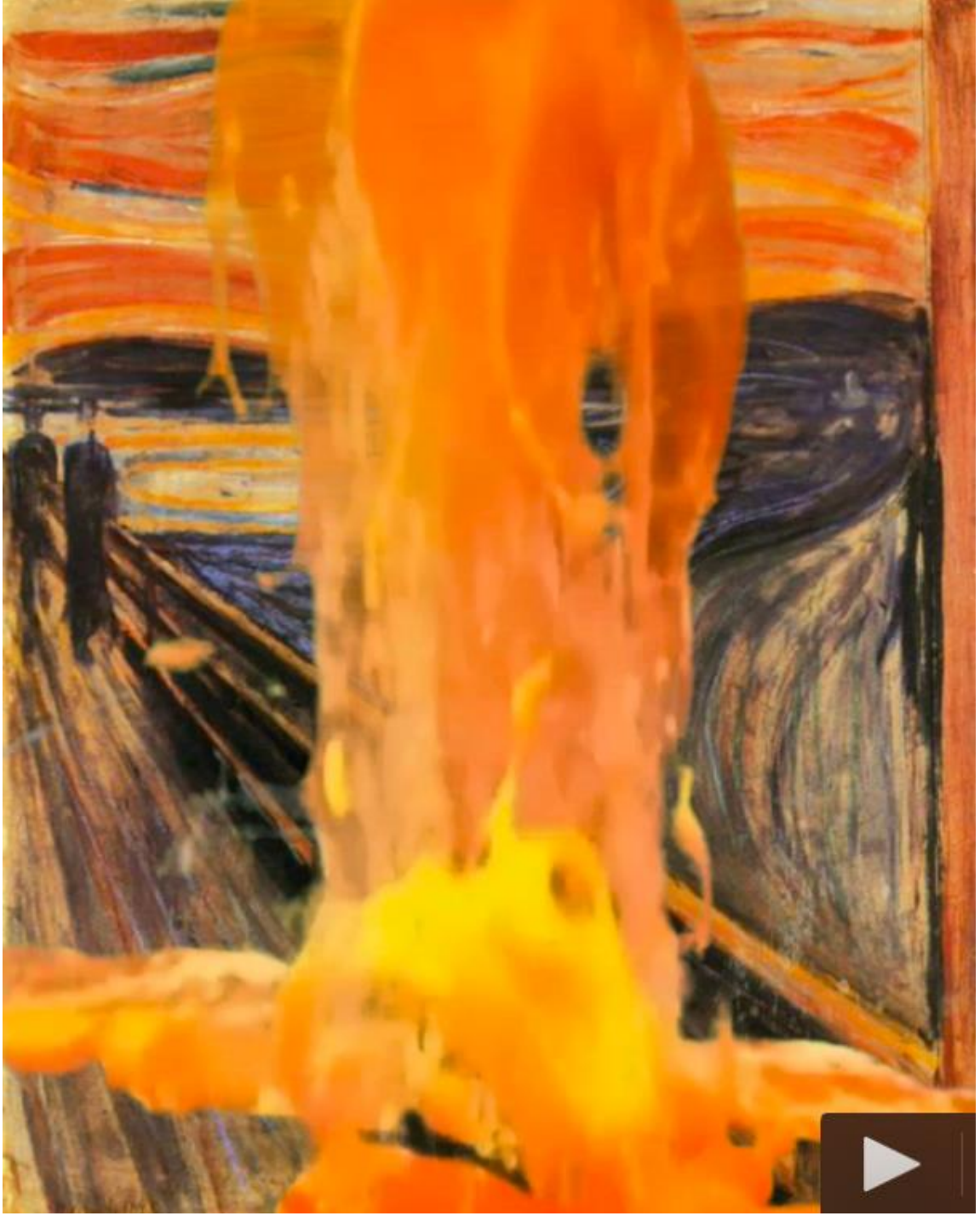
Hangi şekilleri görüyorsunuz? Hangileri çoğunlukta ?

Eser genelinde hangi doku var ?

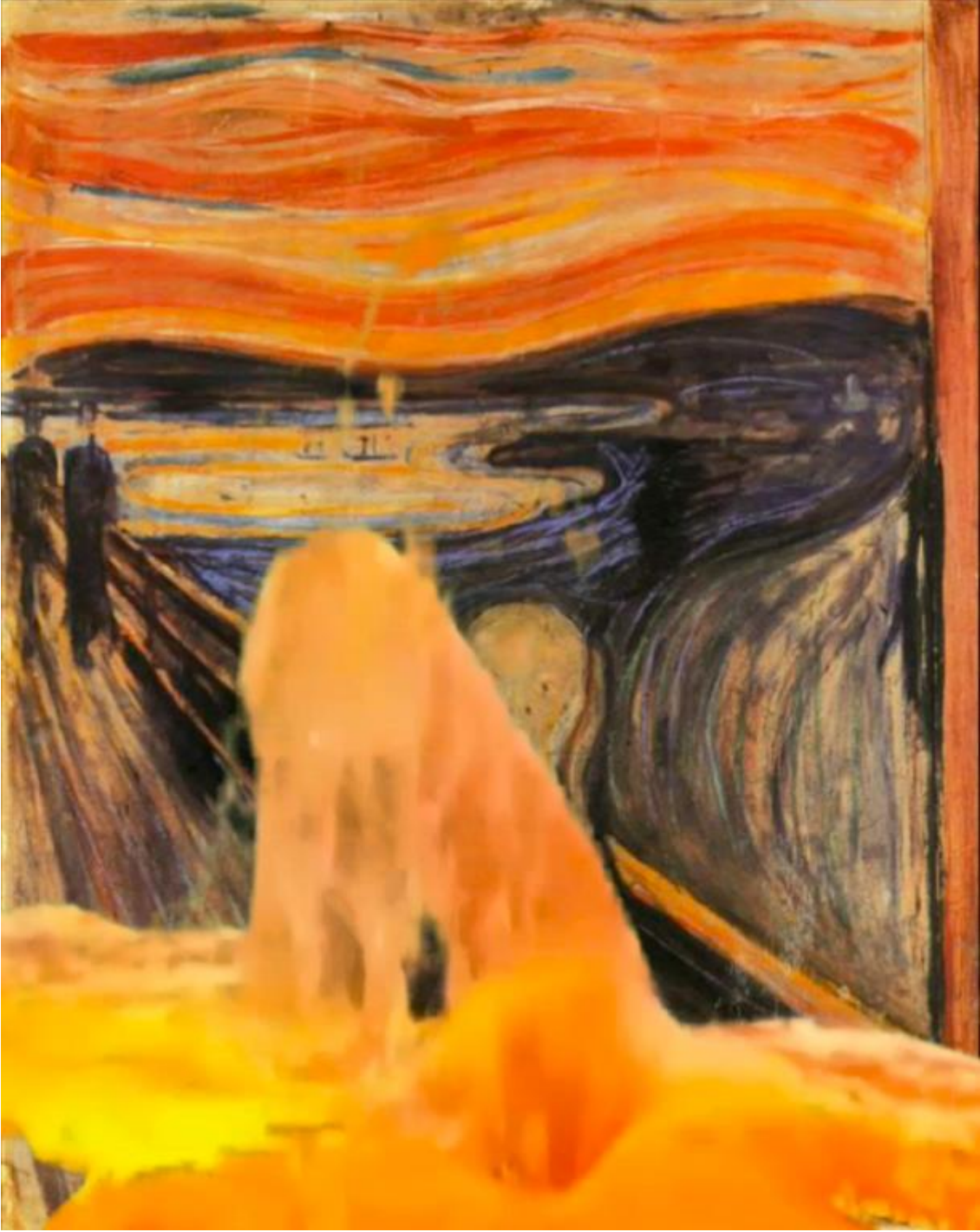
Sorularına cevap aradığımız çözümleme bölümünde çizgilere program aracılığıyla dalgalanma efekti verilerek çizgi şekil ve dokuların anlaşılabilirliğini arttırmak hedeflenmiştir.

Şekil 11. Edvard Munch – Çıglık – Yorum kısmı yanardağ patlaması 1

Şekil 12. Edvard Munch – Çıglık – Yorum kısmı yanardağ patlaması 2

Şekil 13. Edvard Munch – Çıgılık – Yorum kısmı yanardağ patlaması 3

Şekil 14. Edvard Munch – Çıglık – Yorum kısmı yanardağ patlaması 4

Şekil 15. Edvard Munch – Çıgılık – Yorum kısmı yanardağ patlaması sonrası oluşan buhar

4.5. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında hazırlanan başarı testi deneysel işlemin başlamasından bir hafta önce deney ve kontrol gruplarına öntest olarak uygulamıştır.

Deneysel işlemin başladığı hafta deney grubu öğrencileri bilgisayar destekli öğretim etkinliğine katılmış ve bu işlemler üç hafta süresince devam etmiştir. Kontrol grubundaki öğrenciler ders öğretmenleriyle birlikte kendi sınıflarında öğretim üyesinin kullandığı öğrenme etkinliğine katılarak sanat eleştirisi dersini işlemişlerdir. Bu etkinliklerden sonra elde edilen verilerin yorumlanması aşamasına geçilmiştir. Bilgisayar destekli öğretimden yararlanmada öğretim üyesi kritik bir işleve sahiptir; BDÖ'in öğretme-öğrenme süreçlerinde etkili bir biçimde kullanabilmesi, öğretmenlerin yeterlik düzeyleriyle doğru orantılıdır. Özellikle sistemi işletecek öğretmen ve öğrencilerin giriş davranışları, beceri ve tutumları, sistemin başarısını doğrudan etkileyebilecek faktörlerdir (Kaşlı ve Saracaloğlu, 2002).

4.6. Verilerin Analizi

Araştırma ile ilgili elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde, öntest, son test testleri başarı puanlarının gruplar arası farkların belirlenmesinde t-testi kullanılmıştır. Yapılan analizlerde ,05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, deneysel işlem sürecinde Bilgisayar Destekli Öğretim yaklaşımı ve öğretim üyesinin kullandığı öğrenme etkinliğine yönelik verilen Eser Analizi konusunun başarıya olan etkisine ilişkin bulgular ele alınmış, araştırmada yer alan alt amaçlara dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bu bulgulara dayalı yorumlara yer verilmiştir.

5.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada ele alınan birinci alt amaç; “Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test - son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?”

Bu alt amacın cevabını bulmak için öğrencilerin erişim puanlarında (ön test-son test) anlamlı bir artış sağlayıp, sağlamadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bilgisayar Destekli öğretim yönteminin uygulandığı öğrencilerinin erişim puanları öncelikle genel erişim düzeyleri açısından incelenmiştir.

Bu amaçla Bilgisayar Destekli Öğretim yöntemi kullanılarak, 3 haftalık bir süreyle Eser Analizi konularının öğrencilere öğretimi yapılmıştır. Uygulama öncesinde ön test, sonrasında ise son test verilmiş ve öğrencilerin başarı puanları hesaplanmıştır. Tablo 5.1’de Bilgisayar Destekli öğretim yönteminin uygulandığı öğrencilerin ön test-son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik bağımlı gruplar t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3

Deney Grubu Ön Test - Son Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Grup	N	Ort.	SS	t	df	p
Deney Grubu (ön test)	30	11.97	2.26	28.92	29	.000
Deney Grubu (son test)	30	14.33	2.79			

p<.001

Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması için yapılan bağımlı gruplar için t testi sonucunda, dersi almadan önce alınan puanlar ile ders tamamlandıktan sonra alınan puanlar arasında farklılık olduğu ve bu farklılığın $p<.001$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($t=28.92$, $p<.001$). Beklenildiği gibi dersi aldıktan sonraki test puanları (Ort. =14.33), dersi almadan önceki puanlardan (Ort. =11.97) daha yüksektir.

Bilgisayar Destekli Öğretim uygulamasında öğrenciler, animasyon izleme etkinliklerinde bulunmuşlardır. Deney Grubu öğrencilerinin başarısına ilişkin gözlenen bu değişimin, yapılan bilgisayar destekli öğretim uygulamasından kaynaklandığı ve öğretim sürecinde kullanılan yöntemin, öğrencilerde istenilen başarı değişikliklerini meydana getirdiği söylenebilir.

5.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada ele alınan ikinci alt amaç; Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?.

Bu alt amacın cevabını bulmak için kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanlarında ön test-son test anlamlı bir artış gerçekleştirip, gerçekleştirmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı testinden elde etmiş oldukları puanlar, öncelikle başarı düzeyleri açısından

incelenmiştir. Öğrencilere uygulama öncesinde ön test, sonrasında ise son test verilerek başarı puanları hesaplanmıştır.

Tablo 4’de Öğretim elemanının uyguladığı yönteminin kontrol grubu öğrencilerinin başarı (ön test-son test) puanlarının karşılaştırılmasına yönelik bağımlı gruplar t-testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 4

Kontrol Grubu Ön Test - Son Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Grup	N	Ort.	SS	t	df	p
Kontrol Grubu (ön test)	33	7,84	2.03	22,179	32	.000
Kontrol Grubu (son test)	33	12,45	2.88			

p<.001

Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması için yapılan bağımlı gruplar için t testi sonucunda, dersi almadan önce alınan puanlar ile ders tamamlandıktan sonra alınan puanlar arasında farklılık olduğu ve bu farklılığın p<.001 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (t =22,17 p<.001). Beklenildiği gibi dersi aldıktan sonraki test puanları (Ort. =12,45), dersi almadan önceki puanlardan (Ort. =7,84) daha yüksektir.

Öğrenci başarısına ilişkin gözlenen bu değişimin, kontrol grubunda yapılan öğretim elemanının kullandığı yöntemden kaynaklandığı söylenebilir. Öğretimin yapılmış olması nedeniyle öğrencilerde belirli bir ölçüde öğrenmeye yol açtığı düşünülmektedir.

5.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Araştırmada ele alınan üçüncü alt amaç; Bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersi uygulanan deney grubu öğrencilerinin son test puanları ile bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?. Bu alt amacın cevabını bulmak için deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanları arasında fark olup olmadığı karşılaştırılmıştır.

Tablo 5’de Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Öğretim gören öğrencilerin, son test akademik başarı puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 5

Deney Grubu ve Kontrol Grubu Son Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Grup	N	Ort.	SS	t	df	p
Deney Grubu (son test)	33	14,33	2.88	2,62	61	.000
Kontrol grubu (son test)	33	12,45	2.79			

$p < .001$

Bağımlı gruplar için t testi bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin akademik başarıya etkisini ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, ders tamamlandıktan sonra bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersi uygulanan deney grubu öğrencilerinin son test puanları (Ort. = 14.33) ile bilgisayar destekli sanat eleştirisi dersinin uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları (Ort. =12.45) arasında farklılık olduğu ve bu farklılığın $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Bu sonuç, Sanat Eleştirisi dersi kapsamında yapılan Bilgisayar Destekli Öğretim uygulamalarının, öğrencilerin akademik başarılarında anlamlı bir artış sağladığını göstermekte ve deney grubunda yapılan iş lemlerin kontrol grubunda yapılan işlemlerden daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan araştırmanın sonuçları, elde edilen bulgular ışığında araştırmanın amacına yönelik tasniflenmiş, tartışılmış, uygulamaya yönelik ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

Bu çalışma; “Sanat Eleştirisi” dersinde yapılan test sonucunda; animasyon izletilen grubun (deney grubu) akademik başarısının, animasyon uygulanmayan gruba (kontrol grubu) göre istatistiksel olarak daha başarılı olduğunu göstermektedir.

Bu başarıyı getiren etken, eser analizi konusunun bilgisayar ortamında animasyonlaştırılarak incelemeye alınmasıdır. Animasyon ve canlandırmalarla daha dikkat çekici ve ilginç öğrenme ortamları oluşturularak, öğrencilerin öğrenme eğilimi ve meraklarının artması sağlanmıştır. Bu nedenle, sanat eleştirisi alanında deney grubundaki öğrencilerin başarılarında bu yöntemin etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilgisayar Destekli Öğretim uygulamaları alan öğrenciler derslere daha aktif olarak katılmakta ve bunun sonucunda istenilen hedef ve davranışları yeterli düzeyde kazanabilmektedirler.

Öğrenciler bu uygulamada After Effect programıyla yapılan animasyonu izlemekte, öğretmeni ve arkadaşlarını işitmekteler ve tartışmalara katılmaktalar. Bu uygulama dersi; etkileşimli, anlaşılır ve verimli kılmaktadır. Sonuçta bu uygulama ile öğrencilerin bilgileri anlamaları oldukça yüksek düzeyde gerçekleşmektedir. Sanat Eleştirisinin öğretilmesi

aşamasında bilgisayardan faydalanmanın başarılı olduğu gözlenmiştir. Çünkü öğrenciler eserleri bilgisayar ortamında yapılan canlandırmalarla görerek incelemektedirler.

Sonuç olarak, Bilgisayar Destekli Öğretimin asıl başarısı, sunduğu donanımlı görsellik sayesinde öğrencilere detaylı eser inceleme fırsatı sunmasıdır. Bir bakıma öğrenciler bilgiyi izleyerek öğrenmişlerdir. Bilgisayar, öğrenme sürecinde bir araç olmuş öğrencilere öğrenme ve inceleme kolaylığı sunmuştur. Öğrencilerin dikkatini çekmede derse aktif katılmada motivasyonlarını etkilemiştir.

6.2. Öneriler

Literatür taraması ve elde edilen analiz sonuçlarına göre öneriler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

1. Ana çalışma Gazi Üniversitesi, Resim – İş Öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemi genişletilerek sonuçların tekrar incelenmesi önerilmektedir.
2. Bilgisayar desteği kullanılarak yapılacak animasyon uygulamaları, görsel sanatlar eğitimi alan lisans öğrencilerinin almış olduğu diğer derslerde de yapılarak sonuçların karşılaştırılması önerilmektedir.
3. Animasyonların uygulama süreleri arttırılarak sonuçların karşılaştırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyürek, E. (1995). *Erwin Panofsky ve “ikonografi ve ikonoloji üzerine”*. İstanbul: Afa.
- Akyürek, T.E. (1995). *Erwin Panofsky, gotik mimarlık ve skolastik felsefe*. İstanbul: Kabalcı.
- Alakuş A.O., & Mercin L. (2009). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alpaslan, S. A. (2003). *Tasarım mesleki eğitim*. İstanbul: Ya-pa.
- Anderson, T. (2003). Art education for life. *International Journal of Art & Design Education*, 22(1), 58-66.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Atalayer, F. (1994). *Temel sanat öğeleri*. Eskişehir: Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Balcı, Y.B. & Say, N. (2003). *Temel sanat eğitimi*. İstanbul: Ya-pa.
- Becer, E. (2005). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost.
- Boydaş, N. (2007). *Sanat eleştirisine giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Brommer, G. S & Horn, G. S. (1985). *Art in your world*. (Second Edition). Massachusetts: Davis.
- Bulut, D., & Gülsoy, Y. (2016). Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik görüşleri (Niğde ili örneği). *İlköğretim Online*, 15(2), 15-63.
- Buyurgan, S. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çaydere, O. (2015). *Grafik tasarım programlarına ilişkin öğretim elemanları ve öğrenci görüşleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çellek, T. (2003). Sanat ve bilim eğitiminde yaratıcılık. *Pivolka*, 2(8), 4-11.
- Çilenti, K. (1994). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadioğlu.

- Daşdağ, F. E. (2010). Sanat eseri eleştirisine bir örnek: Üçüncü mevki vagon. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 378-386.
- Dinçer, S. (2015). *Farklı eğitsel arayüzler kullanılarak hazırlanan bilgisayar destekli öğretim yazılımlarının öğrencilerin akademik başarılarına, motivasyonlarına, derse ilgilerine, bilgisayar destekli öğretimi değerlendirmelerine ve bilişsel yüklerine etkisi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Döl, A. (2009). *İlköğretim ikinci kademe 8. sınıf görsel sanatlar dersinde "eser analizi" etkinliğinin, sanat eleştirisine yönelik bilgisayar destekli öğretimi ve örnek cd tasarımı*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eliri, İ. (2011). *Sahne ışıklamasında renklerin dili*. Ankara: Öncü.
- Erbay, F. (2004). *Çevresel etkenlerin sanat kurumlarına ve sanat eğitimine etkisi*. . II. Sanat Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ersoy, A. (2002). *Sanat kavramlarına giriş*. İstanbul: Yorum Sanat.
- Feldman, B. E. (1987). *Varieties of visual experience*. New York: Hanry N. Abrams.
- Feldman, E.B. (1987). *Varieties of visual experience*. New York: Prentice-Hall.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw Hill.
- Genç B.G. (2017). *Sanat eğitiminde bir alt disiplin olarak pedagojik sanat eleştirisi ve bir uygulama örneği* Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gökay, M. (1998). *Birleştirilmiş sanat eğitimi yöntemine göre ilköğretim ı. basamağında sanat eleştirisinin uygulanması ve sonuçları*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Green, J. L., Camilli, G., & Elmore, P. B., (2006). *Handbook of complementary methods in education research*. USA: Lawrence Erlbaum Inc.

- Güngör, İ. H. (2005). *Temel tasar basic degisn*. İstanbul: Esen.
- İpşiroğlu, N. (1993). *“Türk eğitim sisteminde yaratıcılık”, yaratıcılık ve eğitim*. Ankara: Şafak.
- Kılıçkan, H. (2004). *Resim bilgisi*. İstanbul: İnkilap.
- Kırıçoğlu, T.O. (1991). *Sanatta eğitim(Görmek-anlamak-yaratmak)*. Ankara: Demircioğlu.
- Küpeli, A.E. (2014). *Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin temel tasarım dersi kapsamında öğrencilerin üç boyutlu tasarım çalışmalarında uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mastromattei, D. (2017). *Famiglia di Saltimbanchi di Pablo Picasso: analisi completa del quadro* <https://www.arteworld.it/famiglia-di-saltimbanchi-picasso-analisi/> sayfasından erişilmiştir.
- Mazlum, Ö. (2010). *Sanat eğitiminde yaratıcı düşünme*. 2. Ulusal Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Çanakkale.
- Mercin, L., & Alakuş, A. O. (2005). Sanat eleştirisi ve pedagojik eleştiri yönteminin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 36-46.
- Numanoğlu, M. (1992). *Milli Eğitim Bakanlığı bilgisayar destekli eğitim projesi bilgisayar destekli öğretim ders yazılımlarında bulunması gereken eğitsel özellikler*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Odabaşı, H. A. (2006). *Grafik'te temel tasarım-yorum*. İstanbul: Sanat.
- Ott, R. W. (1985). *The History of Art Education*, Publisher: National Art Education Association.
- Orhan, M. (2019). *Animasyon destekli öğretimin öğrencilerin müzik dersi akademik başarısına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Öztuna, Y.H. (2007). Temel tasarım öğeleri: Renk-grafik tasarım: *Görsel İletişim Kültürü Dergisi*, 1(8), 86-91
- Seylan, A. (2005). *Temel tasarım*. Ankara: Dağdelen.
- Somuncuoğlu, D. (1997). *Bilgisayar destekli öğretimde farklı geribildirim stratejileri*. Türkiye Türk Cumhuriyetleri ve Asya Pasifik Ülkeleri Uluslararası Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Sooke, A. (2019). *Munch'un çılgılığı ne anlama geliyor?*
https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160317_vert_cul_munch_ciglik sayfasından erişilmiştir.
- Söylemez, S. (2008). *Sanat eğitiminde yeni yaklaşımlar*.
<http://www.serpilsoylemez.com/resimler/yeniyaklasimlar.html> sayfasından erişilmiştir.
- Südor, G. (2006). *Temel sanat eğitimi aynanın gerçeği resim eğitimi ve sanatla karsılama*. İstanbul: Tıglat.
- Tasarım Günlükleri (2015). <http://www.tasarimgunlukleri.com/2015/08/27/tasarimin-yapi-taslari-tasarim-prensipleri-ve-elemanlari-002/> sayfasından erişilmiştir.
- Tavukçuoğlu, C. (2004). *Bilişim terimleri sözlüğü*. Ankara: Asil.
- Tepecik, A. (2008). Sanat Eğitimi ve Sanal Müze. Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik Sempozyumu. 21-22 Mayıs 2007. Ankara: Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi (VEKAM) Yayınları.
- Tepecik, A. & Zor, A. (2014). Yapılandırmacı yaklaşıma göre web tabanlı bilgisayar destekli sanat eğitiminin akademik başarıya etkisi. *İdil Dil ve Sanat Dergisi*, 53(3), 51- 70.

Tokman, L. Y. (1999). *Eğitim ve öğretimde uzaktan erişim*. 5. Türkiye'de Internet Konferansında sunulmuş bildiri, <http://inet-tr.org.tr/inetconf5/bildiri/Leyla-Tokman.html> sayfaından erişilmiştir.

Wölfflin, H. (1990). *Sanat tarihinin temel kavramları*. İstanbul Remzi.

Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel.

EKLER

Ek 1. Başarı Testi

1. Aşağıdakilerden hangisi eleştirinin en doğru tanımıdır ?
 - a) Bir sanat araştırması ve sanata karşı duyarlı tepki verme süreci
 - b) Algı, beceri, düşünce ve duyguların sunumu c) Sanatın niteliğini irdeleyen düşün dalı
 - d) Güzel sanatlarda üslup e) Bir ekolün ifade bakımından özellikleri
2. Sanat eleştirisinin amacını açıklayan en doğru seçenek aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Sanat eserin fiyatını belirlemek için
 - b) Sanat eserin sahibini onurlandırma için
 - c) Sanat eserini ünlendirmek için
 - d) Sanat eserini değerli ve özel kılmak için
 - e) Sanat eserini anlamak için
3. Aşağıdakilerden hangisi sanat eleştirisi türlerinden değildir?
 - a) Sanat eserini öğelerine ayıran sanat eleştirisi
 - b) Sanatsal süreci öğelerine ayıran sanat eleştirisi
 - c) Eleştirmenlere dayalı sanat eleştirisi d) Disiplinlere dayalı sanat eleştirisi
 - e) Dönemsel eleştiri
4. Aşağıdakilerden hangisi sanatsal süreci öğelerine ayıran eleştiri türlerinden değildir?
 - a) Mekanı merkeze alan eleştiri
 - b) Sanatçıyı merkeze alan eleştiri
 - c) Sanat eserini merkeze alan eleştiriler
 - d) İzleyiciyi merkeze alan eleştiriler
 - e) Toplumu merkeze alan eleştiriler
5. Bir yüzeyde devamlı hareket eden bir noktanın bıraktığı iz anlamına gelen sanatın elemanı aşağıdakilerden hangisidir ?
 - a) Çizgi b) Renk c) Doku d) Değişiklik e) Biçim - Form
6. Sanat eserindeki bir çizgi ya da kenarla tanımlanan kapalı, iki boyutlu bir figür olarak tanımlanan sanat elemanı aşağıdakilerden hangisidir?

a) Eylem b) Renk c) Mekan d) Zaman e) Biçim - form

7. Aşağıdakilerden hangisi sanatsal düzenleme elemanlarından?

a) Oran - orantı b) Denge c) Doku d) Ahenk e) Vurgu

8. Aşağıdakilerden hangisi sanatsal düzenleme elemanlarından birisi değildir?

a) Hareket ve ritm b) Denge c) Vurgu d) Oran - Orantı e) Biçim- Form

9. Aşağıdakilerden hangisi sanatsal düzenleme ilkelerindendir?

a) Doku b) Renk c) Değişiklik d) Çizgi e) Biçim - Form

10. Aşağıdakilerden hangisi eserde anlamı belirleyen unsurlardan değildir ?

a) Toplumsal çevre b) Sergi Mekanı c) Sanat ürünü d) Sanat alıcısı / izleyicisi e) Sanatçı

11. Sanat eseri eleştirisi yaparken izlenmesi gereken en doğru sıralama aşağıdakilerden hangisidir?

a) Betimleme, çözümleme, yorum, yargı

b) Betimleme, yorumlama, çözümleme, yargı

c) Yorumlama, betimleme, çözümleme, yargı

d) Çözümleme, yorumlama, betimleme, yargı

e) Yargı, çözümleme, betimleme, yorumlama

12. Bir sanat eseri eleştirisinde, bilgi objelerinin envanterinin ortaya koyulduğu aşama aşağıdakilerden hangisidir?

a) Yorum b) Algılama c) Betimleme d) Yargı e) Çözümleme

13. Sanat eseri eleştirisinde resim genelinde dokunun ele alındığı aşama aşağıdakilerden hangisidir?

a) Betimleme b) Çözümleme c) Yorum d) Algılama e) Yargı

14. Bir sanat eseri eleştirisinde duygusal bağlantılar, semboller, çağdaş ve tarihsel tespitlerin yapıldığı aşama aşağıdakilerden hangisidir?

a) Çözümleme b) Betimleme c) Algılama d) Yorum e) Yargı

15. Sanatın ilke ve elemanlarının nasıl organize edildiği, resim eleştirisinin hangi aşamasında incelenir ?

a) Betimleme b) Yorum c) Çözümleme d) Yargı e) Algılama

16. Bir sanat eseri eleştirisinde, eserin niçin ünlü, güzel veya değerli olduğu tespitinin yapıldığı aşama aşağıdakilerden hangisidir?

a) Algılama b) Yargı c) Çözümleme d) Betimleme e) Yorum

17. Renkler nasıl düzenlenmiş ?

Çoğunlukla hangi renk tonları (koyu, açık, orta) kullanılmış ?

Çoğunlukla hangi çizgiler kullanılmış ?

sorularına yanıt arıyorsak sanat eseri eleştirisinin hangi aşamasını yapıyoruzdur?

a) Algılama b) Betimleme c) Yorum d) Çözümleme e) Yargı

18. Sanat yapıtının teması nedir? Ne demek istemektedir? sorularına yanıt aradığımız eleştiri basamağı aşağıdakilerden hangisidir ?

a) Yorum b) Çözümleme c) Betimleme d) Yargı e) Algılama

19. Yakından bakarak ana temanın ne olduğunu ve resimde neler olduğunu belirlemeye çalıştığımız eleştiri basamağı aşağıdakilerden hangisidir ?

a) Yorum b) Çözümleme c) Algılama d) Yargı e) Betimleme

20. Resmin üretilmiş olduğu okul ya da dönem özellikleri aşağıdakilerden hangi aşamada yer alır ?

a) Yargı b) Betimleme c) Çözümleme d) Yorum e) İkonografik Çözümleme

Ek 2. Picasso / Cambazlar Ailesi Eser Analizi

Bu eser analizinde, Picasso' nun ‘‘ Cambazlar Ailesi ‘‘ adlı alışması Feldman’ ın ‘‘Araştırıcı Sanat Eleştirisi’’ yöntemi esas alınarak ıncelecektir.

‘‘Araştırıcı Sanat Eleştirisi’’ yöntemi betimleme, çözümleme, yorum ve yargı alt başlıklarından oluşmaktadır. Feldman’ın ‘‘Araştırıcı Sanat Eleştirisi ‘‘ yöntemi, sanat ve sanat eğitimi alanlarında geçerliliği kabul edilmiş ve günümüzde de sıkça kullanılmakta olan bir yöntem olması sebebiyle tercih edilmiştir.

Sanat Eserinin İkonografik İncelemesi

Sanatçının Adı: Pablo Picasso

Resmin Adı: Cambazlar Ailesi

Resmin Tekniği: Yağlıboya

Resmin Boyutları: 212.8 cm × 229.6 cm

Resmin Tarihi: 1905

Resmin Konusu: Sirk alışanları

Resmin üretilmiş olduğu okul ya da dönem zellikleri: Pembe Dönem

Resmin bulunduğu koleksiyon ya da hangi müzede olduğu: Ulusal Sanat Galerisi / Washington, D.C.

BETİMLEME

Sanat eserinde bulunan tüm imgelerin ve konunun bir tanımlaması yapılarak eserin ortaya çıkarılması, keşif.

Bu bölüm de;

Bu nedir ?

Bu eserde neler görüyoruz ?

Eserde neler oluyor?

Sorularına cevap aranacaktır.

Eserde bulutlar, boş bir arazi ve üzerinde duran altı figür dikkat çekmektedir. Figürlerden biri eserin solunda diğerlerinden daha uzunca arkası dönük ama kafası sağa doğru dönmüş, gözleri

resimde sağ alt köşede duran kadına aşkla bakar bir biçimde durmaktadır. Üzerinde sirklerde giyilen, renkli üçgen parçalardan oluşan cambaz giysisi vardır. Ayaklarında da siyah cambaz ayakabısı bulunmaktadır. Sol eli yorulmuşcasına belinde, sağ eli ise zarıfçe küçük bir kız çocuğunun ellerinden tutmaktadır. Küçük kız çocuğunda arkası dönüktür. Üzerinde siyah dantelli cepken, pembe bir elbise, elbisenin eteklerinde de beyaz çiçek desenleri bulunmaktadır. Elinde bir çiçek sepeti ve sepette kırmızı çiçekler bulunmaktadır. Saçları bir balerininki gibi tepeden topuz yapılmış ve saçına sepettekilerden zarıfçe kırmızı bir çiçek kondurulmuştur. Küçük kızın tam karşısında cambazın diğeri yanında kilolu kırmızı kostümlü, sırtında çuval taşıyan, sivri uçlu kırmızı soytarı şapkası takmış, göbekli bir adam durmaktadır. Soytarının yanında iki erkek çocuğı vardır. Çocuklardan bir yarı çıplak yalın ayak bir biçimde durmakta ve sırtında gri varil taşımaktadır. Diğeri ise mavi kostümlü siyah cambaz ayakkabıları olan bir çocuktur. Çocuklarda sağ tarafta oturmakta olan şapkalı, turuncu etekli, mavi bluzu ve şapkasıyla aynı rente olan krem rengi şal takmış olan kadına bakmaktadır. Kadının sağ yanında da bir su testisi vardır. Şapkası eteğinin rengine turuncu kurdeleyle çevrelenmiştir. Bir eli şalını toplarken diğeri eli kibar biçimde bacaklarının üzerinde durmaktadır. Figürler mavi gökyüzü altında kurak bir çölde durmaktadır.

ÇÖZÜMLEME

Sanat eserinin düzenlenmesi ya da imgelerin eser içinde organize edilmesi, temel sanat tasarım öğeleri ve ilkelerinin sanat eserinde nasıl kullanıldığının analiz edilerek çözümlenmesi.

Bu bölümde;

Renkler nasıl düzenlenmiş?

Açık renkler mi çoğunlukta kullanılmış?

Hangi çizgileri görüyorsun? Hangileri çoğunlukta kullanılmış ?

Hangi şekilleri görüyorsun? Hangileri çoğunlukta ?

Eser genelinde hangi doku var ?

Bazı nesneler arkada, bazıları önde mi durmaktadır ?

Açık - koyu var mı?

Eserde gördüğümüz şeyler orijinal büyüklüğünde mi?

İlk bakıldığında dikkatimizi en çok ne çekiyor?

Sanatçı bu afişi hangi teknikle yapmış olabilir?

Sorularına cevap aranacaktır?

Eserdeki biçimi pembe, kırmızı, mavi, turuncu, gri, kahverengi ve bunların valörleri belirlemiştir. Gökyüzünde mavi figürlerde kırmızı, mavi ve siyahlar, mekanda ise sarı kahverengi ve bunların valörleri kullanılmıştır. Sıcak ve soğuk tonlar beraber kullanılmıştır. Figürlerde yer yer sıcak tonlar hakimken mekanda soğuk renkler baskındır. Kontrollü kullanılan turuncu renginin baskın ve sıcak olmasının sebebi de kontrast yakalamak olabilir. Mavi renk ve tonlarının kullanımı resmin ritmini arttırmıştır. Eserin genelinde lekesele formlar kullanılmış ve öğeler kompozisyon kurallarına uygun bir biçimde bütünsel değeri taşıyacak şekilde oluşturulmuştur. Kompozisyonda süreklilik figürlerin duruşlarıyla sağlanmıştır.

Sanatçı eseri oluştururken denge kuramını dikkate almıştır. Denge renklerin ritimleriyle sağlanmıştır. Sanatçı eserde ışığı kullandığı rengin valörleriyle vurgulamaya çalışmıştır. Organik şekiller çoğunlukla tercih edilmiş ancak geometrik şekillere de yer verilmiştir. Figürlerin beşi eserin sol tarafında biri ise onlardan bağımsız şekilde sağ alt köşede durmaktadır. Eserdeki figürler gerçek boyutlarındadır.

Eseri ilk bakıldığında dikkati Picasso olduğunu düşündüğümüz, cambaz olan figür çekmektedir. İncelemekte olduğumuz eser yağlı boya ile yapılmıştır.

YORUM

Sanat eserinin yapıldığı dönem ve sanatçısının yapısı da dikkate alınarak kullanılan renkler ve temadan yola da çıkarak sanat eserinde anlatılan fikir, duygu ve psikolojik sebeplerin incelenerek sanat eseri üzerinde bir yoruma varılması.

Bu bölümde;

Bu eser ne anlatıyor?

Buradaki renkler ne hissettiriyor?

Dokunsan ne hissedersin?

Eserden nasıl bir ses, koku, tat alınıyor ?

Simgeler var mı? Ne anlatıyor?

O dönemde sanatçı bu eserde ne anlatmıştır?

İnsanlar bu eserden ne anlamıştır?

Sorularına cevap aranacaktır.

Eser cambazların, hokkabazların, soytarıların hayatlarının arka yüzlerini anlatıyor olabilir.

Eser Picasso'nun pembe dönem eserlerindendir. Dolayısıyla pembelerin, grilerin baskın kullanımı pozitif etki bıraksa da cambazların yüzlerindeki mutsuz ifadeler huzursuz hissettiriyor. Esere dokunacak olsaydım sonbaharın hüznünü hisseder, ekşi bir tat alır, homurdanma sesleri işitir ve çölün kokusunu duyardım.

Eserdeki figürlerden cambaz Picasso, elini tutan ve elinde bir çiçek sepeti olan küçük kızın, yitirdiği kardeşi Conception. Şişman palyaço Picasso' nun arkadaşlarından Apollinaire, oturan kadın da sevgilisi Ferdande olabilir.

Sanatçı eserde kişisel durumunu hüznü ve aşkı beraber anlatmıştır. Elinde tuttuğu kız kardeşi üzüntülü olduğunu, bakmakta olduğu kadın ise aşkı ve yeşeren umutlarını ifade etmektedir.

İnsanlar esere ilk baktıklarında cambaz ve soytarıların güldüren hallerine aşına oldukları için pozitif/eğlenceli hislere kapılsalarda incelemeye başladıklarında eserde anlatılmak istenilen duyguları hüznü ve aşkı hissetmeye başlamışlardır.

YARGI

Sanat eseri hakkında sanatçının kabiliyeti çerçevesinde karar verilmesi. Sanat eseri ve eserin sanatçısı hakkında estetik, yetenek hakkında oluşan olumlu yada olumsuz kanaat.

Bu bölümde resim neden güzel/ önemli sorusunun cevabını aranacaktır.

“ Family of Saltimbanques / Cambazlar Ailesi ” tablosu sanatçının yaşadığı durumları yansıttığı için anlatımcı kurama girer.

Eser, kübizm akımının kurucusu olan Picasso'nun pembe dönem / sirk dönem çalışmalarının ilk örneklerinden oluşundan ve Picasso'nun hayatından bir sahne taşınması açısından önemlidir.

Ek 3. Edvard Munch / Çığlık - Eser Analizi

Bu eser analizinde, Edvard MUNCH' ın ‘‘ Çığlık / Boğuntu ‘‘ adlı çalışması Feldman’ ın ‘‘Araştırmacı Sanat Eleştirisi’’ yöntemi esas alınarak incelenecektir.

‘‘Araştırmacı Sanat Eleştirisi’’ yöntemi betimleme, çözümleme, yorum ve yargı alt başlıklarından oluşmaktadır. Feldman’ın ‘‘Araştırmacı Sanat Eleştirisi ‘‘ yöntemi, sanat ve sanat eğitimi alanlarında geçerliliği kabul edilmiş ve günümüzde de sıkça kullanılmakta olan bir yöntem olması sebebiyle tercih edilmiştir.

Sanat Eserinin İkonografik İncelemesi

Sanatçının adı: Edvard MUNCH

Resmin adı: The Scream / Çığlık / Boğuntu

Resmin tekniği: Yağlıboya

Resmin boyutları: 66 x 84 cm

Resmin tarihi: 1893

Resmin konusu: Nevrotik sancılar çeken Edvard Munch'ın çığlığı

Resmin üretilmiş olduğu okul ya da dönem özellikleri: Ekspresyonizm

Doğanın olduğu gibi, temsili yerine duyguların ve iç dünyanın ön plana çıkarıldığı XX. yüzyıl sanat akımıdır. Politik istikrarsızlık ve ekonomik çöküntü ortamında Almanya’da ortaya çıkmıştır. Bu sanatın amacı, sanatçının duyguları ve iç dünyasını renk, çizgi, düzlem ve kütle aracılığıyla dışavurmasıdır. Sanatçı bu duyguları daha iyi yansıtabilmek için geleneksel kuralların dışına çıkarak gerçeğin biçimini bozma yöntemini kullanır ve sanatçının özel duygularına dayanmaktadır. Bu akımın yalnız sanatsal değil, aynı zamanda düşünsel açıdan da kendine özgü temelleri vardır. Dışavurumculuk bir yandan imparatorluğun doğrultusundaki bir kültüre karşı bir başkaldırma, bir yandan da topluma yöneltmiş bir suçlamadır.

Bu akımın sanatçıları kendilerini ezen ızdırapları sanatlarına sokmuşlar, haksızlıklara karşı olan isyanlarını yeni bir renk ve biçim görüşleriyle anlatmak istemişlerdir.

Resmin bulunduğu koleksiyon ya da hangi müzede olduğu : National Gallery, Munch Museum

BETİMLEME

Sanat eserinde bulunan tüm imgelerin ve konunun bir tanımlaması yapılarak eserin ortaya çıkarılması, keşif.

Bu bölüm de;

Bu nedir ?

Bu eserde neler görüyoruz ?

Eserde neler oluyor?

Sorularına cevap aranacaktır.

Resimde fiyort, gemiler, liman köprü, üzerinde bulunan üç figür ve manzara dikkat çekmektedir. İnsan figürleri, köprü vasıtasıyla peyzajtan belirgin şekilde ayrılmıştır. Figürlerden biri en önde resmin merkezinde şaşkın ve korku ifadesiyle köprünün üzerinde yüzü bize dönük durmuş. Dehşet ifadesiyle başını ellerinin arasına almış şaşkınlıkla kulaklarını kapayan bir vaziyette duruyor. Eğimli gövdesi, tedirginlik ve telaş içinde olduğunu vurgular gibi. Gözleri faltaşı gibi açılmış, kan donduran bir şekilde çılgılık atıyor. Arkadaki iki kişi arkası dönük ve çılgılık atan kişiye tezat bir biçimde sakinliğini koruyarak, trabzanların yanından dingince yürüyorlar, köprünün tepeden baktığı körfezi, limanı ve tepeleri seyreder gibi görünmektedirler. Dolayısıyla resimde korku, yalnızlık, terk edilmişlik duygusu da vardır. Ön plan ve arka plan birbirine karışır ve tepelerin lirik çizgileri gökyüzünde de dalgalanır. Kıvrımlı gökyüzünde yangın var gibi sarı, turuncu ve kan kırmızıya bürünmüş, tedirginlik söz konusu, güneş batıyormuşçasına bir hava hakim. Ara ara mavinin ve valörlerinin görüldüğü bu tuhaf gökyüzü, kuzey ışıklarını andırır biçimde katman katmandır. Denizde siyahlar ve maviler kullanılmış, yer yer gökyüzünden yansıyan kıızıllıklarda mevcut. Fiyort dingin dursada bir huzursuzluğun olduğu resmin genelinden hissediliyor. Uzakta görünen gemiler, yazlık evler ve yürüyen iki figür normallik işareti taşısa da diğer her şeyde korku havası hakim.

ÇÖZÜMLEME

Sanat eserinin düzenlenmesi ya da imgelerin eser içinde organize edilmesi, temel sanat tasarım öğeleri ve ilkelerinin sanat eserinde nasıl kullanıldığının analiz edilerek çözümlenmesi.

Bu bölümde;

Renkler nasıl düzenlenmiş?

Açık renkler mi çoğunlukta kullanılmış?

Hangi çizgileri görüyorsun? Hangileri çoğunlukta kullanılmış ?

Hangi şekilleri görüyorsun? Hangileri çoğunlukta ?

Eser genelinde hangi doku var ?

Bazı nesneler arkada, bazıları önde mi durmaktadır ?

Açık - koyu var mı?

Eserde gördüğümüz şeyler orijinal büyüklüğünde mi?

İlk bakıldığında dikkatimizi en çok ne çekiyor?

Sanatçı bu afişi hangi teknikle yapmış olabilir?

Sorularına cevap aranacaktır?

Eserdeki *biçimi*, *renkler* belirlemiştir. Gökyüzünde derin kırmızı ve kızllıklıklar, denizde maviler, köprüde kahverengi ve figürlerde siyah renk kullanılmıştır. Sıcak ve soğuk tonlar beraber kullanılmıştır. Renkte derecelenme köprü üzerine yansıyan mavi ve turuncularda, figürleri takip eden siyahlarda derece derece yayılmıştır. Eserdeki renklerin ahengi armoniyi doğurmuştur. Eserdeki dokuyu çizgiler belirlemiştir ve çizgilerdeki ana biçimler birliğe ulaşmıştır. Resimdeki çığlık atan figür, hareketiyle ilgi merkezi olmuş ve vurguyu sağlamıştır. Sanatçı eseri oluştururken denge kuramını dikkate almıştır. Eser genelinde dairesel ve düz hatlı *formlardan* oluşan *çizgiler* simetrik *dengeyi* sağlamıştır. Kompozisyonda *ahenk*, *doku* etkisiyle sağlanmıştır. Resimde *değişiklik* trabzanların yanında ilerleyen arkası dönük figürlerle oluşturulmuştur. Eserdeki öğeler kompozisyon kurallarına uygun bir biçimde bütünsel değer taşır nitelikte konumlanmıştır. Sanatçı, eserde hemen hemen tüm tasarım ilke ve öğelerine yer vermiştir. Resimdeki tüm yapılar perspektif düzeni

içinde orjinal büyüklüklerle yapılmıştır. Esere ilk bakıldığında dikkati Edvard Munch olduğunu düşündüğümüz çılgılık atan figür çekmektedir. İncelemekte olduğumuz eser yağlı boya ile yapılmıştır ancak eserin pastel, tempera ve taş baskı teknikleriyle yapılmış örnekleri de mevcuttur.

YORUM

Sanat eserinin yapıldığı dönem ve sanatçısının yapısı da dikkate alınarak kullanılan renkler ve temadan yola da çıkarak sanat eserinde anlatılan fikir, duygu ve psikolojik sebeplerin incelenerek sanat eseri üzerinde bir yoruma varılması.

Bu bölümde;

Bu eser ne anlatıyor?

Buradaki renkler ne hissettiriyor?

Dokunsan ne hissedersin?

Eserden nasıl bir ses, koku, tat alınıyor ?

Simgeler var mı? Ne anlatıyor?

O dönemde sanatçı bu eserde ne anlatmıştır?

İnsanlar bu eserden ne anlamıştır?

Sorularına cevap aranacaktır.

Eser yanardağ patlaması sonucu yaşanan doğal bir felaketten etkilenen ve o sürede nevroitik sorunlar yaşayan ressamın doğanın çılgınlığını duymasını anlatıyor. (Felaket/ 27 Ağustos 1883'te dünya üzerindeki en büyük yanardağ patlamalarından biri olan Krakatoa Yanardağı'nın art arda yaşanan patlamaları sonucu yanardağın gökyüzüne püskürttüğü toz ve küller yerkürenin her tarafına dağıldı, bu da gökyüzünün gün batımı sırasında yanıyormuş gibi gözükmesine neden oluyordu.)

Eğri çizgilerinin ve güçlü renklerin aktif ve dinamik kullanımı kompozisyona yoğun bir enerji veriyor. Eserdeki dairesel çizgiler huzursuz hissettiriyor, esere dokunsam muazzam ve rahatsız edici bir sıcaklık hissederim. Eserden korkunç ve acı bir çılgılık sesi işitiyor, is kokusunu duyuyorum.

O dönemde sanatçı bizlere, yaşadığı anksiyete bozukluklarının dışavurumunu yani ruhani halini anlatıyor. Kimsenin onu duymadığını, anlamadığını ve yalnız kaldığını ifade etmeye çalışıyor.

YARGI

Sanat eseri hakkında sanatçının kabiliyeti çerçevesinde karar verilmesi. Sanat eseri ve eserin sanatçısı hakkında estetik, yetenek hakkında oluşan olumlu yada olumsuz kanaat.

Bu bölümde resim neden güzel/ önemli sorusunun cevabını aranacaktır.

Bir yolda yürüyordum iki dostumla

Güneş batıyordu

Aniden kan kırmızısına döndü gökyüzü

Durakladım bitkin hissederek, ve dayandım yanı başımdaki korkuluğa

Kan ve ateşten diller vardı şehrin ve mavi-siyah fiyordun üzerinde

Dostlarım devam etti, ama ben orada kaldım endişe ile titreyerek

Ve doğadan sonsuz bir çığlığın geçtiğini hissettim.

Bu dizeler bize, Munch'un resmini şekillendirirkenki ruh halini açıklar niteliktedir.

“ The Scream / Çığlık ” tablosu sanatçının yaşadığı nevroitik sıkıntıları yansıttığı için anlatımcı kurama girer. Eser, ekspresyonist akımının başarılı, güzel bir örneği olduğundan ve Edvard Munch'ın hayatından bir kesiti ele aldığı için önemlidir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..